

Coperta de : Vasile Socoliuc

GRAHAM GREENE

The Captain and the Enemy

GRAHAM GREENE

CĂPITANUL ŞI INAMICUL

Traducere şi note de
PETRE SOLOMON

Editura **UNIVERS**
Bucureşti, 1991

ÎSBN 973-34-0207-
9

„Eşti oare sigur că poţi deosebi binele de rău, căpitanul de inamic ?“

GEORGE A. BIRMINGHAM

PENTRU Y.
CU TOATE AMINTIRILE
PE CARE LE ÎMPARŢIM DE APROAPE
TREIZECI DE ANI ÎNCOACE

Nici unul dintre personajele acestei cărţi nu are la bază vreo persoană reală. Nu orice personaj de roman poate fi definit prin literele alfabetului. Domnul Quigly din prezentul roman nu seamănă, nici ca fire, nici prin felul cum îşi scrie numele, cu un anume domn Quigley, pe care l-am văzut preţ de cîteva minute la Washington, în urmă cu zece ani. Din nu ştiu ce pricină, numele lui m-a obsedat în aşa măsură, încît am scris în cartea mea Getting to Know the General (Făcînd cunoştinţă cu generalul) * : *„S-ar putea să folosesc într-o bună zi acest nume, Dumnezeu ştie în ce istorie" După aceea am primit numeroase scrisori amabile din partea unor oameni cu numele de Quigley, însă* acest *Quigly îmi aparţine în exclusivitate şi n-are nimic de a face cu ceilalţi.*

♦ Carte publicată de Graham Greene în 1984 şi închinată memoriei generalului Omar Torrijos, fost preşedinte al Republicii Panama.

PARTEA ÎNTÎI

(i)

MĂ AFLU ACUM în al douăzeci şi doilea an al vieţii mele şi totuşi singura aniversare de care-mi amintesc precis e cea de-a douăsprezecea aniversare a zilei mele de naştere, fiindcă atunci, în acea zi umedă şi ceţoasă de septembrie, l-am întîlnit pe Căpitan pentru prima oară. Parcă mă văd şi acum în curtea şcolii călcînd pe pietrişul umed cu pantofii mei de gimnastică — frunzele veştede îngrămădite de vînt sub zidul mînăstirii, lîngă capelă, făceau alunecos terenul pe care alergam nebuneşte, încercînd să scap de duşmanii mei, între două ore de clasă. In timp ce urmăritorii mei se depărtau, am dat să mă opresc fluierînd, deoarece acolo, în mijlocul curţii, apăruse temutul nostru director ; acesta stătea de vorbă cu un bărbat înalt, care purta pe cap o pălărie melon — lucru rar încă de pe atunci — încît arăta ca un actor costumat, cum poate că şi era, fiindcă nu l-am mai văzut niciodată după aceea cu melonul pe cap. Spre spate îi atîrna un baston, ca o puşcă pe umărul unui soldat. N-aveam habar cine putea să fie şi, bineînţeles, nu ştiam că, în noaptea precedentă, mă ,,cîştigase“ (cel puţin aşa avea să spună) la o partidă de *backgammon* * jucată cu tatăl meu.

M-am pomenit căzînd în genunchi la picioarele celor doi, iar cînd m-am ridicat, l-am văzut pe director să- getîndu-mă cu privirea, pe sub sprîncenele-i groase. Apoi l-am auzit spuuînd :

---

* Un fel de table.

— *Cred* că-i cel pe care-I căutaţi — Baxter III. Tu eşti Baxter III ?

— Da, domnule ! i-am răspuns.

Omul, pe care n-aveam să-l cunosc niciodată sub vreun nume mai statornic decît „Căpitanul", m-a în-frpn^t •

— Ce înseamnă „III" ?

— E cel mai mic dintre cei trei Baxteri pe care-i avem aici, îi răspunse directorul, şi se grăbi să adauge : Dar nu există între ei nici o legătură de rudenie.

— Asta mă cam pune în încurcătură, zise Căpitanul. De unde pot şti care dintre ei e Baxterul pe care-l caut ? Prenumele lui e Victor, oricît de ciudat ar putea să pară. Da, Victor Baxter — nu prea se potriveşte numele cu prenumele !

— Aici la noi nu prea avem ocazia să folosim prenumele elevilor. Te numeşti Victor Baxter ? mă întrebă, tăios, directorul.

— Da, domnule ! i-am răspuns după o clipă de ezitare, fiindcă nu-mi plăcea să recunosc public un nume pe care încercasem, de altfel fără succes, să-l ascund colegilor mei. Ştiam foarte bine că, dintr-un motiv misterios, Victor era un prenume inacceptabil, la fel ca Vincent sau Marmaduke.

— Ei bine, domnule, presupun că-i vorba de acel Baxter pe care-l căutaţi.

Apoi, către mine :

— Băiete, spală-te pe faţă !

Codul moral foarte strict al şcolii mă împiedica să-i spun directorului că faţa mea fusese destul de curată pînă-n clipa cînd inamicii mei o împroşcaseră cu cerneală. L-am văzut pe Căpitan aţintindu-şi asupra mea ochii căprui, prietenoşi şi — după cum aveam să aud mai tîrziu — nu prea vrednici de încredere. Avea un păr atît de negru, încît ai fi zis că-i cănit, şi un nas lung şi subţire, ce-mi amintea de o foarfecă uşor desfăcută, ca şi cum nasul acesta ar fi fost gata să tundă mustaţa cazonă aflată chiar dedesubt ! Mi se părea că-mi face cu ochiul, deşi nu-mi venea să cred, fiindcă, pe cîte ştiam, adulţii nu obişnuiesc să facă cu ochiul decît între ei.

— Baxter, îmi spuse directorul, domnul acesta este un fost elev, un fost coleg al tatălui tău.

— Da, domnule.

— Mi-a cerut voie să te ia la plimbare în această după-amiază. Mi-a arătat un bileţel scris de tatăl tău. Şi întrucît astăzi după-amiază nu se ţin cursuri, nu văd nici un motiv să nu aprob, dar trebuie să te întorci la internat pînă la orele şase. Dumnealui ştie asta.

— Da, domnule.

— Acum poţi pleca.

I-am întors spatele şi am dat să pornesc spre sala de clasă, unde s-ar fi cuvenit de mult să mă aflu.

— Voiam să-ţi spun că poţi pleca împreună cu domnul! Ce oră ai acum, Baxter III ?

— Cate, domnule.

— Vrea să spună Catehism, îl lămuri directorul pe Căpitan, şi zgîindu-se spre o uşă din cealaltă parte a curţii, de unde se auzeau nişte zgomote ciudate, îşi potrivi pe umeri redingota neagră, apoi îmi zise : Pe cît se pare, n-o să pierzi cine ştie ce absentînd de la oră !

Directorul porni cu paşi mari spre uşă, fără să facă zgomot. Cizmele lui (purta întotdeauna cizme) erau la fel de silenţioase ca papucii de pîslă.

— Ce se întîmplă acolo ? mă întrebă Căpitanul.

— Cred că-s pe punctul să-i masacreze pe Amaleciţi * ! i-am răspuns.

— Eşti şi tu un Amalecit ?

— Da.

— Atunci, hai s-o ştergem !

Era un necunoscut, dar nu-mi era deloc frică de el. Necunoscuţii nu erau periculoşi. N-aveau nici pe departe puterea de care dispuneau directorul sau colegii mei. Un străin nu-i o prezenţă permanentă, de un străin poţi scăpa uşor. Maică-mea murise cu cîţiva ani înainte — nici atunci n-aş fi fost în stare să precizez cu cîţi anume : în copilărie, timpul se scurge într-un alt ritm. O văzusem pe patul de moarte, palidă şi calmă,

♦ Amaleciţi, sau Amalekiţi, urmaşi ai lui Essau, adversari înverşunaţi ai vechilor evrei, care aveau să

se răzbune abia sub domnia regilor Saul şi David pentru fărădelegile comise împotriva lor.

ca o figură mortuară, iar în clipa cînd am sărutat-o pe frunte iar ea n-a reacţionat, mi-am dat seama, fără prea multă revoltă sau jale, că plecase în lumea drepţilor. Pe vremea aceea, înainte de a merge la şcoală, singurul om de care mă temeam era tatăl meu, iar el, potrivit celor spuse de maică-mea, se alăturase de mult timp taberei opuse „drepţilor[44], la care se dusese ea acum. „Taică-tu e un diavol !“ obişnuia ea să-mi spună, iar ochii i se aprindeau brusc, aidoma unor flăcări de gaz, pierzîndu-şi pentru o clipă aerul plictisit.

Taică-meu, ţin minte, a venit la înmormîntarea ei îmbrăcat în negru de sus pînă jos ; avea o barbă ce se potrivea perfect cu costumul purtat ; m-am uitat la haina lui, doar doar voi vedea coada ascunsă sub ea şi, deşi n-am văzut-o, nu m-am liniştit cîtuşi de puţin. Nu-l văzusem prea des înainte de ziua înmormîntării, şi n-aveam să-l văd nici după aceea, fiindcă venea rareori pe acasă, dacă se poate numi „casă[44] apartamentul din imobilul botezat „Laurii“, de lîngă Richmond Park, unde aveam să locuiesc după moartea maică-mii. Acum sînt sigur că în cursul gustării de după înmormîntare, taică-meu a convins-o pe mătuşă-mea, umplîndu-i mereu paharul cu sherry, să-i promită că mă va găzdui sub acoperişul ei în timpul vacanţelor şcolare.

Mătuşă-mea era o femeie destul de simpatică, dar tare plicticoasă, încît nu-i de mirare că nu fusese niciodată măritată. în puţinele ocazii cînd vorbea despre taică-meu, folosea şi dînsa termenul de „diavol'[4], ceea ce-mi inspira un soi de respect pentru el, deşi un respect amestecat cu teamă fiindcă, la urma urmelor, a avea un drac în familie reprezenta oarecum o distincţie. Unui înger eşti nevoit să-i acorzi încredere, pe cînd, aşa cum spunea cartea mea de rugăciuni, diavolul „cutreieră lumea ca un leu furios[44], ceea ce mă făcea să cred că poate tocmai de aceea taică-meu îşi petrecea mai mult timp în Africa decît la Richmond. Acum, după atîta amar de ani, mă întreb dacă nu cumva era un tip destul de cumsecade în

felul lui, ceea ce aş ezita să spun despre Căpitan, care pretindea că mă cîştigase la o partidă de table jucată cu el.

— Unde mergem acum ? mă întrebase atunci Căpitanul. Nu mă aşteptam să ţi se dea drumul aşa de uşor. Credeam că au să fie multe hîrtii de semnat — totdeauna ai de semnat asemenea hîrtii, cel puţin aşa m-a învăţat propria experienţă.

Şi adăugase :

— E prea devreme pentru masa de prînz.

— E aproape douăsprezece, i-am răspuns eu.

Ceaiul, gemul şi pîinea de la micul dejun nu-mi astîmpărau niciodată foamea.

— Pofta mea de mîncare începe de obicei la ora unu, dar setea mi se trezeşte întotdeauna cu cel puţin o jumătate de oră mai devreme. Totuşi, ora douăsprezece e o oră destul de convenabilă pentru mine, numai că tu eşti prea mic ca să te pot duce într-un bar. N-ai nici o şansă să treci, adăugase el, măsurîndu-mă cu privirea din cap pînă-n picioare. Zău, eşti prea mic chiar pentru vîrsta ta !

— Am putea să ne plimbăm, am sugerat eu, fără prea mult entuziasm, deoarece plimbările făceau parte din programul obligatoriu al elevilor în zilele de duminică şi se sfîrşeau adesea prin masacrarea cîtorva Amaleciţi.

— Unde anume ?

— Pe Strada Mare sau pe pajiştea comunală, ori la Castel.

— Mi se pare c-am zărit, venind de la gară, o circiumă de-i zice Casa elveţiană.

— Da. Lîngă canal.

— Cred că pot avea încredere în tine c-o să m-aştepţi cuminte afară pînă beau un gin cu apă tonică. Merge repede.

Totuşi avea să zăbovească aproape o jumătate de ceas acolo, încît am ajuns să cred, o dată cu trecerea anilor, că dăduse pe gît cel puţin trei pahare.

Intre timp eu mă plimbam prin faţa unui depozit de cherestea, cu ochii ţintă la ierburile verzi din apa canalului. Mă simţeam fericit la culme. Nu eram cîtuşi de puţin mirat de sosirea Căpitanului — o

acceptam ca pe un lucru simplu, ca pe o zi frumoasă ivită între două săptămîni de ploaie. Se ivise aşa, din senin. Mă întrebam dacă aş putea să-mi meşteresc o plută din scândurile depozitului şi să pornesc cu ea la vale, spre mare. Fireşte, un canal nu-i un fluviu, dar chiar şi un canal e legat de un fluviu pe o insulă ca a noastră, unde toate rîurile sfîrşesc prin a se vărsa în mare : aşa înţelesesem de la orele de geografie la care asistasem. Aş fi putut să-mi confecţionez o pînză din propria cămaşă, dar trebuia să rezolv şi problema proviziilor necesare pentru o călătorie lungă...

Mă adîncisem în aceste gînduri, cînd Căpitanul ieşi brusc din circiumă şi mă întrebă :

— Ai ceva bani ?

Am scos ce mai rămăsese din banii de buzunar primiţi săptămîna trecută — directorul şcolii ni-i împărţea totdeauna duminica, pesemne din pricină că magazinele erau închise, ceea ce elimina ispita ; nici măcar patiseria şcolii nu era deschisă duminica ! Bietul de el, nu-şi dădea seama ce posibilităţi oferea duminica pentru o serie de operaţiuni financiare complicate, pentru achitarea datoriilor, pentru aranjarea unor împrumuturi forţate, pentru calcularea dobînzilor şi pentru vînzarea unor bunuri nedorite.

— Trei şilingi, trei pence şi jumătate, îi comunicai eu Căpitanului, după ce numărai banii.

Nu era o sumă mică pe vremea aceea de dinainte de introducerea sistemului decimal, cînd moneda era încă relativ stabilă. Căpitanul se întoarse în circiumă, iar eu începui să mă gîndesc la ce fel de devize ar fi trebuit să iau cu mine în călătoria proiectată. Am âjuns la concluzia că piesele de opt şilingi sînt probabil cele mai practice.

— Patronul n-avea bani mărunţi, mă lămuri Căpitanul cînd ieşi din local.

Mi se păru atunci că el însuşi rămăsese fără bani, dar mi-am dat seama că mă înşelasem, cînd l-am auzit spunînd : „Şi acum, hai la Lebăda să prînzim ca lumea !“ Nici măcar mătuşă-mea nu mă dusese vreodată la Lebăda : obişnuia să vină la şcoală cu nişte sandvişuri făcute de ea, învelite în hîrtie

impermeabilă, şi cu uii termos umplut cu lapte fierbinte.

„N-am încredere în mîncarea gătită de nişte necunoscuţi“, îmi explica ea, adăugind : „După preţurile cerute în restaurante, îţi poţi da seama că nu-i o mîncare cinstită !“

Barul de la Lebăda era arhiplin cînd am sosit noi ; Căpitanul m-a instalat la o masă într-o anexă a barului, socotită pesemne restaurant, astfel încît legea permitea prezenţa mea acolo. L-am putut vedea schimbînd cîteva vorbe cu patronul — vocea lui limpede şi autoritară domina gălăgia localului. L-am auzit spunînd :

— Două camere cu un pat pentru o noapte !

O clipă m-am întrebat dacă aştepta cumva pe cineva, dar gîndurile mele plutiră în curînd spre tărâmuri mult mai interesante : în viaţa mea nu mai văzusem un bar, nici măcar pe dinafară, aşa că eram pur şi simplu fascinat de privelişte. Toţi muşteriii păreau că au multe să-şi spună şi că-s binedispuşi. Mă gîndeam la plută şi la lunga călătorie pe care-o proiectasem, şi aveam impresia că ajunsesem undeva la capătul lumii, în romanticul oraş Valparaiso, unde chefuiam împreună cu nişte marinari străini care cutreieraseră cele şapte mări — e drept că purtau cu toţii gulere şi cravate, dar poate că la Valparaiso trebuia să te îmbraci cît de cît pentru a coborî pe uscat. Imaginaţia mi-era încurajată de vederea unui butoiaş, probabil plin cu rom, aşezat pe tejghea, mai era acolo şi o sabie fără teacă — desigur o sabie de abordaj, atîrnată deasupra capului patronului, ca un obiect de podoabă.

— Un gin cu apă tonică dublu şi o băutură gazoasă pentru băiat ! ceru Căpitanul.

Mă uimea faptul că părea atît de la largul lui într-un asemenea local — se simţea ca la el acasă la Valparaiso î Fumul de tutun, împrăştiat de un curent de aer provocat de o uşă deschisă, se învălătucea deasupra capului meu — îi adulmecam cu plăcere aroma. Căpitanul tocmai îi spunea patronului :

— O să vă amintiţi, nu-i aşa, că mi-am lăsat valiza în spatele tejghelei ? Fiţi amabil şi trimiteţi-mi-o în

camera mea ! Eu şi băiatul ne ducem să facem o plimbare, după prînz. Dar ia spuneţi-mi : rulează pe-aici vreun film potrivit cu vîrsta lui ?

— Singurul film care rulează acum e unul cam vechi, răspunse patronul. Ii zice *Fiica lui Tarzan* şi n-am cum să ştiu dacă-i potrivit sau nu. Cred că-i vorba despre o fată care face dragoste cu o maimuţă...

— E programat vreun matineu ?

— Da, azi e sîmbătă, aşa că-i programată o proiecţie la orele două şi jumătate.

Căpitanul veni la masa unde mă lăsase. Apucînd meniul, îmi spuse :

— Pentru început, cred c-o să luăm nişte somon afumat. După aia, ce-ai dori să iei ? un cotlet de porc sau unul de miel ?

Patronul însuşi ne aduse ceea ce mi se păru a fi un gin cu apă tonică precum şi o băutură gazoasă, care se dovedi a fi o simplă oranjadă. După plecarea lui, Căpitanul ţinu să-mi dea o scurtă lecţie :

— Nu uita că niciodată nu-i prea tîrziu ca să înveţi de la un om ca mine, umblat prin lume. Cînd îţi cam lipsesc banii — ceea ce o să ţi se întîmple destul de des cînd o s-ajungi la vîrsta mea — să nu bei niciodată la bar, decît după ce mai întîi ai reţinut o cameră, fiindcă în caz contrar ţi se cere să achiţi în numerar imediat. Oranjada ta şi ginul meu sînt trecute în socoteala mesei luate la restaurant, care intră în preţul plătit pentru cameră.

Vorbele astea nu avură atunci nici un sens pentru mine. Abia mai tîrziu aveam să apreciez clarviziunea Căpitanului şi să-mi dau seama că încerca, în felul lui, să mă pregătească pentru o viaţă nouă.

A fost un prînz excelent, deşi somonul mi-a făcut sete ; văzînd că mă uit galeş la paharul gol, Căpitanul a mai comandat o oranjadă pentru mine.

— Va trebui să facem o plimbărică, măcar pentru a scoate gazele din noi, îmi spuse el.

începusem să mă simt ceva mai puţin intimidat de persoana lui, aşa că mă încumetai chiar să-i pun o întrebare :

— Eşti căpitan de vas ?

A, nu ! îmi răspunse el. Lui nu-i păsa de mare, era

un slujitor al armatei de uscat. Aducîndu-mi aminte de banii pe care i-i împrumutasem la Casa elveţiană, m-am întrebat, eu oarecare nelinişte, dacă va avea vreo problemă în legătură cu nota de plată, dar el se mulţumi să ia nota şi să-şi scrie pe ea numele, precum şi o cifră, chipurile numărul camerei Iui de hotel. Am băgat de seamă că scrisese ,,J. Victor (Cpt.)“‘. Mi s-a părut o stranie coincidenţă faptul că numele lui de familie era la fel cu numele meu de botez, dar în acelaşi timp faptul acesta îmi dădea şi sentimentul reconfortant că găsisem, în sfîrşit, o rudă apropiată de care mă puteam ataşa, un om care nu era nici înger, nici diavol, nici mătuşă.

După acel prînz excelent, Căpitanul începu să-i vorbească patronului despre cină.

— Am dori s-o luăm mai devreme. Un băieţaş de vîrsta lui trebuie să se ducă la culcare la orele opt !

— Văd că ştiţi să creşteţi un copil !

— A trebuit să învăţ şi n-a fost deloc uşor : vedeţi dumneavoastră, maică-sa a murit !

— A ! Serviţi un coniac, domnule, în contul firmei ! Nu-i lucru uşor pentru un bărbat să joace rolul unei mame !

— Niciodată nu refuz o ofertă interesantă, zise Căpitanul.

Un minut mai tîrziu, ciocneau amîndoi cîte un păhărel, deasupra tejghelei. Iar eu mă gîndeam că-n viaţa mea nu văzusem om să semene mai puţin cu o mamă decît Căpitanul.

— închidem, domnilor, închidem ! strigă patronul către muşterii, apoi adăugă, în şoaptă, către Căpitan :

— Fireşte, asta nu vă priveşte pe dumneavoastră, domnule, căci dumneavoastră v-aţi rezervat o cameră la hotel. Pot să-i servesc încă o oranjadă puştiului ?

— Mai bine nu, îi răspunse Căpitanul. Ştiţi, balonează...

Aveam să descopăr mai tîrziu că nutrea o adevărată aversiune împotriva „gazelor”, sentiment pe care-l împărtăşeam, de altfel, eu însumi, din pricină că în dormitor, noaptea, mulţi dintre colegii mei se întreceau în „vînturi".

— Pentru cină, începu din nou Căpitanul.
— De obicei nu servim mîncăruri calde înainte de orele opt, dar dacă nu vă displace o gustare rece...
— E exact ceea ce prefer !
— Să zicem, un pic de pui rece şi o felie de şuncă ?
— Şi poate şi puţină salată verde ? sugeră Căpiţa* nuL Un băieţaş în plină creştere are nevoie de niţică verdeaţă, cel puţin aşa spunea maică-sa. In ce mă priveşte, ei bine, am trăit prea mult la Tropice, unde o salată poate s-aducă dizenterie şi moarte... Totuşi, dacă vă mai rămîne ceva din plăcinta asta cu mere...
— Şi o bucăţică de brînză ? îl iscodi patronul, cu un soi de fervoare caritabilă.
— A, nu ! Nu seara ! răspunse Căpitanul. Balonează... Şi, acum, la plimbare ! O să arunc o privire la pozele din faţa cinematografului. *Fiica lui Tarzan,* spuneţi ? De obicei, poţi ghici după pozele de-afară dacă un film e recomandabil sau nu pentru un copil. Dacă nu, facem doar o plimbare, iar eu însumi m-aş putea duce să văd filmul seara, după ce copilul adoarme.
— O luaţi la stînga cînd ieşiţi pe uşă şi daţi de cinematograf la vreo sută de metri, vizavi.
— Pe curînd ! zise Căpitanul.
Am ieşit amîndoi, dar am luat-o la dreapta, spre uimirea mea.
— Păi, cinematograful e în direcţia cealaltă, protestai eu.
— Nu ne ducem la cinema !
Eram dezamăgit.
— O mulţime de băieţi externi au văzut *Fiica lui Tarzan,* încercai eu să-l liniştesc.
Căpitanul se opri locului şi-mi spuse :
Te las să alegi : ori mergem să vedem Fiica *lui Tarzan,* dacă insişti, dar după aia trebuie să te întorci la... cum îi zicea tîmpitul ăla bătrîn şi pompos ? -a, da, „cămin", ori nu ne mai ducem la film iar tu nu te mai întorci la „cămin".
— Dar unde mă duc ?
— La trei e un tren direct spre Londra.
— Vreţi să spuneţi că am putea să mergem pînă la Londra ? Dar cînd ar fi să ne întoarcem ?

— Nu ne mai întoarcem — decît, fireşte, în cazul cînd vrei să vezi *Fiica lui Tarzan.*

— Nu ţin neapărat să văd *Fiica lui Tarzan !*

— Bine, atunci... Băiatule, ăsta-i drumul spre gară ?

— Da, dar trebuia să ştiţi şi dumneavoastră I

— De unde naiba să ştiu ? Azi-dimineaţă am venit pe un alt drum !

— Bine, dar aţi fost elev aici, parcă aşa zicea directorul !

— E pentru prima oară că pun piciorul în tîrgul ăsta afurisit !

Şi, punîndu-şi o mină pe umărul meu, cu un gest tandru, adăugă :

— După ce-o să mă cunoşti mai bine, băiete, o să-ţi dai seama că nu spun totdeauna adevărul adevărat. Nici tu, am impresia.

— Eu, însă, mă dau de gol totdeauna !

Va trebui să înveţi să minţi ca lumea. Ce rost are să spui o minciună, dacă-i cusută cu aţă albă ? Eu, cînd spun Q minciună, nimeni nu-i în stare s-o deosebească de adevărul curat. Cîteodată, nici măcar eu însumi !

Coboram pe aşa-numita Stradă a Castelului, care trecea pe lîngă şcoală, încît mă gîndeam cu groază că directorul o s-o zbughească afară din curtea şcolii, cu toga desfăşurată ca o pînză de corabie şi-o să ne prindă pe amîndoi, dacă cumva Căpitanul ar fi greşit drumul. Dar în curte era linişte.

în dreptul Casei elveţiene, Căpitanul a şovăit o clipă, dar găsind uşa încuiată se gîndi că barul era închis. Un copil începu să ţipe la noi dintr-una din ambarcaţiunile colorate de pe Canal — copiii din ambarcaţiunile astea au obiceiul să strige la elevi. Era ca duşmănia dintre cîini şi pisici, o duşmănie zgomotoasă, care însă nu ducea niciodată la muşcături.

— Ce-i cu geamantanul lăsat la hotel ? întrebai eu.

— A, n-are în el decît două cărămizi !

-F- Cărămizi ?

— Da, cărămizi !

— Şi aveţi de gînd să le lăsaţi acolo ?

— De ce nu ? Poţi oricînd pune laba pe niscaiva cărămizi, dacă ai nevoie de ele. Cît despre geamantan, e o vechitură. Geamantanele astea vechi, pe care sînt lipite cîteva etichete, inspiră încredere, mai ales cînd etichetele sînt din străinătate. Un geamantan nou are aerul că-i furat.

Continuam să fiu uimit. La urma urmelor, cunoşteam îndeajuns viaţa ca să-mi dau seama că şi dacă ar fi avut un bilet de întoarcere, Căpitanul ar fi trebuit să plătească un alt bilet pentru mine. Or, toţi banii mei se duseseră pe ginul cumpărat de el la Casa elveţiană. Şi apoi, mai era şi prînzul acela copios, un adevărat regal, pe care nu-l puteam compara cu nimic din viaţa mea.

Aproape că ajunsesem la gară, cînd l-am întrebat :

— Dar n-aţi plătit nici masa de prînz, nu-i aşa ?

— Fii pe pace, băiete ! Am iscălit nota de plată. Ce-ai mai fi vrut să fac ?

— Chiar vă numiţi Victor ?

— Păi, mă numesc uneori aşa, alteori altfel. N-ar fi deloc vesel să porţi mereu acelaşi nume de la naştere pînă la moarte ! Ca de pildă al tău : Baxter. Nu-i ceea ce se cheamă un nume frumos. îl porţi de mulţi ani, nu-i aşa ?

— De doisprezece.

— Prea mulţi. O să-ţi găsim unul mai bun, în tren. Nici Victor nu-mi prea place, dacă vrei să ştii !

— Dar *dumneavoastră,* cum să vă spun ?

— Spune-mi Căpitane, dacă nu cumva o să-ţi atrag atenţia să-mi spui altfel. S-ar putea să vină o vreme cînd o să-mi placă să mi se spună Colonele — poate că şi Papă ar fi un nume potrivit, în anumite situaţii. Deşi aş prefera să nu-l foloseşti. O să te previn eu cînd se iveşte o situaţie specială, dar cred că-n curînd ai să-nţelegi şi singur unele lucruri. Văd că eşti băiat deştept.

Am intrat în gară, unde Căpitanului nu i-a venit defel greu să plătească un bilet pentru mine — ,,Clasa a treia, cincizeci la sută reducere, pînă la gara Euston“. Eram singuri în compartiment, ceea ce mi-a dat curaj să-l întreb :

— Parcă spuneaţi că n-aveţi bani ?

— Cine ţi-a zis asta ?

— Păi, mă gîndesc la prînzul acela copios şi la faptul că aţi iscălit doar nota de plată. Şi apoi la Casa elveţiană aţi avut nevoie de ceva bani...

— A, răspunse el, iată încă un lucru pe care va trebui să-l înveţi ! Nu e vorba că n-am bani, ci că-mi place să-i păstrez pentru lucrurile esenţiale.

Căpitanul se ghemui într-un colţ şi începu să fumeze o ţigară. Se uită de două ori la ceas în timpul călătoriei. Era un tren foarte încet şi de cîte ori se oprea într-o gară simţeam o anumită tensiune dinspre colţul de sub fereastra din faţă. Subţiratecul Căpitan, învăluit în întuneric, îmi amintea de un arc ce mi se rupsese o dată între degete, într-o zi cînd încercam să demontez un ceasornic vechi. In gara Willesden l-am întrebat :

— Vă e teamă ?

— Teamă ? îngînă el cu un, aer perplex, ca şi cum aş fi folosit un cuvînt pe care ar fi trebuit să-l caute în dicţionar.

— Frică, îi tradusei eu.

— Nu mi-e niciodată frică, băiete ! Sînt mereu la pîndă, ceea ce-i cu totul altceva.

— Da...

Ca Amalecit înţelegeam deosebirea şi simţeam că-ncepusem, poate, să-l cunosc ceva mai bine pe Căpitan.

(2)

LA EUSTON am luat un taxi pentru un drum ce mi s-a părut foarte lung — pe vremea aceea nu eram în stare să-mi dau seama în ce direcţie mergeam, spre răsărit sau spre apus, spre nord sau spre sud. Presupuneam doar că acea călătorie cu taxiul făcea parte din lucrurile esenţiale pentru care Căpitanul îşi economisea banii. Cînd am ajuns la destinaţie — o casă oarecare, de pe o stradă prăfuită, în formă de semicerc, pe marginea căreia puteai vedea lăzi doldora de gunoaie —, am avut surpriza să-l văd pe

Căpitan aşteptînd să se depărteze taxiul şi abia cînd acesta a dispăint după un colţ, a pornit în sens invers pe drumul pe care venisem. Pesemne că în atitudinea supusă cu care-l urmam, în tăcere, a simţit încolţind o întrebare, căci se grăbi să-i răspundă, e drept, într-un fel nesatislăcător :

— O plimbare ne face bine la amîndoi.

Şi adăugă :

— Eu, unul, umblu pe jos de cîte ori am prilejul.

Eram nevoit să-i accept explicaţia şi am impresia că graba cu care încuviinţam îl cam sîcîia fiindcă, în timp ce mergeam tăcuţi unul lîngă altul, pe o stradă, apoi pe alta, el rupse tăcerea într-o încercare vădită de a lega o conversaţie :

— îmi închipui că n-o mai ţii minte pe maică-ta...

— Ba da, dar a murit de mult, după cum ştiţi !

— Aşa e. Mi-a spus şi taică-tu...

Nu-şi sfîrşi însă vorba, aşa că n-am putut afla ce anume îi spusese taică-meu.

Abia după ce am mai mers, vreun sfert de milă, i-am auzit din nou glasul :

— Ii duci lipsa ?

Copiii mint de obicei de frică, dar întrucît în întrebările Căpitanului mi se părea că nu se ascunde nimic înfricoşător, i-am răspuns :

— Nu cine ştie ce.

Căpitanul scoase un fel de mormăit, în care, cu puţina mea experienţă, mi se păru că desluşesc un ton de dezaprobare ori poate de dezamăgire. Paşii pe care-i făceam pe trotuar măsurau lungimea pauzelor de tăcere dintre noi.

— Sper că n-o să fii un copil dificil, îmi spuse el în cele din urmă.

— Dificil ? !

— Adică, sper că eşti un băiat normal. Dacă n-ai fi un băiat normal, ai dezamăgi-o !

— Nu pricep.

— Aş zice că un băiat normal ar simţi lipsa maicăsii.

— N-am cunoscut-o niciodată prea bine. N-am avut timp.

— Sper să-i placi, spuse el oftînd adînc. Sper din

toată inima.

Am continuat să mergem în tăcere.

— Eşti obosit ? mă întrebă el deodată.

— Nu ! i-am răspuns, însă doar ca să-i fac pe plac — de fapt, eram tare obosit. Tare-aş fi vrut să ştiu cit mai aveam dc mers.

— Eo femeie admirabilă, spuse CăpitanuL O să-ţi dai seama de îndată ce-o vei vedea, dacă cunoşti cît de cît femeile, deşi mă întreb cum ai putea să le cunoşti la vîrsta ta. Bineînţeles, trebuie să ai răbdare cu dînsa. Să fii indulgent. A suferit foarte mult.

Pe vremea aceea „a suferi** însemna pentru mine a purta pe obraz petele de cerneală cu care eram împroşcat (Căpitanul, spre deosebire de directorul şcolii, nu observa asemenea amănunte) : ele erau semnul vizibil al apartenenţei mele la tagma Amaleciţilor, al condiţiei mele de paria.

Nu-mi era deloc clar de ce devenisem un paria la şcoală — în parte, poate din pricină că numele îmi fusese dat în vileag ; cred însă că de vină era şi mătuşă-mea, cu sandvişurile pe care mi le aducea, în loc să mă ducă la un restaurant, cum obişnuiesc părinţii cînd îşi vizitează copiii. Presupun că eram spionaţi de careva în timp ce şedeam amîndoi pe marginea Canalului, mîn- cînd sandvişuri şi bînd lapte cald adus într-un termos nici măcar oranjadă sau Coca-Cola ! Lapte ! Cineva observase fără îndoială laptele ! Laptele e pentru sugari !

— Pricepi ce-ţi spun ?

Am dat din cap — ce altceva puteam face ? Poate că femeia aceea necunoscută se va dovedi o Amalecită ea însăşi, dacă suferise cu adevărat. în şcoală mai erau alţi trei Amaleciţi, dar nu reuşeam niciodată să ne unim da să ne apărăm — fiecare îi ura pe ceilalţi trei pentru vina de a fi un Amalecit. începusem să învăţ că uri Amalecit e totdeauna un solitar.

— O să cotim la capătul străzii, îmi spuse Căpitanul. Trebuie să fim foarte prudenţi !

_ După ce am dat colţul, adăugă :

— Te-am cîştigat cinstit.

Habar n-aveam ce voia să spună.

— Nici un om cu scaun Ja cap n-ar încerca să trişeze cu taică-tu, adăugă el. în orice caz, la jocul de table nici nu se prea poate trişa. Taică-tu te-a pierdut într-un joc cinstit.

—* E un adevărat diavolj nu-i aşa ? îl întrebai eu.

— Presupun că ar putea fi caracterizat astfel, dar numai cînd e contrariat. Ştii cum e. adică nu, cum ai putea să ştii ? Nici un copil n-ar îndrăzni să-l contrazică pe *el!*

In cele din urmă am ajuns pe o stradă unde o parte din case fuseseră văruite iar altele erau în curs de demolare ; în schimb, nu se vedea nici o ladă de gunoi. Casele erau în stil victorian (după cum aveam să aflu mai tîrziu), cu trepte ce coborau spre subsol şi cu lucarne la etajul al patrulea. Alte trepte duceau spre uşa din faţă, iar unele uşi erau întredeschise. Era ca şi cum strada — care se numea Alma Terrace — ar fi şovăit încă, nehotărîndu-se încotro s-o ia : spre lume sau spre fundul pămîntului. Ne-am oprit în faţa unei case cu numărul 12 A, astfel numerotată probabil din pricină că nimeni nu s-ar fi încumetat să locuiască într-o casă cu numărul 13. Lîngă uşa de la intrare erau cinci sonerii, dar patru dintre ele erau astupate cu *scotch,* semn că nu puteau fi folosite.

— Adu-ţi aminte ce ţi-am spus, îmi şopti Căpitanul. Vorbeşte-i cu blîndeţe, fiindcă-i sperioasă din fire.

Aveam însă impresia că el însuşi era cam speriat în clipa aceea, cînd degetul lui bîjbîia lîngă singura sonerie rămasă în uz. Apăsă o dată pe buton, dar nu-şi dezlipi degetul.

— Sînteţi sigur că-i acasă ? îl întrebai eu, deoarece casa îmi părea pustie.

— Nu prea obişnuieşte să iasă. Şi apoi, se lasă noaptea, iar ei nu-i place întunericul.

Căpitanul apăsă din nou pe buton, de două ori, iar de data asta am auzit o mişcare la subsol; cineva aprinsese o lumină.

— Am cheia, zise Căpitanul, dar prefer să o previn. Numele ei e Liza, dar te-aş ruga să-i zici „mamă". Sau „mămico“, dacă preferi.

— De ce să-i spun aşa ?

— A, o să vorbim despre asta într-o bună zi. Acum n-ai putea să înţelegi şi, oricum, n-avem timp.

— Bine, dar nu-i mama mea !

— Fireşte că nu e. N-am spus c-ar fi. ,,Mamă“ e doar un termen, un cuvînt generic.

— Ce-i aia, generic ?

Cred că-i plăcea să folosească asemenea cuvinte complicate — o făcea pe grozavul, deşi mai tîrziu aveam să aflu că nu era doar atît.

— Ascultă, dacă nu-ţi convine, putem să ne întoarcem cu trenul, ai putea fi la şcoală aproape la ora cuvenită... doar cu puţin mai tîrziu... Vin şi eu cu tine şi te scuz...

— Asta înseamnă că nu sînt obligat să mă întorc ? Adică, să mă întorc mîine la şcoală ?

— Nu trebuie să te mai întorci niciodată, dacă nu vrei. De-aia te şi întreb.

Işi ţinea mîna pe umărul meu, o simţeam cum tremură. Părea speriat. Eu însă nu eram deloc speriat: nu mai eram un Amalecit. Eliberat de frică, mă simţeam gata să înfrunt orice pericol. In clipa cînd uşa de la subsol se deschise, i-am spus :

— Nu vreau să mă mai întorc.

II

(1)

NU MĂ AŞTEPTAM totuşi să văd faţa palidă a unei femei foarte tinere, care ne privea pe amîndoi, din subsolul acela întunecos, luminat doar de un bec slab. Nu părea să fie mama nimănui.

— Iată, ţi l-am adus, i se adresă Căpitanul.

— Pe cine ?

— Pe Victor. Dar cred c-o să-i schimbăm numele, o să-i zicem Jim.

Nu mă gîndisem niciodată că aş putea să mă descotorosesc aşa de uşor de numele pe care-l detestam atîta, înlocuindu-l cu altul.

— Ce naiba ai mai făcut ? întrebă ea. cu un glas în care pînă şi eu puteam desluşi teama.

— Coboară, îmi porunci Căpitanul împingîndu-mă uşor spre treptele subsolului. Spune-i ce te-am învăţat să-i spui. Pe urmă, dă-i o sărutare !

Am făcut un pas timid peste prag, şoptind :

Eram la fel de ştînjenit ca la prima repetiţie a unei piese şcolăreşti, în care mi se dăduse un rol cît se poate de neînsemnat, — o piesă intitulată *Toad of Toad Hali;* dar asta se întîmpla înainte ca ceilalţi să descopere că eram un Amalecit. Cît despre sărutare, n-am fost în stare să i-o dau.

— Ce-ai mai făcut ? repetă femeia.

— M-am dus la şcoală şi l-am scos de-acolo.

— Atîta tot ?

— Atîta tot. Doar aveam o scrisoare de la tatăl lui.

— Cum naiba…

— Zău Liza, l-am cîştigat cinstit, ţi-o jur ! Nu se poate trişa la jocul de table !

— O să mă bagi în mormînt ! Nu voiam să faci nimic, cînd ţi-am spus… Mă gîndeam doar că, dacă situaţia ar fi fost altfel…

— Ce-ar fi să ne inviţi înăuntru şi să ne oferi un :eai ?

— Am pus oala pe plită în clipa cînd te-am auzit sunînd : ştiam ce-o să doreşti…

în bucătărie, femeia îmi spuse, pe un ton destul de sec, să iau loc pe un scaun. Erau acolo două scaune şi un fotoliu ; urmînd exemplul Căpitanului, m-am aşezat pe un scaun. Oala începuse să bolborosească pe plită.

— N-am avut vreme să încălzesc ceainicul.

— Pentru mine, gustul o să fie acelaşi, spuse Căpitanul, cu un glas ce mi se păru cam lugubru.

— Ba nu, zise ea.

îmi erau amîndoi străini şi cu toate astea începusem să-i prefer mătuşii mele, ca să nu mai

vorbesc de directorul şcolii sau de domnul Harding, şeful internatului, ori de toţi colegii mei. Mi se păreau cam stînjeniţi şi aş fi vrut să-i ajut dacă mi-ar fi stat în putere. M-am pomenit spunînd :

— Am avut un prînz pe cinste.

— Ce ţi-a oferit ?

— A, doar puţin peşte, zise Căpitanul.

— Asta a fost doar pentru început, iar peştele era somon afumat, am precizat eu.

Ştiam că somonul afumat era scump, fiindcă aruncasem o privire asupra listei de mîncare şi văzusem preţul — mult mâi pipărat decît cel al cotletelor de porc.

— Şi cum ai plătit ? îl întrebă femeia. Nu prea eşti în bani — oricum, azi dimineaţă nu erai !

— Le-am dât în schimb valiza aia veche, pe care mi-o împrumutaseşi.

— Păi, nu valorează nici doi şilingi !

— înăuntru erau trei perechi de ciorapi — erau prea găuriţi ca să-i mai port ! precum şi vreo două cărămizi. Patronul localului părea destul de mulţumit, bâ chiar mi-a oferit un coniac.

— Pentru numele lui Dumnezeu, aşază-te şi bea-ţi ceaiul ! Ce-o să mă fac dacă te bagă la zdup ?

— N-au să mă ţină mult. Nu mai mult în orice câz decît Hunii, iar atunci a trebuit să traversez pe jos toată Germania 1 închisoarea Scrub e la doi paşi, în comparaţie cu aia de-acolo.

— Iar tu eşti cu peşte douăzeci de ani mai în vîrstă... Ascultă ! E cineva la uşă ?

— Sînt doar nervii tăi, Liza. Nu ne-a urmărit nimeni, am avut eu grijă să meargă ca pe roate !

— Ce-au sa facă ăi de la şcoală cînd au să vadă că băiatul nu s-a întors astă-seară ?

— Păi, i-am lăsat directorului scrisoarea lui taică-su, iar el o să-i scrie probabil, deşi mă îndoiesc că diavolul ăla o să catadicsească să-i răspundă. Ştii prea bine că nu-i place să scrie scrisori şi, oricum, n-o să vrea să se amestece. Să presupunem apoi că directorul s-ar apuca să-i scrie mătuşii băiatului. Dacă are adresa ei : ea n-are habar de nimic !

— După care, se vor duce la poliţie. Uri băiat a

fost răpit — parcă văd ştirea, tipărită cu litere de-o şchioapă.

— N-a fost răpit, Li2â ! A plecat de bună Voie, cu un prieten al tatălui său. Taxele sînt totdeauna plătite anticipat, aşa că ce motiv ar avea să se sinchisească t Fireşte, o să citim cu atenţie ziarele timp de o săptămînă-două, pentru orice eventualitate. Tu, Jim, nu vrei să te întorci la şcoală, nu-i aşa ?

— Aş prefera, cred, să rămîn aici, i-am zis, deşi încă nu eram prea sigur : oricum, era un răspuns politicos.

— Vezi, Liza ? E aşa cum ţi-am spus. Băiatul e al tău. Acum eşti mamă. O mamă adevărată, Liza !

— Şi unde-o să-l instalez ? N-avem decît o singură cameră !

— Ai la dispoziţie toată casa. Doar eşti îngrijitoarea ei şi ai cheile !

Ziua, care începuse prost la şcoală, se încheia cu o senzaţie de aţîţare şi de mister. Am străbătut întreaga clădire, de la subsol pînă în pod. Era ca şi cum am fi explorat Africa. Fiece încăpere îşi avea taina ei, ce ţi se dezvăluia de îndată ce-i deschideai uşa. Aidoma unui hamal indigen, Căpitanul căra un maldăr de pături. Mi-am dat seama că nu mai vizitasem niciodată pînă atunci o casă întreagă. Mătuşă-mea locuia în- tr-un apartament de la etajul întîi şi se ferea de vecini.

In acele zile (nu ştiu care e obiceiul astăzi) proprietarii lăsau totdeauna cîte ceva în odăile nelocuite pentru a le putea socoti „mobilate" ; de aceea, am putut alege între trei camere cu cîte un pat fiecare, şi o a patra, cu o sofa murdară plus un jilţ destul de larg ca să pot dormi în el, dar ceea ce mă fascina erau urmele foştilor locatari, care fuseseră daţi afară, poate fără nici un preaviz, sau care se căraseră de bună voie în altă parte. Pe duşumeaua din pod am găsit un exemplar ferfeniţit dintr-o revistă foarte veche, intitulată „Lilliput". Am zăbovit acolo îndeajuns de mult pentru a le atrage atenţia.

— Ai vrea să dormi aici ? mă întrebă Liza. I-am răspuns că nu : camera aceea era prea departe de subsol şi de orice contact uman.

— Ia revista cu tine, dacă doreşti, îmi spuse Căpitanul. Cine găseşte stăpîneşte, nu uita acest principiu. E una din legile fundamentale ale firii omeneşti.

Ne începusem explorarea la ultimul etaj, iar acum coboram mereu. într-o altă încăpere, pe o masă şubredă am zărit un carnet cu foi liniate în care cineva ţinuse nişte socoteli. Ţin minte şi acum cîteva dintre ele, care mi se păruseră chiar şi atunci destul de bizare ; se vorbea, de pildă, despre „cozonăcei de un ban“ (ce-ai putea cumpăra azi cu un ban ? !). Cozonăceii cu pricina păreau foarte apreciaţi de autorul însemnărilor — acesta pusese un semn de exclamaţie sub cuvîntul ,,Extravaganţă“ : „Prînz la A.B.C. doi şilingi trei pence“. Am vîrît repede în buzunar carnetul, privind cu coada ochiului spre Căpitan. Carnetul avea o sumedenie de foi albe şi mă gîndeam că l-aş putea folosi : începusem deja să nutresc ambiţii literare, despre care nu pomenisem nimic, nici mătuşii, nici tatălui meu. Citisem *Minele regelui Solomon*† de vreo patru ori şi-mi spuneam că, dacă m-aş duce în Africa, asemeni tatălui meu, aş ţine un jurnal al aventurilor mele.

— De ce nu locuieşte nimeni aici ? întrebai eu.

— Proprietarii i-au dat afară pe toţi locatarii pentru că vor ca imobilul să fie demolat, mă lămuri Liza. Iar eu sînt aici ca să-i alung pe cei care-ar vrea să se instaleze clandestin, pînă ce proprietarii vor obţine autorizaţia de demolare.

Liza deschise o altă uşă — uşa uneia din odăile cu paturi. Pe podeaua acoperită cu linoleum am zărit un piepten spart şi un smoc de păr cărunt. Liza ţinu să mă lămurească :

— Aici a murit o doamnă bătrînă, avea optzeci şi nouă de ani ; a murit chiar de ziua ei !

Se grăbi să închidă uşa şi porni mai departe cu paşi repezi — am răsuflat uşurat pentru că eram tulburat de coincidenţă : era şi ziua mea de naştere ! E

---

† Una din cărţile de succes ale scriitorului englez Henry Rider Haggard (1856—1925), pomenit deseori de Graham Greene ca un autor ce i-a fermecat copilăria şi i-a influenţat imaginaţia creatoare.

drept că la şcoală nimeni n-avea habar de asta. Diavolul nu prea obişnuia să-şi amintească, iar cît despre mătuşă-mea, scrisorile ei ajungeau îndeobşte cu multe zile mai tîrziu, însoţite de cîte un mandat poştal în valoare de cinci şilingi.

în cele din urmă am optat pentru camera cu canapea, deoarece era îndeajuns de aproape de subsol ca şă pot auzi mişcările celorlalţi locatari. In cameră era o măsuţă, iar pe un perete atîrna portretul unui tip îmbrăcat fistichiu, un anume Lunardi — încă îi mai ţin minte numele, nu ştiu de ce fusese surprins de fotograf în clipa cînd se pregătea să-şi ia zborul cu un balon din Richmond Park : faptul că şi mătuşă-mea locuia în Richmond Park era pentru mine o altă coincidenţă stranie.

Femeia tînără, pe care o numeam în gînd ,,Liza“ mai degrabă decît „mamă[0], îmi aduse de la subsol o tingire care-mi putea folosi ca oală de noapte, iar Căpitanul scoase dintr-un dulap un lighean şi o carafă spartă.

— Săpun, gîndi el cu voce tare, continuînd să scotocească în dulap.

Mi-am dat seama că^mi lipsea ceva şi mai important, aşa că i-am spus :

— N-am nici o pijama !

— A ! exclamă Liza, deznădăjduită, încetînd brusc să pregătească sofaua. Era ca şi cum în planurile lor pentru viitorul meu ar fi descoperit o eroare fatală.

— Nu4 nimic, mă grăbii eu să-i liniştesc. O să dorm în cămaşă şi-n izmene.

Mă temeam să nu mă trimită cumva înapoi în lumea Amaleciţilor din pricină că n-aveam nici o pijama.

— Nu se poate, protestă Liza. Nu e sănătos !

— Nu-ţi face griji, zise Căpitanul, uitîndu-se la ceas. S-ar putea ca magazinele să fie închise, dar mîine la prima oră voi rezolva problema.

— Mă descurc eu, zău că da, i-am răspuns, ştiind că nu prea avea bani.

— Liza ar fi nefericită dacă n-ai avea pijama, îmi spuse Căpitanul.

Liza şi cu mine îl ascultam cu gura căscată. După ce uşa se închise în urma lui, Liza îmi vorbi :

— Degeaba discuţi cu el cînd şi-a vîrît ceva în cap...

— O pijama costă o avere.

— El are totdeauna bani pentru lucrurile importante, sau cel puţin aşa pretinde. Nu ştiu cum reuşeşte.

Da, ziua asta, care începuse pe neaşteptate în curtea şcolii, era o zi stranie ! M-am aşezat pe canapea, peste pături, iar Liza se aşeză lîngă mine.

— E într-adevăr un om foarte ciudat, i-am zis.

— E un om foarte bun, mă corectă ea şi, fireşte, nu eram în măsură s-o contrazic. Oricum, mă simţeam mai fericit aici decît acolo — decît în toate locurile numite „acolo“, inclusiv locuinţa din Richmond a mătuşii mele.

— Mi-e drag de el într-un fel şi sînt sigură că şi el mă iubeşte, în felul lui. Uneori însă face pentru mine nişte lucruri care mă sperie. Dacă i-aş spune că mi-aş dori un colier de perle, pun pariu că mi-ar aduce unul. N-ar fi poate perle adevărate, deşi n-ar fi exclus să fie, şi în tot cazul n-aş fi în stare să spun. Uite, tu de pildă...

— E un om foarte bun, o întrerupsei eu. Mi-a oferit două oranjade. Pe urmă, somonul acela afumat...

— Da, e tare drăguţ. Tare bun. N-o să tăgăduieşti niciodată asta. Şi te poţi bizui pe dînsul într-un fel, în felul lui. Pijamaua aia sînt sigură c-o să ţi-o aducă. Dar cum o să facă rost de ea ?...

Peste vreo jumătate de ceas am auzit soneria, o dată, apoi încă o dată, şi mi-am dat seama cît de intens aştepta Liza s-o audă pentru a treia oară. Căpitanul intră, purtînd în braţe o pijama neîmpachetată. Nu era modelul pe care mi l-aş fi ales eu însumi, chiar la vîrsta respectivă — fiindcă, din nu ştiu ce pricină, nu puteam să sufăr culoarea portocalie, iar pijamaua aceea nu numai că avea dungi portocalii, dar avea desenată pe buzunare cîte o portocală. (îmi plăceau portocalele doar sub formă de oranjadă, însă chiar cînd beam o oranjadă,

închideam ochii, pentru a nu vedea culoarea !)

— Unde-ai găsit-o ? îl întrebă Liza.

— N-a fost deloc greu, îi răspunse el, folosind o expresie pe care în zilele noastre ar fi înlocuit-o probabil cu „nici o problemă".

Să fie oare doar prin prisma privirii mele de azi că desluşesc în ochii lui de atunci o anume lipsă de «sinceritate ? Memoria ne înşală. Ceea ce ştiu sigur, ori numai pe jumătate, este că mi-a spus : „Jim, e timpul să te duci la culcare".

— Chiar trebuie să-i spunem „Jim" ? îl întrebă Liza.

— Spune-i cum doreşti, draga mea. Tu hotărăşti !

Sînt sigur, oricum, că am memorat corect cuvîntul „dragă", care nu era folosit nici la şcoală nici în casa mătuşii mele, şi nici, aşa cum aveam să aflu mai tîrziu, între ei amîndoi.

M-am culcat pe sofa, rămînînd în chiloţi, după ce am avut grijă să mototolesc pijamaua portocalie, pentru a nu mă da de gol.

(2)

M-AM TREZIT a doua zi dimineaţa la auzul unui glas de femeie care striga „Jim" ! Nu ştiam unde mă aflu. Am căutat sub canapea oala de noapte în locul unde o găseam de obicei, dar n-am dat de ea, ci doar de o tingire aşezată pe covor. Uimit, m-am uitat în stînga şi-n dreapta, aşteptîndu-mă să văd stinghiile ce despărţeau paturile în dormitorul şcolii, dar ele dispăruseră ! Pentru prima oară în ultimii ani m-am pomenit singur — nici glasuri, nici sforăieli, nici pîrţuri. Doar vocea acelei femei, care striga „Jim", de undeva de jos. Cine era „Jim" ?

Apoi am zărit pe podea pijamaua şi am îmbrăcat-o în silă.

în timp ce coboram scările spre subsol, mi-au revenit în minte ciudatele întîmplări din ziua precedentă ; nu izbuteam să le înţeleg, deşi eram destul de fericit la gîndul că, în orice caz, nu mă aflam la şcoală. în schimb, mă simţeam complet

pierdut în această lume, nouă pentru mine. Cred acum că, la vîrsta mea de atunci, un băiat acordă mai puţină importanţă fericirii decît cunoaşterii exacte a propriei lui identităţi. Fusesem un Amalecit, desigur nu un Amalecit fericit, dar ceea ce mi se părea mult mai important decît fericirea era faptul că-mi cunoşteam poziţia exactă în viaţă. Ştiam cine-mi erau duşmanii şi ştiam cum să mă feresc de loviturile lor cele mai periculoase. Pe cind acum...

Am deschis uşa de la capătul treptelor şi m-am pomenit în faţa, nu a unei femei, ci a unei fetişcane palide şi speriate.

— Cum îţi plac ouăle, tari sau moi ? mă întrebă ea.

— Moi. Cine-i „Jim“ ?

— Nu mai ţii minte ? mă întrebă ea. Căpitanul mi-a zis să-ţi spun ,,Jim“. Ai ceva contra numelui ?

— A, nu ! Prefer să fiu „Jim“ decît...

— Decît ce ?

— Prefer să fiu „Jim“, repetai eu cu prudenţă, simţind că numele au o importanţă stranie : nu te poţi bizui pe un nume înainte de a-l încerca. De ce mi-o fi fost ruşine de ,, Victor “, şi de ce acceptam atît de uşor numele de „Jim“ ?

— Unde-i Căpitanul ? o întrebai, ca să schimb vorba.

— Plecat pe undeva, n-aş şti să-ţi spun unde anume, îmi răspunse ea şi, ducîndu-mă în bucătărie, puse apă la fiert pentru un ou.

— Locuieşte aici ? o mai întrebai eu.

— Cînd e pe-aici, da, într-un fel.

Poate că acest răspuns i se păru ei însăşi destul de enigmatic fiindcă ţinu să adauge :

— Cînd o să-l cunoşti ceva mai bine pe Căpitan, o să-ţi dai seama că n-are nici un rost să-i pui întrebări. O să-ţi spună el însuşi ceea ce doreşte să afli.

— Nu prea îmi place pijamaua asta.

— E într-adevăr cam mică.

— Nu asta voiam să spun. Vorbeam de culoarea ei. Şi de portocale...

— A, presupun că a luat-o pe cea dintîi care i-a venit la îndemînă...

— N-am putea s-o schimbăm ?

— Doar nu sîntem milionari ! replică ea, indignată. Căpitanul e un om foarte generos. Nu uita asta !

— Ce ciudat : are acelaşi nume ca şi mine !

— Cum adică ? Jim ?

— Nu. E vorba de numele meu adevărat, Victor, adăugai eu în silă, privincl-o cu luare aminte, ca să văd dacă zîmbeşte, dar ea nu zîmbi, ci spuse :

— A, presupun că l-a luat cu împrumut. Şi se prefăcu atentă la ou.

— Işi ia des cu împrumut nume de-astea ?

— .Cînd l-am cunoscut, avea un nume foarte simandicos — Colonelul Claridge, dar avea să şi-l schimbe grabnic : zicea că n-are mijloace pe măsura numelui.

— Ce nume poartă acum ?

— Eşti curios din fire, nu4 aşa ? Pe *mine* nu mă deranjează că-mi pui întrebări, dar nu cumva să faci acelaşi lucru cu Căpitanul ! întrebările îl plictisesc. Mi-a zis odată : „Liza, am impresia că mi s-au pus întrebări toată viaţa ! N-ai vrea să mă laşi puţin în pace ?ʷ Aşa că, acum, îl las în pace, iar tu trebuie să faci la fel.

— Dar cum să-i spun ?

— Spune-i ca şi mine, „Căpitane". E un nume pe care sper să şi-l păstreze mereu.

Deodată ochii i se luminară, ca şi cum ar fi fost adusă într-o încăpere în faţa unui pom de Crăciun mare şi scînteietor, împodobit cu globuri şi pachete cu surprize.

— Auzi ? exclamă ea. Sînt paşii lui, pe scară. I-aş recunoaşte dintr-o mie, şi totuşi Căpitanul îmi tot zice că, înainte de a deschide uşa, trebuie să aştept pînă-l aud sunînd pentru a treia oară — un sunet lung, urmat de altele două, mai scurte. De parcă n-aş şti că-i el, chiar înainte de primul sunet !

Nu-şi sfîrşi vorba, că şi ajunsese la uşă ; soneria se auzi, fireşte, de trei ori — o dată lung, de două ori scurt. Apoi uşa se deschise, iar Liza îl întîmpină cu un sentiment de uşurare amestecat cu reproş, ca şi cum Căpitanul ar fi lipsit vreme de un an. îi priveam plin de curiozitate — presupun că, pentru prima oară în

viaţa mea, vedeam dragostea în toată complexitatea ei, însă ceea ce mă uimi chiar în acel moment fu rapiditatea cu care expresia ei dispăru. După aceea, pe feţele amîn- durora nu se mai putu citi decît sfială şi un soi de teamă.

— Băiatul I bîigui Liza şi se desprinse de el.

— Da, băiatul, îngînă Căpitanul.

— Vrei un ou ?

— Dacă nu-i prea complicat. Am venit doar ca să văd...

— Ce anume ?

— Dacă tu şi băiatul sînteţi bine.

Cred că atunci a rămas şi a luat micul dejun împreună cu noi, dar nu-mi amintesc de nimic altceva, nici măcar dacă mai era cu noi la căderea nopţii.

(3)

CAM LA O SĂPTĂMÎNĂ după seara aceea — deşi se prea poate să fi trecut două, trei sau chiar patru săp- tămîni (spre deosebire de ceea ce se petrecea la şcoală, aici timpul se scurgea fără a fi măsurat !) — l-am revăzut pe Căpitan în împrejurări destul de bizare. In lipsa lui, învăţasem o sumedenie de lucruri despre care nu mi se vorbise la şcoală : cum se prăjeşte un cîrnat şi cum trebuie să-l înţepi înainte de a-l pune în tigaie, cum se sparge un ou pentru a face jumări cu slănină... De asemenea, mă familiarizasem cu brutarul şi cu măcelarul din cartier, fiindcă mama mea adoptivă mă trimitea des la cumpărături — nu părea defel dornică să iasă din casă, deşi se silea în fiece dimineaţă să se ducă pînă la colţ ca să cumpere un ziar ; se întorcea repede, ca un şoricel în gaura lui. Nu înţelegeam de ce cumpăra ziarul : în puţinele clipe în care-l ţinea în mînă, n-ar fi putut citi decît, cel mult, titlurile. Abia acum îmi dau seama că se aştepta, în fiece zi, să dea peste un titlu cu litere de-o şchioapă, ca de pildă : „Enigma elevului dispărut“, sau „Strania dispariţie a unui copil", şi cu toate astea, de cîte ori isprăvea de citit ziarul cu pricina, îl vîra adînc în coşul pentru hîrtii.

— Căpitanul e un om foarte ordonat, mi-a explicat

ea odată. Nu-i place să vadă ziare vechi peste tot în casă.

Sînt însă convins că, de fapt, îşi ascundea de el temerile în care Căpitanul ar fi putut vedea un semn de neîncredere în înţelepciunea lui, neîncredere ce i-ar fi putut jigni amorul propriu.

Căci era, în felul lui, un om foarte mîndru, iar ea juca un rol important în mîndria lui ; ca, de altfel, şi în timiditatea lui. Iubire şi teamă-teamă şi iubire-ştiu acum cît de strîns împletite sînt, dar pe vremea aceea, la vîrsta mea de atunci, ambele sentimente îmi depăşeau înţelegerea. Cum aş putea fi sigur că le înţeleg efectiv, chiar şi acum ?

La sfîrşitul acelei săptămîni (dacă nu 6Umva trecuseră mai multe săptămîni), tocmai ieşeam de la brutărie cu o pîine sub braţ, cînd l-am văzut pe Căpitan în faţa magazinului. Vîrîndu-şi mîna în buzunar, scoase de-acolo un florin * şi un şiling. Ii trebui destul de mult timp ca să aleagă şilingul.

— întoarce-te şi cumpără două eclair-uri, îmi spuse. *Ea* adoră eclair-urile.

Iar cînd m-am întors cu prăjiturile, mi-a spus :

— Hai să ne plimbăm.

Ceea ce am şi făcut, mergînd în tăcere, pe mai multe străzi. In cele din urmă, Căpitanul rupse tăcerea :

— Păcat că n-ai nici şaisprezece ani !

— De ce ?

— Nici măcar nu *pari* de şaisprezece ani !

Am mai străbătut o stradă înainte ca el să vorbească din nou :

— Oricum, cred că vîrsta cerută e optsprezece ani. Totdeauna o confund cu vîrsta consimţămîntului legal.

încă nu pricepeam.

— Asta e prost cu afurisita noastră de ţară ! Lipsa de intimitate. Nu-i chip să discuţi în linişte cu un minor. In parc e prea frig, iar Liza nu m-ar ierta dac-ai răci ! într-o circiumă, nu ţi se dă voie să intri. Ceainăriile nu-s deschise — oricum, nu servesc nici o băutură demnă de un om în toată firea ! Aş putea să merg la un bar, ţie însă nu ţi se dă voie să intri. Ai voie să intri într-o ceainărie, ca să bei o ceaşcă de

ceai, dar — te rog nu-i spune Lizei ! — prea mult ceai îmi face rău, iar *ăia* n-au să-mi servească ce vreau *eu !* Aşa că va trebui să ne plimbăm mai departe ! Altceva e în Franţa !

— Am putea merge acasă, propusei eu. începusem să folosesc cu bună ştiinţă, pentru prima oară în viaţa mea, cuvîntul „acasă“ : n-o făcusem niciodată cînd mă gîndeam la locuinţa mătuşii mele.

— Dar eu vreau să discut cu tine despre Liza ! Nu pot vorbi de faţă cu ea.

♦ Monedă de doi şilingi.

Tăcu un timp şi abia după ce am mai străbătut două străzi, vorbi iar.

— Ai grijă cum duci prăjiturile astea ! Nu strînge prea tare hîrtia de ambalaj ! Dacă le strîngi, devin ca tuburile cu pastă de dinţi.

L-am asigurat că nu le strîng.

— Ii plac grozav eclair-urile, aşa că n-aş vrea să le strici !

L-am asigurat că nu le strîng.

Am mai făcut vreo sută de paşi, înainte ca el să deschidă iar gura :

— Vreau să-i spui, dar cu blîndeţe, nu uita ! că o să lipsesc o lună, două.

— De ce nu intri să-i spui chiar dumneatale ?

— Nu vreau să pierd timpul cu explicaţii. Nu-mi place să-i spun minciuni Lizei, iar adevărul n-ar face decît s-o necăjească. Spune-i însă — spune-i pe cuvîntul meu de onoare ! — că mă întorc şi că totul o să fie grozav. Lipsesc doar cîteva luni. Asta-i tot. Şi spune-i c-o iubesc, fireşte — nu uita să-i spui asta ! Spune-i c-o iubesc !

Se opri şi mă întrebă, cu nelinişte în glas :

— Ştii unde ne aflăm ? Ştii pe unde să te întorci ?

— Da. Măcelăria e la colţul următor. Am fost de multe ori.

— Bine, fiule, atunci îţi spun adio ! E timpul s-o Şterg.

în chip ciudat, nu părea totuşi dornic să plece.

— Voi doi, vă înţelegeţi bine ? mă întrebă.

— A, da, foarte bine ! îl asigurai eu.

— îi spui „mamă“, cum te-am învăţat ?

— Preferă să-i spun Liza.

— A, ăsta-i stilul ei ! Vrea mereu ca lucrurile să fie clare şi adevărate. O admir pentru asta, dar necazul e că uneori lucrurile clare şi adevărate pot fi şi cam periculoase. De pildă, ar fi mult mai sigur să-i spui „mamă“, nu „Liza“. Dacă oamenii te-ar auzi spunîndu-i „mamă“, ar accepta oarecum situaţia. N-ar pune nici un fel de întrebări.

— Dar ea spune că asta i-ar face să se întrebe de unde am răsărit ?

*— Da, rosti el după o clipă de gîndire. Nu mă gîn- disem la asta. Poate că are dreptate. Se gîndeşte la toate, temeinic. A învăţat asta la şcoala suferinţei, sărmana Liza ! Diavolul ăla de taică-tu...

— 11 cunoaşte pe taică-meu ? îl întrebai eu, plin de curiozitate, mai ales că nu mi-l aminteam decît foarte vag.

— L-a cunoscut pe vremuri, dar să nu cumva să-i pomeneşti de el ! Vreau să-l uite ! Da, să-l uite ! repetă el.

Apoi adăugă :

— Am uitat lucrul cel mai important !

Şi, scoţînd din buzunar un plic, îmi spuse :

— Dă-i plicul ăsta şi spune-i că, dacă se iveşte vreun necaz, dacă îi lipseşte ceva... să-i dea plicul ăsta cui ştie dînsa.

— Cui ştie dînsa, repetai eu.

Era un mesaj greu de memorat, ca o frază din manualul de gramatică.

— E fericită cu tine în casă ? mă iscodi Căpitanul.

— S-ar părea că da.

— Nu vreau să se mai simtă singură vreodată. Iţi vorbeşte de mine, uneori ?

— A, da. Se tot întreabă cînd o să apari ? Ascultă zgomotul paşilor.

— Cred că ţine puţin la mine — în felul ei, fireşte, mai spuse el, cu un soi de îndoială smerită.

Tonul vocii sale îmi reveni în minte în clipa cînd ea însăşi îmi spuse (tocmai îi dădusem plicul, o dată cu asigurările de „iubire[44] ale Căpitanului) :

— Cred că ţine mult la mine — în felul lui.

Nici unul din ei nu părea sigur de „felul[44] celuilalt.

— Şi tu ţii la el, nu-i aşa ? mă întrebă ea.

Toţi trei „credeam[44] intens în acele zile.

— Trebuie să înveţi să-l cunoşti pe Căpitan, repetă Liza, pe un ton atît de sincer, încît îmi amintesc şi azi cuvintele ei. Era ca şi cum mi-ar fi dezvăluit, într-o clipă, o mare taină menită să contribuie la elucidarea unui trecut misterios şi a unui viitor ce promitea să fie la fel de misterios.

(4)

CÎT DESPRE VIITORUL imediat, adică nu chiar imediat, căci nu-mi pot aminti acum cit a durat absenţa Căpitanului ; şi nici data cînd s-a întors. Să fi trecut oare săptămîni, sau luni ? N-are importanţă, memoria mea face un salt spre o seară, cînd Căpitanul m-a dus la un cinema, ca să văd un film — cred că se numea *King Kong.* (Era încă de pe atunci un film vechi, chiar şi pentru mine, clar ţin minte remarca făcută de Căpitan în clipa cînd a cumpărat biletele de intrare : „In sala asta păduchioasă poţi vedea toate filmele vechi, iar filmele astea sînt cele mai bune !“). în sală erau puţini oameni, deoarece era încă foarte devreme, dar Căpitanul alese cu multă grijă locurile — cam prea în faţă pentru ochii mei de copil. L-am întrebat chiar dacă n-am putea să ne mutăm cu cîteva rînduri mai înapoi. Răspunsul lui a fost „NU“, un răspuns categoric, încît mi-am zis că devenise miop o dată cu vîrsta, fiindcă un om de patruzeci de ani mi se părea bătrîn ca înseşi Piramidele.

King Kong — dacă el va fi fost — escalada zgîrîie-norii cu o fată blondă în braţe — nu mai ţin minte numele ei. Toată lumea era contra lui — poliţia, armata, ba chiar şi pompierii. Fata dădea puţin din picioare, dar în curînd deveni supusă. Căpitanul îmi şopti la urechea dreaptă :

— E o poveste grozavă, nu-i aşa ?

— Ba da.

Cred că, în film, autorităţile — oricare vor fi fost — trimiteau chiar avioane împotriva lui King Kong (care mă interesa, fireşte, mult mai mult decît povara ce o purta în braţe).

— De ce n-o lasă jos ? îl întrebai eu pe Căpitan.

Acesta îmi răspunse cu un glas tăios, fiindcă îi părusem probabil nesimţit la culme :

— O iubeşte, băiete ! Nu pricepi ? O iubeşte !

Fireşte că nu puteam pricepe. Văzusem cum fata îl lovea cu piciorul pe King Kong, iar pentru mine să iubeşti pe cineva însemna să-l placi cît de cît, deşi putea să însemne şi să-l săruţi, chiar dacă mie sărutările nu mi se păreau prea importante. Sărutările îmi fuseseră impuse de mătuşa-mea. Oricum, nici iubirea nici simpatia nu puteau să se exprime prin lovituri de picior. Dădeai cu piciorul într-un duşman, ca să-i faci rău. De asta îmi dădeam bine seama, cu toate că nu dorisem niciodată să fac rău cuiva, decît unui băiat pe nume Twining, care-mi făcuse viaţa amară pe vremea cînd eram un Amalecit, o vreme ce începea să mi se pară foarte depărtată.

Cînd luminile s-au aprins din nou în sală, am observat ceva ciudat : Căpitanul avea lacrimi în ochi ! îmi părea rău pentru King Kong, dar nu pînă la a-mi da lacrimile. în definitiv, era mai puternic şi ar fi putut să riposteze — ceea ce eu n-aş fi fost în stare cu Twining, care era cu doi ani mai în vîrstă. Presupuneam însă că altceva îl tulburase pe Căpitan, de aceea l-am întrebat :

— Te-a supărat ceva ?

— Bietul de el ! Toată lumea era contra lui !

— îmi plăcea de King Kong, dar de ce-o tot căra pe fată în braţe, dacă ea nu-l iubea ?

— De unde ştii că nu-l iubea ?

— Fiindcă-l izbea cu piciorul.

— O lovitură, două nu înseamnă nimic. Aşa-s femeile. El o iubea, însă. De asta poţi fi sigur !

Din nou cuvîntul acela fără noimă, „iubire[44] ! De cîte ori nu mă întrebase mătuşă-mea : „Mă iubeşti ?“ Iar eu îi răspundeam, fireşte, de fiecare dată : „Da[44]. Era cel mai lesnicios mijloc de a ieşi dintr-o situaţie penibilă. Nu puteam să-i răspund : Mă calci pe nervi !... Era, în felul ei, o femeie cumsecade, însă acum nu mă puteam opri să compar sandviciurile ei cu prînzul pe care Căpitanul mi-l oferise la „Lebăda[44]. Ştiam acum că-mi plăcea Căpitanul şi eram sigur că acel cuvînt mieros, „iubire[44], cu exigenţele-i misterioase, n-avea să se interpună niciodată între

mine şi el.

Am mers puţin pe jos la ieşirea din cinematograf.

La un colţ de stradă, Căpitanul se opri şi mă întrebă încă o dată : „Ştii cum să ajungi acasă ?“ — Cuvîntul „acasă[44] mă făcea să şovăi puţin, deşi începusem să-l folosesc eu însumi, cu titlu experimental. Era chiar cuvîntul pe care-l folosea cu regularitate mătuşă-mea şi bineînţeles că şi Diavolul îl folosea, zicîn- du-mi, în puţinele ocazii cînd ne vedeam : „Băiete, \ timpul să te duci acasă[4]’, deşi prin asta înţelegea doar trenul spre Richmond şi locuinţa mătuşii.

— Acasă ? îl îngînai eu.

— La Liza, preciză Căpitanul, dîndu-mi sentimentul că-l dezamăgisem, deşi n-aş fi putut spune în ce fel.

— Fireşte că da, i-am răspuns. E doar cu trei străzi mai încolo. Nu vii şi matale ?

— Mai bine nu.

Şi, punîndu-mi în mînă un ziar, adăugă :

— Dă-i-l ei. Spune-i să citească pagina a doua, dar să nu-şi facă griji. Totul o să fie în ordine.

Am pornit aşadar spre locul pe care ţineau să-l numesc „acasă[44] ; eram însă cam dezamăgit că nu venea şi Căpitanul cu mine.

III

A IUBI ŞI A SIMPATIZA — unui copil ca mine îi venea desigur greu să deosebească între aceste două simţăminte. Chiar mai tîrziu, în anii cînd dorinţa sexuală începuse să joace un rol, mă surprindeam întrebîn- du-mă : — O iubesc oare pe fata asta, sau numai o plac, din pricina plăcerii pe care-o împărtăşim pe moment ?

în timp ce mă întorceam acasă, cu ziarul, eram convins că-mi plăcea Căpitanul, dar nu eram la fel de sigur c-o plăceam pe Liza. Amîndoi erau în ochii mei nişte fiinţe misterioase, dar misterul Căpitanului îmi părea mai interesant decît cel al Lizei : eram

oarecum dezamăgit, simţeam că între noi lipsea ceva.

I-am înmînat ziarul, o dată cu mesajul Căpitanului dar Liza puse ziarul într-un sertar al mesei din bucătărie, încît am fost sigur că nu-l va citi atîta timp cît voi rămîne eu acolo.

— Ce-i pe pagina a doua ? o întrebai eu, obraznic.

— Cum adică, pe pagina a doua ?

— A ziarului. Zicea că să citeşti pe pagina a doua.

— A, e una din glumele lui, îmi răspunse Liza şi începu să pună masa pentru cină.

în noaptea aceea n-am putut dormi, iar cînd s-a făcut linişte în toată casa, am coborît tiptil în bucătărie. Ziarul era încă acolo, dar în coşul pentru hîrtii, de unde l-am scos ca să-l duc pe canapeaua pe care dormeam.

N-am căutat însă nurnaidecît pagina indicată de Căpitan. Eram prea aţîţat. Mă simţeam ca în pragul unei descoperiri de importanţă vitală, în legătură cu Căpitanul. Acesta recunoscuse, în cea dintîi zi pe care-o petrecusem împreună, că nu spunea totdeauna adevărul, dar în ochii mei de copil un ziar cuprindea totdeauna adevărul, un adevăr la fel de indiscutabil ca acela al Evangheliei. De cîte ori în trecut o auzisem pe mătu- şa-mea exclamînd, în legătură cu vreun eveniment ieşit din comun, sau chiar de neconceput, ca de pildă naşterea unui hipopotam sau a unui rinocer la Grădina Zoologică din Londra : „Fireşte că-i adevărat : Scrie şi-n ziare !"

Parcă văd şi acum prima pagină din „Telegraph“ — Căpitanul citea acest ziar (care, pe cît îmi dau seama acum, se potrivea cu jobenul, cu bastonul şi cu mustaţa tuşinată — era, adică, un accesoriu ce-l ajuta la compunerea unui personaj). Un titlu cu litere de-o şchioapă îmi arunca în ochi o ştire cu totul neinteresantă — poate căderea unui guvern — nu pot pretinde că-mi amintesc ce anume. Dacă ar fi fost o crimă... Oricum, nu era un eveniment vrednic să se întipărească în memoria unui băiat de doisprezece ani ! Totuşi, două articole de pe pagina a doua mi-au rămas în minte pînă în ziua de azi : unul, despre o sinucidere îngrozitoare, a unui bărbat care se unsese

cu gaz şi apoi îşi dăduse foc c-un chibrit ; iar celălalt, despre un jaf comis de c bandă. Asemenea bande ocupau un loc important în imaginaţia mea — Amaleciţii erau şi ei o bandă. Banda cu pricina legase fedeleş un bijutier din cartierul numit Wimbledon şi-i pusese căluş la gură. Se pare că omul lucrase pînă tîrziu, ca să-şi facă „inventarul", cînd un individ „cu înfăţişare de militar" bătuse la uşa prăvăliei şi-l întrebase pe unde s-o ia spre Baxter Street — o stradă pe care cei din Wimbledon n-o cunoşteau. După ce individul plecase, şi înainte ca bijutierul să fi avut răgazul de a închide uşa, banda dădu buzna în magazin, de unde ieşi o dată cu întreg „inventarul", evaluat la mai multe mii de lire sterline. Nu exista nici o dovadă că individul „cu înfăţişare de militar“ era amestecat în acest jaf, iar poliţia îl chema să se prezinte pentru a ajuta la anchetă. Se credea că aceeaşi bandă era implicată şi în comiterea altui jaf, cu cîteva săptămîni înainte.

Am coborît pe furiş în bucătărie şi am pus la loc ziarul în coş ; apoi, întins pe canapea, în aşteptarea unui somn care avea să întîrzie mult, m-am gîndit la strania coincidenţă ce făcea ca strada, despre care ziarul spunea că cei din cartierul Wimbledon n-o cunoşteau, să poarte acelaşi nume ca şi al meu. A doua zi dimineaţa, mama mea adoptivă mi-a apărut tulburată şi temătoare. Am avut impresia că se teme de vizita cuiva. De două ori am auzit soneria de la intrare, iar Liza mă trimise să văd cine sună, ea rămînînd la capătul scărilor, cu acea expresie de teamă. Prima dată, se dovedi a fi doar lăptarul, iar a doua oară cineva care greşise numărul casei. în toiul cinei din seara aceea — ca de obicei, mîncarea mea preferată : un „hamburger“ cu un ou deasupra — ea mi-a vorbit deodată, cu un soi de ferocitate, fără nici un motiv aparent, ca şi cum ar fi vrut să contrazică o remarcă pe care-aş fi făcut-o (deşi fusesem la fel de tăcut ca şi dînsa) :

— E un om bun ! N-ar fi în stare să facă rău nimănui. Nu-i stă în caracter. Ar trebui s-o ştii !

— Ce să ştiu ?

— Uneori îmi spun că-i prea bun ca să trăiască ! Mă şi sperie !

în timpul absenţei prelugite a Căpitanului, Liza a început să se preocupe de educaţia mea. într-o zi, la ora ceaiului, mi-a spus :

— Ar trebui să înveţi unele lucruri.

— Care lucruri ?

— Păi, aproape tot. Ca de pildă aritmetica,

— N-am fost niciodată bun la socoteli.

— Sau ortografia.

— N-am o ortografie prea rea.

— Sau geografia. Căpitanul te-ar învăţa chiar el geografia, dacă s-ar întoarce. Vezi şi tu că-i un om foarte umblat.

— Acum călătoreşte ?

[1]— Cred că da.

— Nu crezi că s-ar putea să fi fugit ? arti întrebat-o, amintindu-mi de pagina a doua a ziarului.

— Doamne fereşte ! Ce-ţi veni ?

— Păi, scria în numărul acela al ziarului „T.elegraph“, pe care ţi l-a trimis.

— Vasăzică, l-ai citit ?!

— Da.

— Şi n-ai spus nimic ! Nu-i frumos din partea ta ! Căpitanul vrea să fii sincer. Zice că într-o zi o să ai grijă de mine — cînd el va fi plecat.

— Păi, a şi plecat !

— Vreau să zic, plecat pentru totdeauna.

— Ţi-ar lipsi mult, nu-i aşa ?

— Ar fi ca şi cum aş muri — ba, şi mai rău ! Aş vrea să mor eu mai întîi ! El însă zice că trebuie să am grijă de tine. Cred că tocmai de aceea mi te-a adus aici. Ca să fie sigur că n-o să mor înaintea lui.

— Eşti foarte bolnavă ? o întrebai eu, cu curiozitatea rece a vîrstei mele.

— Nu. Dar am fost cîndva. Pe vremea cînd m-a văzut pentru prima dată — venise la spital împreună cu tatăl tău. Cîteodată, cînd se uită la mine — are un fel de spaimă în priviri, ca şi cum aş mai zace şi acum în patul acela de spital... Atunci, nu pot să-l sufăr ! Nu vreau să fie speriat din pricina mea : căci atunci ar putea comite un lucru necugetat !

Discuţia asta era poate a doua lecţie învăţată de mine în legătură cu semnificaţia pe care ar putea s-o

capete dragostea între două persoane adulte. Acum îmi devenise destul de clar că dragostea înseamnă frică — aceeaşi frică, poate, care o împingea pe Liza să iasă din casă dis de dimineaţă ca să cumpere ziarul „Tele- graph“ pentru a afla adevărul cel mai cumplit — urmarea înfricoşătoare a celor citite în pagina a doua ; dar, în clipa cînd se întorcea în bucătărie, unde se simţea la adăpost, nu mai ştia unde anume să caute, trebuia să întoarcă pagină cu pagină, pînă şi pagina sporturilor şi cea financiară ; nici măcar nu mai încerca să ascundă de mine faptul că pîndea, cu o teamă teribilă, un soi de informaţii privitoare la Căpitan.

Nu pretind că toate aceste detalii pe care mă stră- duiesc din greu să le reconstitui din memorie sînt ab- solut exacte, — simt însă astăzi, cînd nu mai sîntem împreună, imperioasa nevoie de a aduce din nou în faţa ochilor mei aceste două fiinţe, de a le zmulge din beznă şi de a le pune să-şi joace iar rolurile triste, cît mai aproape de adevăr. îmi dau prea bine seama că risc să împletesc faptele reale cu ficţiunea, însă fără intenţia de a trăda adevărul ! Mai presus de orice, vreau să dobîndesc o imagine clară despre amîndoi, astfel încît să continue să trăiască în mintea mea, la fel de vizibili ca două fotografii aşezate pe o etajeră deasupra patului (deşi nu posed nici o fotografie a vreunuia din ei !). De ce oare sînt atît de obsedat de ei ? De Căpitan n-am mai auzit nimic, în ultimii ani ; cît despre Liza, pe care am părăsit-o din propria-mi voinţă, o văd din cînd în cînd, întotdeauna cu un sentiment de vinovăţie. Fireşte, nu pentru că i-aş fi iubit vreodată cu adevărat. E ca şi cum i-aş trata, cu sînge rece, ca pe nişte personaje de roman, pentru a- mi îndeplini dorinţa pătimaşă de a scrie.

IV

SE AUZI SONERIA — o singură dată : nu era sem- nalul convenit pentru sosirea Căpitanului.

— Să mă duc să văd ? o întrebai eu pe Liza. O fi poştarul...

— A venit în timp ce erai plecat ca să cumperi ziarul. Nu te duce ! O fi o vecină, poate.

Soneria se făcu auzită pentru a doua oară.

— Or fi văzut poate lumina de la subsol, observai eu.

— Sînt curioase, afurisitele ! exclamă Liza. Madam Lowndes, aia, de la numărul 23, m-a întrebat deunăzi cine eşti. Tocmai ieşisem ca să mătur pe scară. I-am răspuns că eşti fiul meu şi c-ai stat cu taică-tu, pînă la moartea lui. $tii ce mi-a zis atunci ?“ De ce nu se duce la şcoală ?“ asta s-a găsit să mă-ntrebe !

Soneria se auzi pentru a treia oară, de data asta ceva mai puternic.

— Şi ce i-ai răspuns ?

— I-am spus că iei lecţii particulare, dar n-am impresia că m-a crezut.

Se auzi soneria din nou, de două ori.

— Dac-o fi poliţia ? exclamă Liza.

— Ce să caute ?

— Du-te şi vezi, îmi zise ea. Ai grijă ! Dacă te întreabă cumva de Căpitan, spune-le că nu-l cunoşti, nu l-ai văzut niciodată şi, oricum, nu-i aici !

Am urcat încet scările de la subsol, dînd soneriei răgazul să mai sune o dată. Apoi, aplecîndu-mă, mi-am lipit ochiul de gaura cheii, dar n-am putut vedea decît o bucată de pardesiu gri, cu un buzunar. Am deschis uşa şi mi-am văzut... tatăl.

— Diavolul ! exclamai eu, fără să mă pot controla.

Tatăl meu era un bărbat voinic, cu barbă albă şi cu nişte dinţi frumoşi pentru vîrsta lui, deşi erau poate artificiali. Cele două rînduri de dinţi strălucitori îmi zîmbeau amabil.

— Diavolul poate să intre ? mă întrebă el.

M-am dat la o parte ca să-l las să treacă.

— Liza ! strigă el, privind în susul scărilor. Liza !

— E la subsol, îl prevenii eu, iar el începu să coboare cu grijă treaptă cu treaptă, deoarece scara era îngustă, iar picioarele lui erau mari.

— Vasăzică, tu erai ! îl întîmpină Liza.

Stătea lîngă masa din bucătărie, cu un cuţit în mînă, pentru că tocmai spăla vasele. — Cum de-ai aflat ?

— Am primit o carte poştală ilustrată de la Roger.

— Roger ?

— O ilustrată cu catedrala din Bruges. Mă ruga să trec să vă văd pe amîndoi în caz c-aţi avea nevoie de un ajutor, fiindcă a plecat de mult !

— Cine-i Roger ? întrebai eu.

— A, uitasem. Preferă să-i spuneţi Căpitanul, nu-i aşa ?

Şi bătrînul adăugă, întorcîndu-se spre mine :

— Ai provocat multe necazuri, Victore !

Numele acesta mă scotea din sărite, aşa că i-am spus :

— Acum mă numesc Jim !

— Păi, chiar maică-ta a ales numele de Victor, care nu mi-a plăcut niciodată. Are ceva prea triumfalist. Cred că ţi l-a dat pentru că te-ai născut într-o zi de mai, nu mai ştiu care anume, o zi cînd se celebrează capitularea nemţilor.

— Nu-i adevărat ! M-am născut în septembrie !

— Atunci, ţi l-o fi dat din alt motiv. S-a gîndit, poate, la victoria *ei* personală, reprezentată prin naşterea ta... O victorie asupra mea. Nu ţineam să am un copil.

— Ei bine, acum sînt Jim !

— Jim sună ceva mai bine, măcar că-i tot un nume comun.

— N-avem nevoie de nici un ajutor din parte-ţi, spuse Liza.

— îmi pare rău că dobitocul ăla nu mi-a spus mai devreme unde anume vă ascundeţi amîndoi ! M-ar fi scutit să-mi fac atîtea griji în legătură cu Victor... Bine, bine, Jim, dacă-ţi place mai mult numele ăsta... Intîi a fost mătuşă-ta, pe urmă imbecilul ăla de Bates. Mi-a trimis o scrisoare extraordinară, în care mă informa că e directorul şcolii tale. Habar n-avusesem de el pînă atunci... Taxele i le plăteam totdeauna aşa-zisului „econom “. Dar cel mai groaznic personaj era mătuşă-ta. Tu ce mai faci, fetiţo ?

— Bine mersi.

— Nu mai ai dureri în burtă ?

— Nu.

— Ce se-ntîmplă cu Roger, vreau să spun Căpitanul ?

— Are grijă de noi, fii pe pace ! îţi repet că are multă grijă de noi !

— Din Bruges ?

— Se deplasează cînd şi cînd în străinătate, în interes de serviciu.

— Serviciu ? Căpitanul ? Nu mă face să rîd ! Nu-mi oferi o ceaşcă de ceai, Liza, în amintirea vremurilor de altădată ? o întrebă el cercetînd cu privirea bucătăria.

— Bine, ia loc, dacă ţii neapărat.

Mi-am dat seama că lipsa ei de entuziasm nu-l dezarma cîtuşi de puţin...

— Presupun că a dat din nou de bucluc.

— Ai face mai bine să-ţi scoţi pardesiul, dacă vrei să bei un ceai.

— A, nu ! N-o să stau mult. Sînt doar o pasăre călătoare, Liza. Dar Căpitanul tău a împins prea departe lucrurile cînd l-a răpit pe băiat. Nu mă mir că stă ascuns la Bruges !

— Nu stă deloc ascuns la Bruges ! Şi nu l-a răpit pe băiat ! L-a cîştigat de la tine, jucînd cinstit o partidă de table. Un joc la care nu se poate trişa.

— încă nu s-a inventat un joc la care să nu se poată trişa. Oricum, nu table am jucat, ci şah. La table e greu să trişezi, dar la şah, mai ales după un păhărel, două... Unul din jucători oboseşte, atenţia îi slăbeşte, muţi încetişor o piesă şi gata ! şah mat ! Doar ştii şi tu că Roger are obiceiul să încurce lucrurile, cînd povesteşte ce-a fost. Chiar şi în privinţa gradului de căpitan, care i-a adus porecla. A fost doar sergent, nu căpitan, în momentul cînd nemţii au pus gheara pe el, şi mă îndoiesc că l-au înaintat în grad în captivitate... Dacă a fost vreodată în captivitate — în *acel* soi de captivitate ! Are o imaginaţie bogată !

— Nu te cred ! Totdeauna ai fost gelos pe el !

— De fapt, nu mai are nici o importanţă, nu-i aşa ? Dacă vrea să fie Căpitan, n-are decît... dar răpindu-l pe băiat a cam riscat...

— Nu l-a răpit ! Ştii prea bine că l-a cîştigat la o partidă de table !

— Iţi repet c-a fost o partidă de şah şi că nici pe asta n-a fost în stare s-o cîştige fără să trişeze !

— Ai redactat pentru el o scrisoare către directorul şcolii, prin care acesta îi dădea voie să-l ia pe băiat.

— Da, dar numai pentru o după-amiază, ca să-l ducă la un cinema şi la un restaurant. în fine, n-are rost să ne certăm din pricina unor detalii mărunte, Liza. Mă întreb totuşi, de ce-o fi făcut-o ?

— Nu voia să mă ştie singură — ăsta e motivul! Se gîndeşte la ceilalţi.

— Poate că ai dreptate. Da, păcat că n-ai putut face copii !

— Tu eşti de vină.

— Ştii prea bine, Li2a, că pe cel pe care l-ai lepădat nici tu nu-l doriseşi ! Dă vina pe doctorul ăla incapabil, nu pe mine !

— Nu doream să am un copil făcut cu *tine,* e adevărat !

Discuţia lor scăpa atunci înţelegerii mele şi avea să rămînă un mister încă mulţi ani, de aceea încercarea mea de a reconstitui acea discuţie, neinteligibilă pentru mine, cel de atunci, se bazează oarecum pe ceea ce aveam să aflu mult mai tîrziu. îmi dădeam seama că Diavolul o jignise rău. Nu mă îndoiam cîtuşi de puţin de identitatea vinovatului.

— De ce nu pleci ? mă adresai eu Diavolului, apoi adăugai, cu un glas în care îmi puneam întreg curajul de care eram capabil :

— Nu eşti dorit aici !

— Uite cine vorbeşte ! Băiete, nu uita că sînt tatăl tău !

— Iar dînsa e mama mea ! exclamai eu, folosind acest cuvînt pentru prima oară cu un sentiment de încredere şi de triumf.

— Bravo ! Bravo ! exclamă Diavolul.

— Ceaiul e gata, îi spuse Liza. Bea-l !

— Aş dori încă o bucată de zahăr. Ai uitat, Liza, că-mi plac dulciurile...

— Nu vreau să-mi amintesc nimic despre tine.

Poftim zaharniţa ! Ia-ţi cît zahăr doreşti !

— Dacă pe mine vrei să mă uiţi, poate c-ar trebui să-l uiţi şi pe Căpitan : la urma urmei, nu l-ai fi întîlnit dacă nu eram eu !

— E adevărat, şi-ţi mulţumesc pentru asta, dar pentru absolut nimic altceva !

— Haide, Liza, nu m-am purtat chiar atît de rău cu tine, nu-i aşa ?

— M-ai silit să nasc un prunc mort, pe cînd el mi l-a dăruit pe Jim !

— Sper să-l poţi păstra pe acest Jim al tău !

— A, nu avem nevoie de nici un ban de la tine ! Căpitanul...

— Nu la bani mă gîndeam, Liza, dar te previn că mătuşa băiatului e pe urmele lui ! A angajat chiar un detectiv particular.

— îmi închipui că o să-i spui unde ne aflăm.,.

— Crezi că-s chiar un diavol, Liza ? Nu ! îţi promit că nu-i voi spune nimic acelei mătuşi, absolut nimic ! îmi aminteşte prea mult de nevastă-mea, deşi e mult mai rea decît soră-sa. Sînt sigur că-l îngrijeşti pe băiat mai bine decît l-a îngrijit ea vreodată !

Sfîrşi de băut ceaiul şi, privind în ceaşcă de parcă ar fi vrut să ghicească în fundul ei, zise :

— N-o să mă crezi, Liza, dar m-aş bucura să te ajut.

— Nu te cred...

— Pe el, totuşi, îl crezi !

— Am motive temeinice.

— A, ţi-o fi spus o mulţime de poveşti ! Obişnuiam să le dau crezare eu însumi. Nu-i ceea ce aş numi un om demn de a fi crezut. Nici măcar mustaţa lui... Ce culoare preferă, în prezent ?

(1)

CÎTEVA SĂPTĂMÎNI MAI TÎRZIU, cînd la auzul soneriei m-am repezit pe scări ca să deschid uşa, n-

am mai văzut nici o mustaţă. De data asta, Căpitanul sunase corect, potrivit codului stabilit. în timpul absenţei sale, între mine şi Liza se înfiripase, cred, un soi de afecţiune. începusem să ţin la Liza, deşi era vorba doar de ataşamentul nestatornic al unui copil, iar cît priveşte propriul ei ataşament faţă de mine, se orea poate să fi fost o replică aproape maşinală la ataşamentul meu, replică fragila şi uşor de anulat. Dar în centrul vorbelor şi al gîndurilor noastre se afla Căpitanul : „Căpitanul spune mereu...“. „Doar ştii că, o dată, pe cînd era prizonier, Căpitanul mi-a zis...“

Căpitanul care se înfăţişa acum ochilor mei, în pragul uşii, nu mai era însă Căpitanul pe care-l cunoscusem. Poate că mai era şi acum Căpitan, dar un căpitan bărbos şjl înalt, de marină, fără baston purtat pe umăr ca o puşcă, ci cu un ciomag în mină, ca o armă împotriva piraţilor. Mă zgîiam la el, uluit, în loc să-l las sâ intre — în spatele lui, lîngă trotuar, se zărea o maşină. Da, o maşină !

— A matale e ? îl întrebai eu.

— Fireşte că-i a mea ! se burzului el. Unde-i Liza ? Liza e bine ?

Căpitanul mă împinse la o parte şi coborî scările, cîte două trepte deodată. I-am văzut în clipa cînd s-au întîlnit. Ea făcuse cîţiva paşi în întîmpinarea lui, dar s-au oprit la un pas unul de celălalt. Nu se sărutară, nici măcar nu se atinseră. Era ca şi cum s-ar fi temut unul de celălalt după atîtea luni de absenţă.

— Ţi-ai lăsat barbă, îi zise ea.

— Da.

— De ce ?

— Mi s-a părut că-i mai înţelept, îi răspunse el punîndu-şi mîna pe umărul ei. Eşti bine, Liza ?

— Sînt bine, dar tu...

— Nici un motiv de îngrijorare.

Se sărutară în cele din urmă — nu sărutul acela pătimaş, pe care-l văzusem o singură dată, pe ecran, în filmul *King Kong* şi pe care aveam să-l ţin minte toată viaţa, — ci un sărut timid, depus pe fiecare obraz de parcă gestul acesta ar fi putut, prin el însuşi, primejdui fiinţa iubită, întocmai ca sputa unui contagios. M-am întors ca să închid şi să încui uşa, aruncînd din nou o privire spre maşină, cu un

sentiment de dezamăgire ; cînd am intrat în bucătărie, Liza tocmai pregătea ceaiul, inevitabilul ceai, pe care Căpitanul îl bea doar ca să-i facă ei plăcere.

— Vasăzică, Diavolul bătrîn a reapărut ! spuse el.

— A stat unde stai tu acum.

Căpitanul se foia pe scaunul lui tare, ca şi cum ar fi fost jenat şi contrariat de căldura lăsată acolo de trupul tatălui meu.

— Ce-a avut de spus ?

— Zicea că vrea să mă ajute.

— Şi tu ce i-ai spus ?

— I-am spus că n-am nevoie de nici un ajutor din partea lui.

Căpitanul continua să se foiască pe scaun.

— Poate că n-ai procedat bine, Liza !

— Nu vreau cu nici un chip ajutorul lui!

— Presupun că nici *în mine* n-are încredere.

— Asta e sigur !

— Totuşi, ceva bani care pică din cînd în cînd, chiar de la unul ca el, te-ar scuti de multe griji. Mai ales că eu nu-s tot timpul aici...

— Ne-am descurcat pînă acum !

N-am pretenţia că-mi pot aminti întocmai discuţia lor, în toate amănuntele. Unele cuvinte mi-au rămas întipărite în memorie, dar le născocesc pe cele mai multe, pentru a umple golurile dintre ele, deoarece doresc din suflet să aud din nou tonul vocilor lor. Mai presus de orice, vreau să-i înţeleg pe singurii doi oameni în care puteam recunoaşte ceea ce presupun că poate fi descris ca un fel de iubire — iubire, pe care eu însumi n-am încercat-o pînă acum. De un lucru sînt sigur, în orice caz : l-am auzit pe Căpitan spunîndu-i după o lungă pauză :

— Te-a făcut să te simţi din nou nefericită ?

— Nu are cum. Nu mai poate ! se grăbi ea să-i răspundă.

A rămas oare Căpitanul cu noi în noaptea aceea ? în mod normal, n-aveam cum să ştiu : erau prea discreţi în această privinţă. Cînd m-am dus la culcare, am încercat să rămîn treaz cît mai mult cu putinţă : atîta timp cît le auzeam vocile la subsol, îmi spuneam că nu sînt singur. Din acelaşi motiv

pîndeam şi zgomotul unui automobil. Am adormit însă înainte ca vocile să fi amuţit. Ştiu doar că a doua zi dimineaţă Căpitanul era prezent la micul dejun, ţin minte asta pentru că atunci s-a pus pentru prima oară problema educaţiei mele şcolare.

Cred că problema s-a ivit în clipa cînd l-am întrebat de maşina lui :

— E chiar a matale, maşina ?

— Fireşte că da !

— Ce marcă e ?

— Morris Minor.

— E-o maşină bună ?

— Nu-i un Rolls, dar în actuala situaţie e destul de bună!

— Mă înveţi şi pe mine s-o conduc ?

— Nu ! La vîrsta ta, nici nu-ţi dă voie legea !

Apoi către Liza :

— Apropo de lege; cred că există legi în materie de şcolarizare, dar să mă bată Dumnezeu dacă ştiu ce anume prevăd ! Jim ştie să scrie şi să citească — ce altceva trebuie să ştie un băiat ? Restul, te învaţă viaţa însăşi. Oricum, există unele lucruri pe care le poate învăţa de la mine mai bine decît de la oricare dascăl.

— Ştiinţa ?

— A, în ce priveşte ştiinţa, nu cunosc prea multe lucruri. Dar nu văd în Jim un posibil om de ştiinţă.

— Religia ?

— Asta-i treabă de femeie. Treaba ta, deci.

— Păi nici eu nu mă prea pricep la religie.

— Dă-i o Biblie şi lasă-l s-o citească singur. Religia nu poate fi vîrîtă în capul unui bărbat, Liza. O înveţi din mers sau n-o înveţi deloc.

— Presupun că tu n-ai învăţat-o niciodată.

— Presupui cam prea mult. Ţi-am mai povestit cum, după evadarea mea, cînd am coborît din Pirinei la vale, am dat peste o mînăstire. Acolo n-am fost întrebat de nici un act de identitate, călugării nu s-au dus la poliţie — se îndeletniceau, fireşte, cu o sumedenie de lucruri prosteşti, însă erau nişte oameni de treabă, în orice caz se purtau bine cu mine. Cînd nu eşti tu însuţi un om bun din fire, îi respecţi pe cei buni cu adevărat. Aş prefera să mor

lîngă un om bun. Un om bun ţine să te înveţe tot felul de prostii, iar un om rău te învaţă adevărul, dar unde naiba e deosebirea în clipa cînd mori ? Nu-s eu omul care să-l învăţ pe băiat prostii. Lasă-l să citească Biblia şi să o judece singur. Eu o să-l învăţ geografia.

— Mai sînt şi limbile străine. N-aş vrea ca băiatul meu să fie mai ageamiu decît alţii.

— Bravo, Liza ! De data asta, ai spus-o !

— Ce anume am spus ?

— „Băiatul meu“ — pînă acum n-ai mai spus niciodată cuvîntul ăsta...

— Păi, într-un fel, cred că şi este băiatul meu !

— Cît despre limbi, nu-i nici o problemă, Liza. Poţi să-i cumperi nişte plăci de gramofon — *Germana fără efort,* sau *Spaniola...* Întîmplarea face să cunosc cîte ceva din amîndouă aceste limbi, ştii şi tu care-i cauza. Aş putea deci să-l ajut puţin...

Aşa se face că am avut norocul să scap, vremelnic, de şcoală şi să încep un soi de educaţie particulară. Lecţiile primite nu erau prea frecvente — ele depindeau de timpul liber al Căpitanului, care era foarte adeseori absent. Lecţiile astea aveau un caracter oarecum secret, ceea ce le făcea cu atît mai atrăgătoare : pentru a evita ca vecinii să dea de ştire autorităţilor, mă prefăceam că mă duc la şcoală la orele obişnuite şi mă grăbeam să mă întorc pe ascuns, ca să asist la lecţiile predate în odaia mea. Astfel, fără să-mi dau cu adevărat, seama, o şi pornisem, cu modestie, pe urmele clandestine ale Căpitanului...

Nu-mi amintesc prea multe lucruri despre lecţiile de limbi străine ; am doar vaga impresie că dascălul meu, Căpitanul, se descurca mult mai bine în germană decît în spaniolă, poate unde petrecuse un timp mai îndelungat în Germania, ca prizonier, decît în Spania, ca evadat — cel puţin aşa pretindea. Lecţiile de geografie erau influenţate de aceeaşi împrejurare : erau nişte lecţii întemeiate pe experienţa unui călător silit să voiajeze în condiţii oarecum ieşite din comun şi erau, poate, tocmai de aceea, mai vii decît lecţiile superficiale predate de un profesor ce-şi extrage informaţiile din surse de-a doua mînă.

Voi încerca să reconstitui o parte dintr-o lecţie tipică de geografie.

— Dacă ai vrea să te duci din Germania în Spania, cum ai proceda ? mă întreba Căpitanul.

— Aş lua avionul, îi răspundeam.

— Nu ! Ar fi contrar regulilor. Noi jucăm un soi de joc. Ca *monopoly,* de pildă. în jocul ăsta al nostru, trebuie să umbli pe jos, fiindcă e război.

— De ce nu cu maşina ?

— Pentru că n-ai maşină.

încă mă mai gîndeam la automobilul lui : mă întrebam dacă şi-l cumpărase, iar dacă da, de unde făcuse rost de bani ? sau procedase cumva la fel ca în cazul acelui prînz la care-mi oferise somon afumat ?

îmi cumpărase un atlas şcolar, pe care-l ţinea deschis în faţa mea.

Cred că era bucuros să constate că ştiam să citesc binişor o hartă, cu toate simbolurile şi culorile ei, reprezentînd rîuri, căi ferate, sau munţi.

— îmi închipui că aş trece în Franţa.

— Nu, n-ai trece : Franţa e sub ocupaţie străină. Sînt nemţi peste tot !

— în Belgia ? mai încercai eu.

— E ceva mai bine. Şi acolo sînt nemţi, dar ţi s-a indicat o adresă, uite ! O casă sigură. Cam ca subsolul ăsta al nostru. într-un oraş numit Liege. Caută pe hartă Liege !

După ce-mi silabisi numele oraşului, l-am găsit pe hartă, deşi continuam să mă simt cam dezorientat.

— De ce să mă duc tocmai în Spania ?

— Pentru că-i o ţară neutră. Şi apoi, de acolo poţi pleca în Portugalia, iar după aceea în Anglia. Unde-i Portugalia ?

După ce am căutat puţin, am găsit şi Portugalia pe hartă.

— Portugalia, îmi explică atunci Căpitanul, e de partea noastră, însă trebuie mai întîi să ajungi în Spania. Cum faci ca s-ajungi acolo ?

Ştiind că geografia era un fel de joc de-a războiui, începusem să-l joc cu o reală plăcere. Priveam cu atenţie harta.

— Trebuie mai întîi să traversez Franţa, în ciuda nemţilor.

— Aşa e. în casa aceea sigură, vei găsi patru ofiţeri de aviaţie, care se ascund ca şi tine, precum şi o fată tânără şi vitează — nu mai în vîrstă decît Liza. Ea te va însoţi pînă la Pirinei. Cu trenul. Pirineii sînt nişte munţi. Găseşte-i !

Asta mi-a luat ceva mai mult timp, pentru că am confundat Pirineii cu Ardenii...

— Dar cum de nu ne opresc nemţii ?

— Fata are acte false pentru voi toţi. Ceilalţi vorbesc franţuzeşte. Oricum, mai bine decît nemţii. Tu nu vorbeşti deloc franţuzeşte, iar ca să nu deschizi gura ea îţi leagă fălcile c-un bandaj pătat de sînge — ai fost, chipurile, rănit de o bombă, aşa le explică ea tuturor, zicîndu-le şi că a primit sarcina să te însoţească. Cît despre ceilalţi, zice că i-a întîlnit întâmplător, în tren, unde s-au împrietenit. Ajuns la Paris, îl traversezi fără probleme şi schimbi apoi trenul, spre Tarbes. Şi acum, găseşte-mi oraşul Tarbes, adăugă el, silabisin- du-mi numele oraşului.

Jucam doar un joc, pe care nu-l luam cîtuşi de puţin drept un episod istoric. Nici pînă azi nu ştiu în ce măsură povestea Căpitanului era adevărată, ştiu doar că lecţiile sale de geografie îmi făceau multă plăcere, mai ales atunci cînd mă punea să străbat Pirineii, noaptea, desculţ prin zăpadă, pîndind plescăitul ciubotelor patrulelor nemţeşti. Toate lecţiile de geografie pe care aveam să le învăţ mai tîrziu mi s-au şters din minte, astfel încît chiar astăzi, ori de cîte ori vine vorba de Spania şi Portugalia, nu mi le pot reprezenta cu aceeaşi claritate cu care mi se înfăţişează Germania de Vest, Belgia sau Franţa ; însă în Spania, lecţia de geografie devenea uneori o lecţie de istorie.

Căpitanul nutrea o mare simpatie pentru Drake şi Sir Henry Morgan.

— Erau nişte piraţi, navigînd pe cele şapte mări, în căutare de aur, îmi explica el.

— Ce făceau cu aurul ?

— îl luau de la spanioli.

îmi vorbea despre convoaiele de căruţe trase de ca- tîri şi încărcate cu aur pe care spaniolii le trimiteau în Panama, de pe coasta Pacificului spre

cea a Atlanticului (îmi arăta drumul pe hartă) şi despre ambuscadele pe care li le întindea Drake.

— Erau hoţi ?

— Nu, doar piraţi, îţi repet !

— Şi ce făceau spaniolii ?

— Se luptau vitejeşte. Aveau spirit sportiv.

— Erau omorîţi oameni ?

— Şi în box mor oameni.

Căpitanul rămase tăcut un timp, absorbit de gînduri, apoi spuse :

— Hoţii fură mărunţişuri, pe cînd piraţii fură milioane.

Şi adăugă, după o altă pauză de gîndire :

— Ai putea, cred, să-i socoteşti şi pe hoţi nişte piraţi, dar lipsiţi de anvergură : n-au adică nici şansele nici ocaziile de care se bucurau piraţii...

Lecţia din ziua aceea a fost întreruptă de numeroase pauze şi de cîteva nume geografice. Cînd am încercat să-l fac să vorbească despre Portugalia, n-am izbutit — prea mă grăbeam. După o nouă pauză, îmi spuse :

— Dac-aş avea bani, mi-ar plăcea să mă duc acolo unde s-a dus Drake — în Panama şi în toate ţinuturile de unde venea aurul, deşi Liza n-ar putea să fie fericită acolo, nu s-ar simţi ca acasă. Totuşi, poate că într-o zi...

Punîndu-mi degetul pe hartă, l-am întrebat pentru a doua oară :

— Dar Portugalia ? Cum e Portugalia ?

— E ca o cutie de sardele, răspunse el, folosind o metaforă pe care mă îndoiesc că vreunul din noi o înţelegea pe deplin. Uită Portugalia, băiete ! Spune-mi, la şcoală te-au învăţat ceva poezie ?

Am început să-i recit un poem pe care, la şcoală, îl învăţasem pe de rost. Nu mai ţin minte care anume, ştiu doar că era vorba de viteazul Horaţiu, care apăra un pod sau aşa ceva. Căpitanul mă întrerupse :

— Mai bine vorbeşte-mi de King Kong !

Şi adăugă, parcă scuzîndu-se :

— De obicei, nu-mi place poezia, dar nişte versuri ale unui anume Kipling mi s-au întipărit în memorie. La şcoala ta, Kipling ăsta n-ar fi fost înţeles...

„Viteazul Horaţiu[44] [‡] — repetă el, cu dispreţ. — Ce nume pentru un bărbat! Kipling a pus pe hîrtie ceea ce simte un bărbat, cel puţin un bărbat ca mine. Am senzaţia că mi se adresează personal. Dacă Liza ar fi simţit la fel ca mine, poate că am fi plecat demult de aici, iar azi am fi bogaţi şi ne-am simţi la adăpost şi în siguranţă.

— Nu te simţi în siguranţă aici ?

Căpitanul nu-mi răspunse — oricum, nu direct. începu să recite :

„Ostroave binecuvîntate
Unde nu-s juzi nici magistraţi,
Republici pline de dreptate,
Unde toţi oamenii sînt fraţi...[44] [§].

—- E poezie ? îl întrebai eu.

— Da, poezie adevărată, Jim ! îţi vorbeşte direct. Pe viteazul tău Horaţiu n-au decît să şi-l păstreze !’ Ştii la ce visez eu ?

Nu ştiu ce mi-a venit să-i răspund :

— La broaşte ţestoase !

— Ţestoase ?! Eu nu visez broaşte ţestoase. Ce rost ar avea să visez broaşte ţestoase ‘? De altfel, nu visez decît cînd sînt treaz, nu noaptea, cînd dorm. Ei, bine, visez despre aurul acela pe care Drake îl lua din convoaiele cu catîri din Panama. Visez că sîntem tustrei bogaţi — bogaţi şi în siguranţă, visez că Liza îşi poate cumpăra tot ce-şi doreşte...

— Visează şi ea la fel ?

— Ştiu bine că nu, ba cred chiar că nu-i place că eu am asemenea vise !

încerc din răsputeri să descriu o lecţie tipică a Căpitanului, dar îmi dau perfect seama că descrierea mea nu poate fi exactă în ce priveşte faptele. Totul a trecut prin filtrul memoriei, iar aceasta respinge şi modifică, întocmai cum şi Căpitanul va fi modificat multe din fapte, cînd îşi relata experienţele din timpul războiului. Cîteodată Liza asista la lecţii şi am

---

‡ „Then out spake brave Horatius", vers din poemul *Horaţiu* de Thomas Babington Macauley (1800—1859).

§*♦ Parafrazare a unor versuri de Rudyard Kipling (1865— 1936).

observat că în acele ocazii, povestea preferată de ea — fuga Căpitanului în Spania — poveste ce-şi găsea locul în lecţiile lui de limbi străine, dar şi în cele de geografie (o singură dată a încercat chiar să abordeze istoria modernă) devenea ceva mai amănunţită, deşi amănuntele astea nu prea se potriveau unele cu altele : era ca şi cum ar fi vrut, de faţă cu Liza, să facă mai interesantă întreaga poveste. II suspectam chiar că minţea puţin, cu bună ştiinţă. De exemplu, descriindu-mi fuga prin Pirinei împreună cu tovarăşii săi, mi-a povestit (de asta sînt sigur) cum rămîneau la pîndă, pe întuneric, ca s-audă zgomotul făcut de ciubotele patrulei germane ; dar ceva mai tîrziu, de faţă cu Liza, avea să adauge un detaliu dramatic — o piatră desprinsă dintr-o stîncă îl lovise, cică, în gleznă, iar durerea se redeştepta mereu în glezna lovită, pe vreme umedă, făcîndu-l să şchiopăteze. Eu, unul, nu-l văzusem niciodată şchiopătînd...

(2)

BARBA N-A ŢINUT mai mult de o săptămînă-două. într-o dimineaţă, cînd am coborît la micul dejun, l-am văzut pe Căpitan bărbierindu-se. Se tăie de vreo două ori, poate pentru că fluiera în timp ce se bărbierea.

— Cu barba asta nu mă simt niciodată bine, îmi explică el. îmi aduce mereu aminte de zilele acelea fuli- ginoase din Pirinei. Acolo n-aveai cum să te bărbiereşti ! în orice caz, Lizei nu-i place barba mea : zice c-o înţeapă...

Se întoarse cu faţa spre Liza, care tocmai pregătea ceaiul, şi-i spuse, fără să lase briciul din mînă :

— Nu-i aşa că-ţi place mai mult aşa, Liza ?

— Nu-mi place să te văd sîngerînd.

— Puţină sîngerare nu face rău nimănui.

Sînt sigur c-a rostit aceste cuvinte, fiindcă mi-au rămas ani de zile în minte, deşi n-aş putea spune de ce. Erau, totodată, ultimele cuvinte rostite de el înainte de a dispărea iar, pentru cîteva săptămîni ; oricum, n-a mai venit la cină în seara aceea, şi nici în

dimineaţa următoare, la micul dejun.

— Unde-i Căpitanul ? o întrebai eu pe Liza.

— De unde să ştiu ? îmi răspunse ea pe un ton care mi revine în memorie, acum cînd mi-l amintesc, aproape ca un strigăt de deznădejde.

— Bine, dar mi-a promis c-o să facem o nouă lecţie de istorie ! protestai eu, cu dezamăgirea egoistă a vîrstoi mele de atunci. Şi, aşa cum mă temusem, lecţia de istorie a fost înlocuită de o lecţie de religie, ţinută de Liza...

Lecţiile astea de religie îmi plăceau mult mai puţin. Desigur că, la şcoală, cu Amaleciţii, asistasem la ceea ce colegii mei numeau cate (catehism, adică), însă evenimentele relatate în Noul Testament rămăseseră cam vagi pentru mine, exceptînd naşterea din han (eram sigur că nu fusese un han dintre acelea unde se serveşte gin cu apă tonică !), răstignirea şi învierea. Toate aceste evenimente mă impresionaseră ca un basm cu un neverosimil sfîrşit fericit (Niciodată n-am putut să cred cu adevărat că Cenuşăreasa se va mărita cu Prinţul...)

Potrivit instrucţiunilor Căpitanului, Liza mi-a cumpărat o Biblie la un anticariat ; din cînd în cînd mă cufundam în lectura ei, deşi limba cam desuetă mi se părea foarte dificilă. Povestea cu Fecioara care născuse Pruncul mă lăsa perplex. într-o seară, înainte ca Liza să stingă lampa de deasupra canapelei pe care dormeam, am rugat-o să-mi explice.

— Eu credeam că o fecioară înseamnă...

Liza îmi tăie vorba grabnic şi mă lăsă în întuneric. M-am gîndit că nu-i plăcea, poate, să vorbească despre prunci, din pricină că nu izbutise să nască ea însăşi unul ; era limpede că şi cuvîntul ,,fecioară“ o stînjenea.

Ca să-i facă pe plac Căpitanului, Liza mă punea în fiecare duminică să citesc cu glas tare din Biblie, dar în curînd aveam să descopăr un mijloc de a scăpa de acest ritual, alegînd cîte un pasaj pe care ea nu mi-l putea explica. Le luam din acea parte din Biblie numită Vechiul Testament, o parte care, cu excepţia istoriei Amaleciţilor, jucase un rol foarte mic în cate.

Am început prin a o întreba dacă Biblia e o carte

sfîntă, iar ea mi-a răspuns :

— Fireşte că da !

Drept care, i-am citit acest pasaj : „Iar tu, Fiul Omului, ia-ţi un cuţit ascuţit, un brici de bărbier şi trece-ţi-l peste capul şi peste faţa ta, apoi ia un cîntar şi pune în talgerele lui părul adunat. Vei arde a treia parte din el într-un foc aprins în mijlocul cetăţii, vei lua încă o treime din păr şi vei izbi în ea cu un cuţit, iar ultima treime o vei risipi în vînt. De asemenea, vei lua cîteva fire şi le vei coase în căptuşeala straielor lor”.

După ce i-am citit pasajul, am întrebat-o pe Liza :

— După părerea ta, Căpitanul făcea toate aceste lucruri în clipa cînd se tăia, bărbierindu-se ?

Liza însă plecase înainte ca eu să-mi fi sfîrşit fraza.

Pentru cea de-a doua lectură cu voce tare, am ales un pasaj cu adevărat interesant.

— E dificil, i-am zis. Sînt şi unele cuvinte pe care nu le pot înţelege. Vrei să m-ajuţi ?

Şi începui să citesc :

„Iar fiii Babilonului veniră la dînsa pe patul prostituţiei şi o pîngăriră cu preacurvia lor. Ea îşi descoperi astfel lipsa de curăţenie şi goliciunea. Dar urmă să păcătuiască, amintindu-şi zilele din tinereţe, cînd fusese tîrfă in ţara Egiptului[i(].

Pesemne că n-am pronunţat corect cuvîntul „prostituţie“, dar în orice caz Liza ieşi din odaie fără să-mi fi explicat sensul unor astfel de cuvinte. După aceea, n-avea să-mi mai ceară niciodată să-i citesc cu glas tare din Biblie.

(3)

DE DATA ASTA Căpitanul se întoarse arborînd o mustaţă diferită ca stil şi culoare de cea de odinioară. Se înserase, cînd s-a auzit soneria şi n-am apucat bine să-i deschidem uşa, că soneria se auzi din nou, într-un fel imperios. Mă obişnuisem să iau drept un semnal codificat orice ţîrîit al soneriei, dar acest nou sunet mi se părea oarecum familiar. Un lucru era sigur : nu putea fi Căpitanul, deoarece Căpitanul

stătea acum în bucătărie, ascultînd cu răsuflarea tăiată. Avînd o memorie bună, am fost sigur că omul care suna acum pentru a treia oară, atît de imperios, nu era altcineva decît tatăl meu.

— S-ar putea să mă înşel, dar e Diavolul, am zis.

— Nu deschide uşa ! îmi porunci Liza.

— Ba da, spuse Căpitanul. Lasă-l să intre. Nu ni-e frică de ticălosul ăla !

Nu mă înşelasem : era tatăl meu, şi nu era singur, ci cu mătuşă-mea, ceea ce era mult mai rău !

— Vasăzică, aici mi-erai, Victore ! bombăni mătuşă- mea şi cred c-am tresărit la auzul acestui nume detestat şi aproape uitat.

Am impresia că taică-meu a observat reacţia mea, căci mi-a spus :

— îmi pare rău, Jim !

I-am fost recunoscător că, de data asta, îşi amintise de schimbarea prenumelui meu.

— A trebuit s-o aduc aici, altfel ar fi venit şi singură, adăugă el.

— Cine-i femeia asta ? întrebă mătuşă-mea.

— Liza e mama mea ! i-am răspuns eu sfidător : taică-meu îmi dăduse puţin curaj...

— O insulţi pe mult-iubita răposată !

Mătuşă-mea avea obiceiul ciudat de a folosi, în anumite ocazii, limbajul cărţii de rugăciuni. Un obicei care se datora probabil frecventării asidue a bisericii.

— Sînt de părere c-ar trebui să ne aşezăm cu toţii şi să discutăm problemele într-un mod calm şi civilizat, zise Diavolul.

— Cine-i individul ăsta şi ce caută aici ?

— Păi, n-ai ochi să vezi ? exclamă Liza, hotărîndu-se în sfîrşit să vorbească. Bea şi el un ceai. E ceva rău în asta ?

— Cum îl cheamă ?

— Căpitanul, intervenii eu.

— Ăsta nu-i un nume !

— Zău, Muriel, ar fi mult mai bine dacă te-ai aşeza, spuse tatăl meu.

Căpitanul împinse către mătuşă-mea un scaun, pe care ea se aşeză, însă doar pe margine, ca şi cum s-ar

fi temut să nu se molipsească în contact cu urma lăsată de ultimul dintre noi care şezuse acolo.

— A angajat un detectiv particular, ne explică taică-meu. Nu ştiu cum a reuşit acesta să vă dea de urmă. Unii dintre băieţii ăştia sînt al naibii de deştepţi şi fireşte vecinii voştri sînt guralivi de felul lor.

— Bănuiesc eu despre cine e vorba, zise Liza.

— M-a rugat să vin cu ea. I-era frică de vreun act de violenţă.

— Frică ? se miră Căpitanul. O femeie ca asta, frică ?

— Frică de răpitori ! exclamă mătuşă-mea.

— Haide, hai, Muriel ! zise taică-meu. Nu fii nedreaptă ! Doar ţi-am spus că a fost un joc cinstit iar dumnealui a cîştigat !

— Mi-ai spus c-a trişat !

— Bineînţeles c-a trişat, Muriel. Şi eu la fel.

Apoi, adresîndu-se Căpitanului :

— Femeile nu înţeleg ce rost ar putea avea un joc cum e şahul. în orice caz, eu i-am explicat că, din punct de vedere legal, eu sînt cel ce posedă dreptul de tutore al băiatului şi că i-am cedat Lizei...

—* Sora mea — îl întrerupse mătuşa — mi-a cerut pe patul de moarte să am grijă...

— A, da, iar eu am fost de acord, dar e mult de atunci ! Chiar tu mi-ai mărturisit anul trecut că răspunderea asta te oboseşte.

— Nu eram obosită în aşa hal încît să nu-mi pot face datoria. A sosit momentul să ţi-o faci şi tu pe a ta !

Întorcîndu-se spre Liza, mătuşă-mea îi spuse :

— Băiatul ăsta nu primeşte nici un fel de educaţie ! Există legi în privinţa asta !

— Ai un detectiv excelent, pe cîte văd, Miriam. o întrerupse Diavolul.

— Muriel ! După atîţia ani, ar fi cazul să-mi ştii numele !

— Scuză-mă, Muriel ! Muriel şi Miriam îmi sună la fel în auz.

— Nu văd nici o asemănare.

— Jim ia lecţii acasă, rosti Liza.

— Va trebui să-l convingeţi pe inspectorul şcolar din cartier.

— Ce ar putea acesta să înţeleagă ?

— Va înţelege tot ce trebuie înţeles, după ce-l voi vedea eu ! Cine-i dă lecţii lui Victor ?

— Eu ! răspunse Căpitanul. 11 învăţ geografia şi istoria. Religia o las în seama Lizei. Băiatul a şi învăţat să adune, să scadă şi să înmulţească — e tot ceea ce trebuie să cunoască un om. Presupun că nici dumneavoastră nu prea cunoaşteţi algebra...

— Ce pregătire ai dumneata, domnule... domnule...

— Spuneţi-mi Căpitane, doamnă ! Toţi îmi spun aşa.

— Care-i capitala Italiei, Victore ?

— Geografia modernă nu se ocupă de nume, doamnă. E o metodă învechită ! Geografia se ocupă de peisaje. Ea te învaţă cum să călătoreşti în lume. Spune-i, Jim, cum se ajunge din Germania în Spania ?

— Mergi mai întîi în Belgia, apoi la Liege. Acolo, iei trenul spre Paris, iar de la Paris un alt tren spre Tarbes.

— Unde naiba e Tarbes ?

— Vedeţi, doamnă ? Nici dumneavoastră nu cunoaşteţi numele, însă Jim ştie pe unde s-o ia, de la Tarbes încolo. Spune mai departe, Jim !

— După Tarbes, traversez Pirineii. Noaptea. Pe jos.

— Toate astea n-au nici un sens ! Cum adică, „noaptea, pe jos‘* ?

— Asculţi plescăitul ciubotelor nemţeşti în zăpadă... Această ultimă propoziţiune a marcat, cred, sfîrşitul instrucţiunii mele particulare. Peste cîteva săptămîni m-am pomenit într-o şcoală din cartier. N-am dus-o prea rău acolo, fiindcă nu eram un Amalecit... încercam un sentiment de libertate străbătînd singur străzile Londrei, ca şi cum m-aş fi îndreptat, aidoma oamenilor ce treceau pe lîngă mine, spre un birou sau vreun alt loc de muncă. Lecţiile nu erau desigur la fel de interesante ca acelea ale Căpitanului, dar experienţa mă învăţase că nu mă puteam bizui pe el să-mi predea regulat lecţii,

nici măcar de geografie.

VI

CEL MAI LUNG INTERVAL de timp în care nu ne-am mai văzut după intrarea mea în şcoală a fost, cred, de vreo doi ani şi ceva. Era într-o după-amiază de sîm- bătă şi nu trebuia să merg la şcoală. Liza ieşise ca să cumpere pîine, lăsîndu-mă de data asta singur cu manualele mele. Deodată am auzit soneria. Nu în codul stabilit cu Căpitanul, nici în acel al tatălui meu. Era un sunet calm, liniştitor, chiar prietenos. Omul care suna făcu o pauză, dictată de politeţe, înainte de a suna din nou — într-un fel încă potolit, lipsit de insistenţă. Ştiam că Liza nu ar fi deschis uşa decît Căpitanului, dar acum *eu* eram de serviciu !

— Cine-i acolo ? strigai eu.

Un glas îmi răspunse :

— Deschide uşa, te rog ! Sînt un ofiţer de poliţie.

M-am simţit tulburat şi mîndru de primul meu contact nemijlocit cu o instituţie socială, în rîndurile căreia visam uneori să intru într-o bună zi. I-am deschis aşadar uşa.

Nu arăta ca un ofiţer de poliţie : nu purta uniformă, ceea ce mă cam dezamăgi. De fapt, îmi amintea, într-un fel ciudat, de Căpitan. Amîndoi erau parcă deghizaţi în hainele obişnuite pe care le purtau ; mă întrebam acum dacă nu cumva aveam în faţa mea vreun frate necunoscut al Căpitanului.

— Aş fi vrut să vorbesc cu tatăl tău, îmi zise ofiţe-rul.

— Nu locuieşte aici, i-am răspuns, fără să mint, gîn- dindu-mă fireşte că era vorba de Diavolul.

— Unde ţi-e mama ?

— A ieşit să cumpere pîine.

— Cred c-ar fi bine s-aştept pînă se-ntoarce.

Se aşeză în singurul fotoliu din încăpere. Ai fi zis că-i o rudă venită în vizită.

— Eşti un băiat deprins să spui adevărul ? mă întrebă.

— Cîteodată, i-am răspuns eu, gîndindu-mă că e preferabil să spun adevărul, deoarece mă adresam unui ofiţer de poliţie.

— Unde locuieşte tatăl tău cînd nu e aici ?

— Păi, nu stă niciodată aici !

— Niciodată ?

— A, a fost de cîteva ori...

— De cîteva ori ? Cînd a fost asta ?

— Ultima oară, acum vreo doi ani.

— Vasăzică, nu prea e un tată bun ?

— Lizei şi mie nu ne place să-l avem pe aproape.

— Cine-i Liza ?

— Maică-mea. Adică, un fel de mamă, adăugai eu, amintindu-mi din nou că trebuia să spun adevărul.

— Cum adică, „un fel de mamă“ ?

— Mama mea a murit.

— Vrei să spui că Liza a murit ? mă întrebă ofiţerul, oftînd.

— Nu, fireşte că nu ! V-am spus : s-a dus la brutărie.

— Dumnezeule, eşti un copil greu de înţeles ! Aş dori ca „un fel de mama“ ta să se întoarcă ! Am nişte întrebări să-i pun. Dacă taică-tu nu locuieşte aici, atunci unde locuieşte ?

— Mătuşă-mea mi-a spus parcă odată că locuia într- un orăşel numit Newcastle — mătuşa mea locuieşte însă la Richmond şi nu se prea înţelege cu dînsul, l-a poreclit Diavolul...

Vorbeam întruna, furnizîndu-i toate informaţiile astea, anume pentru a-i demonstra cît de binevoitor eram.

— Judecind după cele ce-mi spui, poate că nu greşeşte prea mult...

în clipa aceea uşa de la intrare se deschise şi paşii Lizei răsunară pe scări. Ceva mă făcu să strig :

— Liza, a venit un poliţist !

— Puteam să i-o spun eu însumi ! mă mustră el.

Liza intră, cu un aer războinic, agitînd o pîine ca pe- un proiectil pe care se pregătea să-l azvîrle.

— Un poliţist ?

Omul încercă s-o liniştească :

— Voiam doar să vă pun cîteva întrebări, doamnă. Durează cîteva clipe. Cred c-aţi putea să ne daţi o mînă de ajutor.

— Nu dau nici un ajutor poliţiei, să n-avem vorbe !

— încercăm să dăm de urma unui individ căruia i se spune Colonelul Claridge.

— Nu cunosc nici un Colonel Claridge ! N-am de-a face cu colonei. în viaţa mea n-am cunoscut vreun colonel ! V-aţi putea imagina vreun colonel intrînd în bucătăria asta ? Uitaţi-vă la soba de colo ! Un colonel n-ar sta nici mort lîngă o sobă ca asta !

— Doamnă, uneori se ascunde sub alte nume. De exemplu Victor.

— Vă spun că nu cunosc nici un colonel. Şi nici un Victor ! N-o să scoateţi nimic de la mine !

M-am tot întrebat ce s-ar fi putut întîmpla după vizita acelui ofiţer de poliţie şi ce anume determinase această vizită. Aveau să treacă mulţi ani înainte de a-l revedea pe Căpitan. La vremea respectivă, dădea rareori pe la noi şi de fiecare dată stătea foarte puţin, iar eu nu eram totdeauna de faţă. Mi se întîmpla să văd, la întoarcerea mea de la şcoală, cîte o ceaşcă de ceai pe jumătate goală.

Simţeam oare lipsa lui ? Nu-mi amintesc să fi simţit vreo emoţie deosebită, în afară de dorinţa ce mă cuprindea, uneori, de a vedea că se întîmplă ceva interesant. Ajunsesem oare să-l iubesc pe Căpitan, ca pe-un tată prezumtiv, la fel de distant acum ca şi tatăl meu

devărat ? O iubeam oare pe Liza, care avea grijă de mine, îmi dădea de mîncare, mă trimitea la şcoală la orele cuvenite şi mă întîmpina la întoarcerea acasă cu o sărutare nerăbdătoare ? Iubeam oare pe cineva ? Ştiam oare ce-nseamnă dragostea ? Ştiu oare asta măcar acum, după atîţia ani sau e vorba cumva de un lucru despre care am citit în cărţi ? Căpitanul sfîrşea, fireşte, prin a se întoarce, totdeauna părea că se întoarce.

Acum, după ce am plecat de lîngă Liza şi am părăsit locuinţa pe care mă deprinsesem s-o numesc „casa mea“, iau cunoştinţă de absenţele lui doar indirect, atunci cînd o vizitez pe Liza. Cîteodată aflu că a lipsit un an, alteori doi ani. N-am auzit-o niciodată plîngîn- du-se. Eu continui să folosesc acelaşi cod pentru a suna, fiindcă sînt sigur că altfel nu mi-ar deschide. Cred că speră de fiecare dată că-i *el,* nu eu, cel ce sună. Doar de trei ori vizitele mele au coincis cu ale lui, şi mi-am dat seama că era convins că încă mai locuiam acolo. O dată m-a întrebat, pe un ton prietenos dar detaşat :

— Ai fost la cumpărături ?

Altă dată s-a interesat în treacăt de munca mea de gazetar :

— Nu te face să întîrzii prea mult ? Doar ştii cît detestă Liza întunericul !

Cu acel prilej, Liza mi-a spus, după plecarea lui — de data asta plecase înaintea mea :

— Să nu cumva să-i spui că nu mai locuieşti aici ! Nu vreau ca el să-şi facă griji din pricina mea. Are şi aşa destule griji !

De ce o părăsisem ? Mă plictisisem poate de comedia pe care Liza o juca tot mai des în timpul lungilor absenţe ale Căpitanului. Aveam senzaţia că juca această comedie pentru a-l pune la adăpost de reproşuri ; am suportat comedia atîta timp cît mai puteam spera că el se va întoarce într-o zi pentru a se stabili la noi. Nu eram obişnuit să stau lîngă o mamă. Nu cunoscusem pînă atunci decît tutela unei mătuşi, de care aveam oroare, şi poate că începusem să văd în Liza o mătuşă de împrumut, mai degrabă decît o mamă de împrumut. O suportam cîtă vreme Căpitanul era pe aproape. Căpitanul n-a încercat niciodată să joace rolul de tată. Era un aventurier, aparţinea acelei lumi din Valparaiso, la care visasem

în co-

pilărie ; ca mai toţi copiii, eram probabil sensibil la atracţia misterului, a incertitudinii, la absenţa monotoniei care reprezintă cea mai rea caracteristică a vieţii de familie.

Nu mă simt vinovat că am părăsit-o. Sînt sigur că el îi trimite bani, de cîte ori pleacă în străinătate, şi încerc sentimentul ciudat că ei îmbătrînesc împreună, fără mine, chiar dacă în ultima vreme Căpitanul nu pare să vină des pe la ea. Totdeauna m-am întrebat dacă nu cumva...

PARTEA A DOUA

VII

(i)

„TOTDEAUNA M-AM ÎNTREBAT". Ce anume m-am întrebat ? Iată întrebarea pe care mi-o pun recitind această relatare despre viaţa noastră comună, o relatare pe care am început s-o scriu cu mulţi ani în urmă, dar pe care am întrerupt-o cînd am plecat din locuinţa Lizei. N-am găsit nici un răspuns.

Aflasem de la poliţie că Liza era internată în spital într-o stare gravă, aşa că m-am dus la ceea ce continuam să numesc fără să vreau „casa mea“, pentru a mă ocupa de numeroasele şi obositoarele treburi ce se ivesc cînd te pregăteşti de moartea unei rude apropiate. Nu exista nici o rudă adevărată căreia să-i pot preda această penibilă sarcină. Liza căzuse victimă unui stupid accident de circulaţie care era cît pe ce s-o coste viaţa : o maşină o lovise tocmai cînd traversa strada întorcîndu-se de la brutăria unde, cu mulţi ani în urmă, eu însumi mă duceam să cumpăr pîine. Poliţia găsise în buzunarul rochiei sale o scrisoare adresată mie, scrisoare în care îmi amintea, în maniera ei caracteristică, să mă vaccinez contra gripei, iar accidentul aproape mortal pe care-l suferise m-a făcut să mă simt vinovat un timp că o părăsisem, fiindcă dacă n-aş fi părăsit-o, eu m-aş fi dus să cumpăr pîine, iar accidentul n-ar mai fi avut loc.

La spital, ea mă rugase, vorbind cu mare greutate, să distrug o sumedenie de scrisori, ca să nu încapă pe mîna unor necunoscuţi.

— Nici eu nu ştiu de ce le-am păstrat. El scrie totdeauna o mulţime de prostii...

Şi adăugase :

— Să nu cumva să-i spui Căpitanului că mă aflu aici !

— Dar dacă se întoarce...

— N-o să se întoarcă ! în ultima lui scrisoare îmi vorbea de anul viitor sau de cel următor... Poartă-te frumos cu el ! Şi el s-a purtat frumos cu noi, totdeauna !

Am folosit atunci cuvîntul interzis :

— Te iubeşte oare ?

— A, iubirea... Se spune de obicei că Dumnezeu ne iubeşte. Dacă asta se cheamă iubire, prefer puţină tandrele.

Deşi eram pregătit sufleteşte să-i citesc scrisorile, mărturisesc c-am rămas oarecum surprins cînd am dat peste această — cum să-i zic ? — povestire neterminată, ficţiune sau autobiografie ? Zăcea sub mai multe teancuri de scrisori păstrate de Liza, îngrijit legate cu elastice şi ascunse în sertarul mesei din bucătărie, unde ţinea de obicei şervetele şi alte asemenea obiecte mai mult sau mai puţin utile.

La început, nici nu mi-am recunoscut scrisul, într-atît de citeţ fusese pe vremuri. Acum, după trecerea atîtor ani şi după atîtea materiale scrise în grabă pentru o presă de doi bani — reportaje despre fapte şi în- tîmplări banale, pentru un ziar de care în fond mi-e silă — scrisul mi-a devenit aproape indescifrabil.

A existat în tinereţea mea o perioadă în care nutrisem ambiţia deşartă de a deveni ceea ce îmi imaginam a fi un „scriitor autentic“ ; presupun că tocmai atunci am început să scriu aceste fragmente. Alesesem această formă autobiografică din pricină că n-aveam habar de lumea din jur şi n-aş fi putut spune nimic interesant despre ea. Pesemne că am abandonat fragmentul acestei — cum să-i zic ? — proze, în ziua cînd am renunţat brusc şi cam fără ruşine la viaţa dusă pînă atunci în subsol. Profitasem de una din rarele absenţe ale Lizei ; o dată cu mine, a dispărut şi o mică parte din banii pe care i-am găsit în dormitorul ei — îmi spuneam că-i rămîn destui ca

să-i ajungă pînă la sosirea următorului ajutor trimis de Căpitan. Acesta încă nu-i trăsese vreodată chiulul, şi mă gîndeam că mica sumă luată de mine nu era cine ştie ce pagubă. Liza ar fi cheltuit desigur mai mult cu mine în lunile ce aveau să vină, iar acum, cînd nu mă mai avea alături de dînsa, putea să se bucure din plin de următoarea trimitere, măcar că nu se juca niciodată cu banii.

Era limpede că Liza citise manuscrisul meu (am constatat cu plăcere, cînd l-am recitit, că nu cuprindea nici o critică jignitoare la adresa solicitudinii ei materne, căci adăugase pe ultima pagină, cu scrisul ei nu prea literar, o frază ce ar fi putut servi foarte bine drept epitaf pe mormîntul Căpitanului, deşi se prea poate ca ea să-l fi conceput ca pe un răspuns definitiv adresat tuturor poliţiştilor veniţi s-o chi- nuie cu întrebările lor : „Orice ai spune despre el, Căpitanul a fost foarte bun cu amîndoi. Era (acest „era“ fusese mai apoi tăiat), este un om foarte bun“. în chip semnificativ, nu folosea niciodată misteriosul cuvînt „iubire“ ; pentru lespedea de mor- mînt rămînea doar acest omagiu adus, ca o sfidare, virtuţii Căpitanului. Să fi existat oare vreodată între aceste două fiinţe ciudate, pe care le cunoscusem atît de puţin în copilăria mea, o iubire fizică ? (Şi să fi fost oare *aceasta* întrebarea pe care mi-o pusesem atunci ?)

Mi se părea foarte straniu să fiu singur în acel subsol mizer de pe o stradă oarecare din cartierul Camden Town, şi să citesc un text scris cu atîţia ani în urmă. Am parcurs apoi, una cîte una, scrisorile Căpitanului, pînă atunci inedite, păstrate, toate, în plicurile lor marcate cu timbre străine. Am descoperit curînd că el continuase să trimită scrisori pe adresa casei din Camden Town, nu din proprie voinţă ci pentru că n-avea încotro. Oricum, Căpitanul fusese bine intenţionat faţă de noi amîndoi. în timpul absenţelor sale ne scrisese destul de regulat, deşi foarte rar de la o adresă mai precisă decît „post restant“. Ultima lui dispariţie, la care fusesem martor, avusese loc cu puţin înainte de vizita unui alt poliţist în haine civile. în perioada care-a urmat avea

să sosească, la un interval de două-trei luni, cîte un pacheţel care conţinea uneori şi o scrisoare, alteori nu, însă totdeauna o sumă de bani sau un obiect de valoare. Pacheţelul era vîrît în cutia poştală de o mînă nevăzută, care mai întîi apăsa pe sonerie în maniera ştiută.

Liza mi-a spus într-o zi :

— Nu-mi place treaba asta ! Nu pot să suport ! Nu e drept ! Era o convenţie secretă între el şi mine. Cînd aud soneria, mă gîndesc că... poate de data asta... dar nu e ! Cîteodată codul ăla secret îmi apare ca singurul lucru pe care l-am împărţit cu el de-adevăratelea ! Bineînţeles, în afară de tine, adăugă ea numaidecît.

Banii încetară să mai sosească, timp de mai multe luni, ca de altfel şi scrisorile. Din fericire, proprietarul casei nu primi aprobarea de a o demola, cum ar fi vrut, iar trei din camerele de sus fură mobilate şi date cu chirie, astfel încît Liza putu cîştiga ceva, din bacşişuri şi cadouri. Altminteri am fi fost nevoiţi să ne bazăm doar pe banii puţini pe care Liza îi primea ca îngrijitoare a imobilului, ceea ce nu ne-ar fi permis să trăim ci, în cel mai bun caz, să supravieţuim.

Parcurgînd corespondenţa Căpitanului, mi-am amintit cum, într-o vreme cînd îi pierdusem urma, am primit în sfîrşit o scrisoare cu o marcă spaniolă purtînd ştampila poştei unei localităţi din Costa Brava. Ea cuprindea o sumă de bani mult mai mare decît trimisese Căpitanul vreodată — un cec în valoare de trei mii de lire — către o bancă din Elveţia. Ţin minte cum Liza a exclamat, consternată :

— E groaznic ! Ce-o fi făcut ? Au să-l prindă ! Şi-au să-l condamne la mulţi, mulţi ani de închisoare !

Totuşi Căpitanul a scăpat de o astfel de soartă, măcar datorită faptului că pe vremea aceea nu exista un acord cu Spania privind extrădarea. Am găsit scrisoarea asta chiar la suprafaţa teancului şi am citit-o pentru prima oară. Potrivit datei, sosise cu puţin timp înainte de a mă fi mutat din locuinţa Lizei şi de a-mi fi început munca de reporter stagiar la o gazetă locală ; obţinusem această slujbă, în ciuda

vîrstei mele fragede, graţie unui reportaj foarte bine scris despre un accident bizar, care nu avusese loc niciodată. S-ar putea ca titlul reportajului, „Bătăuşul bătut", să fi atras atenţia redactorului-şef ; mă temeam însă că acesta ar fi putut să caute sursa inventată de mine, deşi îmi calculasem bine momentul, şi anume, momentul cînd gazeta era trimisă la tipar ; redactorul-şef era dornic ca reportajul meu să intre în prima (şi unica) ediţie a gazetei, înainte ca povestea să poată apărea cu titluri de-o şchioapă în marile cotidiene „Daily Mail“ sau „Daily Express“. Pînă atunci împărtăşisem cu Liza convingerea naivă că un ziar serios e preocupat în primul rînd de adevăr, mai degrabă decît de dorinţa de a capta interesul cititorilor ; propriul meu succes m-a ajutat să mă vindec de naivitate.

Cînd m-am dus să-i comunic Lizei vestea bună a angajării mele — veste cu atît mai bună, în ochii mei, cu cît avea la temelie o mică fraudă inteligentă (pe care simţeam c-ar fi aprobat-o şi Căpitanul), am găsit-o şezînd în bucătărie, cu scrisoarea în mînă.

Deşi Liza mi-a cerut să distrug întreaga corespondenţă, n-aveam cîtuşi de puţin intenţia s-o fac, în orice caz nu înainte de a fi citit toate scrisorile. Bineînţeles, puteam s-o asigur — la viitoarea mea vizită la spital — că „le-am pus pe foc fără să le fi deschis plicurile“...

Nu mă simţeam deloc vinovat. Aceste două fiinţe făcuseră din mine ceea ce eram. Aveam dreptul să-mi cunosc creatorii.

începui aşadar să citesc scrisoarea :

„Draga mea Liza, plec din nou la drum, îndată după expedierea acestei scrisori. Spania nu mai e ceea ce a fost cîndva, aşa că plec acolo unde am dorit totdeauna să ajung, în acele republici întemeiate pe dreptate, unde un om poate face avere fără să provoace scandal sau să fie stingherit, şi s-ar putea să treacă puţin timp pînă să-ţi mai scriu, iar scrisorile mele ar putea să-ţi parvină după mai multă vreme, aşa că nu fii îngrijorară, mă simt în mare formă, dar nu pot suporta gîndul că tu continui să trăieşti an de

an în subsolul ăla infect. E momentul ca Jim să-şi ia o slujbă şi să contribuie la cheltuieli. Te rog să foloseşti acest cec pentru a găsi o locuinţă ceva mai bună. Aş fi vrut să-ţi trimit o sumă mai mare, dar trebuie să-mi păstrez destui bani pentru călătorie şi ca să mă pot pune din nou pe picioare, ceea ce cred că nu-mi va lua mult timp în locul unde mă duc. De îndată ce mă voi instala acolo îţi voi indica numărul meu de „post restant" şi-ţi jur că-ţi voi trimite foarte curînd un alt cec, pentru o sumă de bani mult mai mare, suficient de mare ca să poţi veni aici, în locul unde m-am stabilit. îmi lipseşti şi am nevoie de tine. Liza, toţi anii ăştia petrecuţi fără tine au fost îngrozitori, şi uneori nu pot să dorm noaptea din pricina grijilor pe care mi le fac în legătură cu tine. Scrisorile tale nu-mi spun mare lucru. Niciodată n-aveai obiceiul să te plîngi de ceva, nici măcar atunci cînd Diavolul îţi făcea atîta rău. Crede-mă că nu va trece mult pînă să fim din nou împreună. Cît despre Jim, bineînţeles că ar putea veni şi el cu tine, dacă doreşte. Nu-mi place să călătoreşti singură. Spune-i lui Jim că de pe acum aud clopoţeii catîrilor — el o să priceapă despre ce-i vorba. Căpitanul tău.

P.S. începe să-mi cadă părul. In curînd o să fiu glabru. Aşa păţesc ori de cîte ori sînt departe de tine".

Cuvîntul „iubire" lipsea şi aici, dar ce naiba o fi însemnat „glabru" ? M-am uitat în dicţionar de îndată ce m-am întors în camera mea ; am găsit răspunsul : „cu pielea smeadă". De data asta, folosise un cuvînt potrivit, spre deosebire de cuvintele mari şi lipsite de sens pe care-i plăcea să le folosească.

Liza nu mi-a arătat scrisoarea, dar chiar acum, după trecerea atîtor ani, mai ţin minte cum în ziua cînd a primit cecul, mi-a spus cu lacrimi în ochi şi cu un soi de deznădejde în glas :

— Scrie nişte prostii !... N-am timp de ele...

— Pari nefericită, i-am zis. Veşti proaste ?

— A, nu, de vină e doar faptul c-am tăiat nişte cepe... Ce naiba o fi vrut să spună cu clopoţeii catîrilor ?

— Presupun că în Spania există catîri.

— Bine, dar acum a plecat din Spania şi nici măcar nu spune unde anume a plecat. Dar „glabru" ? Asta ce mai e ? Niciodată n-am priceput vorbele astea mari ale lui ! Dar aşa i-e obiceiul. E un om cultivat.

Liza a încasat cecul şi mi-a dat şi mie o parte din bani, dar n-a vrut în ruptul capului să-şi părăsească subsolul. Odată mi-a spus :

— N-am de gînd să trăiesc ca o prinţesă, pe socoteala lui. O să pun deoparte tot ce-o să pot, pînă o săl aud sunînd din nou la uşă.

După ştiinţa mea, n-a primit niciodată numărul de „post restant" al noii sale adrese, iar peste încă un an a început să vorbească despre el la timpul trecut, ca despre un mort.

— Chiar dac-ar fi fost la puşcărie, tot mi-ar fi scris ceva, mi-a spus ea într-o zi.

Am luat scrisorile o dată cu propriul meu fragment de proză, şi m-am întors în apartamentul cu două camere în care mă mutasem după ce primisem partea mea din cerul amintit — mă săturasem de camera mobilată din Soho, unde dormisem pînă atunci. în săptămînile ce urmară, am citit de cîteva ori scrisorile. Era ca şi cum aş fi privit cu ochii altcuiva pe femeia muribundă care ţinuse locul mamei mele ; pe măsură ce citeam printre rînduri, misterul parcă sporea. Ce anume îi ţinuse atît de legaţi pe cei doi, şi în acelaşi timp despărţiţi atît de ciudat unul de celălalt ? De două ori după plecarea mea de „acasă" mi s-a întîmplat să simt ceea ce numeam „iubire", şi de fiecare dată povestea s-a încheiat (cel puţin pentru mine) printr-un sfîrşit destul de fericit — oricum, aşteptam cu o încredere sporită întîlnirea cu o a treia fată, încă necunoscută mie. Cu primele doua schimbasem — în cursul unor scurte absenţe — nişte scrisori care puteau fi, cred, socotite „de dragoste". (Păstrasem scrisorile fetelor, ca pe nişte dovezi ale succesului meu şi-mi imaginam că şi fetele le păstraseră pe ale mele, cu o egală mîndrie). Cuvîntul „iubire" nu lipsea, bineînţeles, din toate aceste scrisori, de altfel pline de aluzii la plăcerile trăite laolaltă, dar cînd am citit scrisorile Căpitanului

am simţit că pătrund într-un tărîm străin, a cărui limbă mi-era cu totul necunoscută ; chiar cînd vreun cuvînt se întîmpla să fie identic cu unul din cele folosite de mine, părea să aibă un alt înţeles.

„Noaptea trecută am avut un vis ciudat despre tine, Liza. Moşteniseşi o mare avere şi-ţi cumpăraseşi o maşină, dar din nefericire conduceai foarte prost, încît eram sigur c-o să cazi victimă unui accident groaznic şi-o s-ajungi iar la spital, iar eu nici n-o să ştiu unde anume. M-am trezit simţindu-te foarte departe, de aceea îţi scriu scrisoarea asta, pentru că n-am alte veşti, bune sau rele, în afară de acest vis funambulesc, dar te rog să nu-ţi pierzi speranţa !"

Scrisoarea era anterioară celei cu timbru spaniolesc. Am căutat în dicţionar cuvîntul „funambulesc". Cred că-l asocia în mintea lui cu „funerar" sau „funebru", căci sensul adevărat al cuvîntului, cel de „om care merge pe frînghie", nu se potrivea cîtuşi de puţin în cazul de faţă. Nu era chiar atît de „cultivat" cum îl socotea Liza.

O altă scrisoare începea astfel : „Te rog, te implor, nu fi îngrijorată, cum presupun că eşti, din pricina sumei din cecul acela. Intr-o bună zi o să fac avere şi-o s-o împart cu tine. Ar fi însă poate mai bine pentru tine — fiindcă n-aş vrea să vină pe capul tău nişte indivizi care să te sîcîie cu întrebările lor — dacă ţi-aş trimite cecuri „la purtător". în locul tău, n-aş deschide un cont — totdeauna e preferabil să posezi numerar, iar cît despre hoţi, nu cred că vreunul s-ar gîndi să-ţi jefuiască subsolul acela mizer. Cecurile vor fi semnate deocamdată „Carver". Nu mi-a plăcut niciodată „Cardigan",
— e prea onorific, iar de „Victor" m-am cam săturat, să-ţi spun drept. Nici lui Jim nu-i mai place numele de Victor şi are dreptate. Tu, însă, nu trebuie să-ţi faci griji, aici totul merge ca pe roate, exceptînd faptul că-mi lipseşti. Scrisoarea asta e o scrisoare de afaceri banală, dar ştii bine care sînt celelalte lucruri despre care nu doresc să-ţi scriu acum. Tu eşti viaţa mea, Liza, nu uita ! Un bărbat trebuie să aibă un ţel în viaţă, iar tu eşti ţelul meu. Căpitanul tău.

P.S. Aş vrea să te muţi totuşi din pivniţa aia şi să nu-l laşi pe Diavol să afle noua adresă, s-o ştie doar poşta, ca să-ţi poată livra corespondenţa. Nu-mi răspunde'la prezenta scrisoare pînă nu-ţi comunic numărul de post restant al lui Carver, fiindcă s-ar putea să mă pun iar în mişcare".

Scrisoarea asta a fost probabil ultima pe care Liza a primit-o înainte de a fi internată în spital ; ştampila poştei era indescifrabilă, iar timbrul era din Columbia.

Am luat la întîmplare o altă scrisoare. Mă simţeam
— dintr-un motiv valabil doar pentru mine — angajat pe un drum al cunoaşterii adevărului şi-mi aminteam ce-mi spusese taică-meu în legătură cu minciunile Căpitanului. Mă întrebam însă ce interes avea Căpitanul s-o mintă pe Liza, cînd se afla atît de departe de ea ? Mi se întîmpla şi mie, cînd trăiam cu o fată, să simt — şi încă destul de des — nevoia să mint, pentru prelungi ceva mai mult relaţia noastră, dar ce relaţie ar putea rămîne intactă cînd de partenera ta te despart două mii de mile ? Ce rost are să prelungeşti o astfel de comedie ? Sau poate Căpitanul juca pentru sine însuşi această comedie, ca să scape de singurătatea lui ? Scrisoarea de mai jos, dintr-o perioadă mai veche, pe care am ales-o pentru a o citi, conţinea- poate o explicaţie parţială :

„Tu eşti singura persoană, în afară de mine, pe care am reuşit pare-se s-o ajut puţin. Se pare că multor altora le-am făcut numai rău. Mă sperie gîndul că într-o zi s-ar putea să-ţi fac şi ţie rău, aşa cum le-am făcut şi altora. Aş prefera să mor decît să mi se întîmple aşa ceva — dar poate că moartea mea te-ar face să suferi şi mai mult decît a izbutit viaţa mea. Scumpa mea Liza, pot vorbi mai uşor pe o bucată de hîrtie decît prin viu grai. Ar trebui să locuiesc în odaia de lîngă camera ta şi să mă mulţumesc să-ţi trimit cîte un bileţel ?"

De ce simţea oare Căpitanul nevoia de a fi mereu departe de femeia pe care-o iubea ? Se temea oare cu adevărat de răul pe care i-l putea face ?

„Cîteodată, cînd voiai să-mi vorbeşti, apăsai pe

clanţă şi intrai pe uşă — chiar dacă voiai doar să-mi aduci o ceaşcă de ceai. O, cum mă uitam la clanţa aceea, doar-doar o voi vedea răsucindu-se, cu toate că ceaiul nu se prea potrivea cu gusturile mele. Acum beau numai whisky. E mai bine pentru stomac, iar cît despre ceai, care mă face să mă gîndesc la tine, îmi pare cam prea funambulesc". Din nou cuvîntul acela !

Ca de obicei, scrisoarea avea şi un post-scriptum, ca şi cum Căpitanul nu s-ar fi îndurat să - împăturească hîrtia şi s-o vîre definitiv într-un plic. „Nu te teme, Liza, glumesc doar. Beau un singur pahar de whisky, la orele şase. Nu sînt pe cale să devin un beţiv. Nu-mi pot permite aşa ceva. Căci trebuie, pentru genul de muncă pe care-l fac, să ţin un regim foarte sec."

Ce fel de muncă ? mă întrebam. Se pare că asemenea întrebări îmi treceau des prin minte.

(2)

PENTRU MINE, acestea erau nişte scrisori de dragoste dintre cele mai stranii, dacă erau cu adevărat scrisori de dragoste şi nu simpla expresie a unui ataşament sentimental profund. Oricum, ele îmi stîrneau curiozitatea. Citisem o jumătate din cartea vieţii unui om şi doream să citesc şi cealaltă jumătate. Ce fel de răspuns primise Căpitanul la celălalt capăt al lumii ? Se prea poate ca vechea mea ambiţie de a deveni un ,,scriitor autentic", precum şi curiozitatea proprie oricărui aspirant la literatură să mă fi împins atunci să mă duc la taică-meu, Diavolul familiei, ca să stau de vorbă cu el. Oricum, vreau să continui această istorie şi să-i găsesc o încheiere mai bună decît „mă întreb dacă poate...".

Aveam o scuză destul de plauzibilă — în definitiv, era normal să-i aduc la cunoştinţă starea gravă a Lizei. Dar chiar dacă ea ar fi fost deja moartă, nu m-aş fi simţit obligat să fac altceva decît să-l informez pe taică- meu de înmormîntarea ei — dacă s-ar putea numi „înmormîntare" jumătatea de oră pe care aş petrece-o la crematoriu, poate împreună cu doi negustori şi cu unul dintre chiriaşii care-i cereau din cînd în cînd Lizei să deretice puţin prin camerele lor.

Aşa se face că i-am scris tatălui meu, fără a-i spune nimic despre starea sănătăţii Lizei, căci dacă ar fi ştiut de asta, m-ar fi lipsit de unicul pretext pe care-l aveam de a-l întîlni. I-am sugerat doar ca, în cursul următoarei sale vizite la Londra, să ne vedem. Aveam, fireşte, un eu totul alt motiv : eram aproape lefter. Dacă Liza murea, n-aş mai fi avut nici un drept asupra „averii" ei (foloseam la modul ironic acest cuvînt, chiar în gînd), acel cont în bancă necunoscut mie, în care ea depusese, poate contra voinţei Căpitanului, sumele multor cecuri la purtător. Dacă Liza ar fi urmat instrucţiunile lui, aş fi găsit cu siguranţă o sumă mai mare decît cele cîteva lire sterline descoperite de mine în sertarul comodei din dormitor ; totuşi nu exista nici urmă de carnet de cecuri, dacă nu cumva îl . avea asupra ei în clipa internării în spital.

înainte de a primi un răspuns de la taică-meu, m-ani dus din nou la locuinţa de la subsol şi am găsit o nouă scrisoare, care fusese strecurată între timp pe sub uşă şi care purta pe plic un timbru din Panama. Căpitanul scria :

„îţi trimit alăturat un alt cec la purtător, semnat Carver. De data asta, în valoare de o mie cinci sute de lire. Nu-i cît intenţionam să-ţi trimit, dar e o sumă suficient de mare ca să-ţi faci bagajele şi să iei avionul spre Panama City. Există în fiece săptămînă cîte două zboruri de la Londra încoace, dar trebuie să schimbi avionul la Nevv York, iar mie nu-mi place ideea să te ştiu la New York, mai ales singură. Am eu motivele mele ! E preferabil să iei un avion spre Amsterdam şi să vii apoi direct aici. E o călătorie lungă, aşa că te rog să iei un bilet de clasa întîi şi să bei o cupă- două de şampanie ca să dormi. Telegrafiază-i lui Carver pe adresa Panama City Ap. 36 I ca să-i comunici data şi ora sosirii, iar bătrînul te va aştepta nerăbdător la aeroport. Nu-ţi face griji în privinţa lui Jim. Nu-i strică să trăiască de unul singur cîtva timp, şi de altfel ni se va alătura în curînd. Vom aranja împreună treaba asta. Cred că de azi în cîteva săptămîni îi voi găsi o slujbă. Spune-i că au şi ajuns

aproape de destinaţie catîrii, cu încărcătura lor grea, dar nu te pot aştepta pînă atunci, nu mai am răbdare. în curînd voi fi un om bogat, Liza, ţi-o jur, şi tot ce am va fi şi al vostru, al amîndurora. Sînt atît de tulburat de sosirea ta aici, că nu mai pot dormi ! Vino repede şi redă-i golupta- tea lui Carver !“

Cred că folosea unele cuvinte după felul cum sunau, iar de data asta, căutînd în dicţionar, am constatat că nu greşise prea mult.

Cînd m-am dus să mă întîlnesc cu Diavolul la Clubul Reformei, unde-mi propusese să vin, am luat cu mine scrisoarea şi cecul. Am observat că taică-meu îmbătrînise rău în anii care trecuseră de la vizita lui şi a nesuferitei mele mătuşi în subsolul Lizei. Mă aştepta în bar, unde mă întîmpină cu un reproş :

— De ce nu mi-ai spus că Liza e în spital ?

— Nu credeam să te-ar interesa, i-am răspuns, la fel de aspru. Dar de unde ştii ?

— Mătuşa aia a ta — totdeauna ştie tot. I-o fi spus unul din chiriaşi. îmi închipui că nu-l crezi pe Diavol capabil de vreun sentiment omenesc !

— Să-l cred oare ?

— A, las-o baltă ! Ia şi bea ceva. Presupun că bei. La urma urmei, eşti fiul *meu !*

Nu eram obişnuit să beau altceva decît bere, singura băutură pe care mi-o puteam permite, dar mi-am amintit brusc de prima zi petrecută cu Căpitanul, aşa că am comandat gin cu apă tonică.

— Iar pentru mine, o vodcă dublă, îi spuse taică-meu barmanului.

Apoi, întorcîndu-se cu faţa spre mine :

— Cînd o s-ajungi la vîrsta mea, o să-nveţi că nu-i bine să amesteci un alcool de calitate cu un lichid gazos.

— N-am venit aici ca să-nvăţ cum să beau.

— Dar pentru ce anume ai venit ? Pentru bani ?

— Nu. Mă descurc. La limită, dar mă descurc totuşi.

— Iar prietenul nostru — ştii care, cum şi-o mai fi spunînd acum ? a fost oare zguduit de accidentul Lizei ?

— îşi zice Carver acum, şi încă n-a aflat despre

Liza. E undeva departe, în Panama.

— Panama ? Va să zică de data asta a devenit cu adevărat intangibil ! Dar ce-a făcut ca să trebuiască să plece atît de departe ?

— Pare s-o ducă binişor. Am la mine o scrisoare care a sosit după internarea Lizei în spital, o scrisoare însoţită de un cec. îi cere Lizei să vină la el, iar eu însumi ar urma să plec puţin mai tîrziu.

I-am întins scrisoarea.

— Ţările astea mici au nişte timbre atît de frumoase ! exclamă taică-meu. E cam tot ce pot oferi spre vînzare. Văd însă că nu e nici o ştampilă a poştei. O fi adus-o cineva, personal.

Se îndreptă spre o canapea şi, după ce se aşază, citi scrisoarea. Apoi mă întrebă :

— Ai trimis o telegramă pe adresa Carver, Ap.’ 36 1?

— încă nu. Mă întrebam ce să fac cu cecul, dacă Liza moare ? Să-l rup ?

— Banii nu trebuie rupţi niciodată, spuse taică-meu. Sînt totdeauna buni. Banii n-au nici un simţ moral. E preferabil să nu-i telegraf iezi în legătură cu Liza : ar fi în stare să anuleze cecul.

Părea să fie mai interesat de cec decît de scrisoare, căci îl examina cu luare aminte.

— E la purtător ? urmă el să gîndească cu voce tare. Aşa ceva nu prea se mai vede în zilele noastre. De ce nu i-o fi menţionat numele ? S-o fi gîndit poate că oamenii fiscului ar hărţui-o pe Liza. Ori o fi la mijloc simpla dorinţă de a păstra taina. îi plăceau tainele...

Era ca şi cum i-ar fi făcut plăcere să ţină în mînă şi să pipăie cecul.

— Banca Londra şi Montreal, urmă el. Adresa în Panama... Sper, spre binele tău, că filiala din Londra va accepta cecul cînd îl vei prezenta.

— îl prevăzuse pentru Liza, nu pentru mine.

— îmi rămăsese dator cincizeci de lire. Ai putea să mi le dai, dacă ai încasa cecul. Doar cincizeci de lire, din o mie cinci sute...

Era clar că ideea asta îl amuza.

— Ar însemna să-l escrocăm, nu ?

— Dar *el;* cum crezi c-a ajuns să pună mîna pe bani ? I-a cîştigat cinstit ? Mă îndoiesc că el, Căpitanul (ăsta e numele pe care voi amîndoi i-l daţi mereu, nu-i aşa ?) a cîştigat vreun ban cinstit, vreodată, în viaţa lui ! Hai să luăm masa împreună şi să discutăm serios despre această interesantă problemă de morală.

M-am pomenit pentru a doua oară în viaţă începînd masa cu somon afumat. Gustul acestuia mi l-a readus în minte pe Căpitan ca pe un om foarte drag.

Taică-meu era tăcut (medita poate la problema aceea de morală), aşa încît, ca să fac conversaţie, m-am interesat de starea sănătăţii mătuşii.

— Nu poate fi mai rea, îmi răspunse el.

în cadrul respectabil al Clubului Reformei, am socotit că o minciună e o expresie a bunelor maniere, de aceea i-am spus :

r*- îmi pare rău.

— De fapt, urmă taică-meu, cu încîntare, a murit alaltăieri. îndată după ce mi-a telefonat ca să-mi comunice că Liza e în spital. A fost o ticăloasă pînă la ultima suflare. Nu ţi-a lăsat nimic, nici mie de altfel. Toată averea ei a fost lăsată unui cămin pentru cîinii de pripas.

— Nu mă aşteptam la nimic din partea ei. După tot...

— Era mult mai afurisită decît soru-sa, vreau să spun maică-ta, ceea ce nu-i puţin lucru ! Mie să-mi mulţumeşti că n-a pus poliţia pe urmele tale atunci, cu ani înainte, ci doar un detectiv particular. I-am zis că mă voi opune oricărei acţiuni judecătoreşti din partea ei. Aveam dreptul legal de a te creşte, aşa că singurul lucru pe care-l putea face era să încerce să dovedească, împreună cu detectivul ei, că Liza nu era capabilă. Din fericire pentru tine, n-a reuşit.

— Iar tu m-ai pierdut la o partidă de şah — sau de table ? Halal tată ai fost !

— Ştiam că nu erai fericit în casa mătuşii tale. Iar pe vremea aceea banii erau o problemă destul de grea pentru mine. Trebuia să plătesc taxele tale şcolare, şi mai erau şi alte pricini. Liza e o fată bună

şi îşi dorise mult un copil. Eu, însă, nu. îmi ajungea unul singur ! Doctorul m-a costat foarte scump, dar şi-a făcut prost datoria. Cît despre Căpitan, nu-i un băiat rău, în felul lui. Fireşte, e cam mincinos, şi cam escroc. Cînd e vorba de bani, nu poţi avea încredere în el, dar în cine poţi să ai încredere pe chestia banilor ? Eu am făcut tot ce-am putut spre binele vostru, lăsîndu-te în grija Lizei — nu poţi spune că a ieşit rău, mai ales dacă cecul ăsta e valabil. O să obţii mai mult de la el decît ai fi putut obţine vreodată de la mine, însă cu condiţia să joci cu cărţile bine strînse la piept.

— Ne-a spus doar minciuni ?

— Nu ştiu care sînt minciunile pe care vi le-a spus. Avea totdeauna un repertoriu vast...

— Cum a evadat de la nemţi...

— Presupun că, dacă a fost vreodată prizonier la ei — şi probabil c-a fost — a izbutit să evadeze.

— Foloseşte cuvinte ciudate. De obicei, cînd le caut în dicţionar, văd că n-au nici un sens.

— Mi-a spus odată că singura carte pe care o avea în închisoare era un dicţionar englez, doar o jumătate de dicţionar ! Cealaltă jumătate fusese folosită ca hîr- tie igienică. Ei bine, judecind după cuvîntul „goluptate“ folosit în scrisoarea asta, nu pare să fi citit mai departe de litera .G

— Da. Sînt şi cîteva cuvinte cu litera F. O dată a folosit un cuvînt care nu-mi vine acum în minte dar care însemna „om care merge pe o frînghie".

— Vreun cuvînt cu H ?

— Da, cred că era şi unul cu H.

— Presupun că jumătatea lui de dicţionar nu ajungea pînă la litera J.

— Ştii cum a evadat ?

Speram să aud din nou povestea cu traversarea Pirineilor, măcar atît !

— Nu intra niciodată în detalii. Detaliile sînt periculoase cînd eşti mincinos. Cred însă că era iute de picior. S-ar putea chiar spune că aşa ne-am cunoscut...

Chelnerul veni să ne ia farfuriile, iar taică-meu

rămase cîtva timp absorbit de meniu.

— Friptura rece e totdeauna bună la gust, dacă o preferi în sînge, cum îmi place şi mie. Iar în vinul casei putem avea încredere.

Dacă banii fuseseră pe vremuri o problemă pentru el, acum părea s-o fi rezolvat în chip satisfăcător.

— Cum v-aţi întîlnit ? îl întrebai eu, deşi nu taică-meu, ci Căpitanul mă interesa.

— După moartea mamei tale. Nu pretind că i-am dus lipsa — nu ne mai înţelegeam de mulţi ani încoace. De fapt, de la naşterea ta, care, iartă-mă că ţi-o spun, a reprezentat la vremea respectivă o eroare psihologică, precum şi o mică neglijenţă din partea mea. Ei bine, după aceea, se poate spune că am început să privesc în altă parte ; mai întîi am trăit cu Liza, deşi n-aş zice c-am trăit cu adevărat, era doar un fel de a face să treacă timpul. Era o fată drăguţă, ştia că n-o să ţină o veşnicie legătura noastră, iar chirurgul acela a fost realmente cel vinovat, măcar că mătuşă-ta m-a acuzat, fireşte, pe mine de tot ce s-a întîmplat, iar Liza a suferit cumplit. Nu-mi dădusem seama pînă atunci că-şi dorea atît de mult copilul ăla afurisit — abia cînd l-a pierdut mi-am dat seama.

— Te întrebam de Căpitan, nu de Liza.

— Aşa e. Aşa e. Cum îşi zice acum ?

— Doar ai citit în scrisoare : Carver.

— Mai bine să-i zicem în continuare Căpitanul. E mai uşor de memorat. Vrei aşadar să ştii cum ne-am întîlnit. Am început să cam încurc ordinea amintirilor. De vină e mîncarea. O să constaţi şi tu cînd o s-ajungi la vîrsta mea. Mintea vagabondează — e de altfel ceea ce mi s-a şi întîmplat la partida de şah pe care-am jucat-o după o masă copioasă. De ce-o fi zis el că era o partidă de table ? Uneori îmi spun că minte doar de dragul de a minţi. Ori poate că vrea să ascundă totul...

— De ochii cui ?

— A, nu neapărat de ochii poliţiei. Poate că de propriii lui ochi. Dar despre ce vorbeam ?

— Erai pe punctul să-mi spui cum l-ai întîlnit pentru prima oară.

— A, da. La drept vorbind, asta s-a întîmplat în metrou, între staţiile Leicester Square şi Covent Garden. Un loc cît se poate de potrivit, s-ar putea spune... Era noaptea tîrziu, aproape de miezul nopţii, doar vreo cîţiva pasageri erau în preajmă de fapt numai eu, care mă pregăteam să ies, un tip care citea un ziar, şi un băiat, da, un băiat — să tot fi avut vreo şaisprezece ani, cel mult, care s-a apropiat de mine spunîn- du-mi : „Banii sau viaţa !“ (Presupun că găsise formula asta uitîndu-se la televizor sau într-o revista pentru copii.) I-am întors spatele, rîzînd şi am auzit deodată zgomotul metalic al unui cuţit care căzuse pe jos, apoi o voce : „Cară-te, mucosule !“

Era Căpitanul ! Iute de picior, după cum ţi-air mai spus. Mi s-a adresat astfel : „Tinerii ăştia sînl foarte periculoşi. Nu stau pe gînduri“.

Se înţelege că i-am mulţumit, iar a doua zi ne-arr întîlnit ca să bem ceva, la Salisbury, pe strada Sf Martin, nu departe de locul crimei. Acolo mi-a zis ce

va pleca în nord, ca sa ocupe o slujbă undeva în apropiere de mine, aşa că l-am poftit, fireşte, să petreacă o noapte în locuinţa mea. De fapt a rămas o săptămînă întreagă, şi nu părea defel grăbit să-şi preia slujbei — dacă o căpătase vreodată. Ei bine, aşa a întîlnit-o pe Liza. Ea era însărcinată în luna a patra, iar mie nu mi s-a părut nici o clipă că el o privea cu vreun interes. Liza nu arăta prea grozav. Ei bine, cunoşti urmarea.

— O cunosc foarte puţin.

— Ea a plecat cu dumnealui, după avort. Cred că i-o fi scris, de îndată ce s-a pus din nou pe picioare. Trebuie să recunosc că pentru mine a fost oarecum • uşurare, fiindcă nu prea mai era bună de nimic la ieşirea din spiral.

— Trăiseşi cu ea. Nu se poate să nu fi fost impresionat cît de cît.

— N-aş zice că trăisem cu ea ca un amant cu iubita lui... Eram mai degrabă nişte tovarăşi de pat. Ai face mai bine să laşi cuvîntul „amant“ în seama celor ce redactează rubrica „gura lumii“. Liza mă păcălise, încercînd să rămînă grea. Poate că avea în vedere mariajul, dar pentru mine toate astea erau nişte prostii. I-am spus c-o să-i plătesc avortul, dar că nu voi plăti nici un ban pentru un copil. îmi ajungea unul singur, adică tu... Avortul ăsta m-a costat o avere, căci pe vremea aia avortul nu era legal şi nu eu am fost de vină că lucrurile au mers prost, iar Liza a aflat că nu va mai putea face copii. îmi închipui că a fost oarej- cum disperată şi atunci şi-a adus aminte de Căpitan. El fusese de o gentileţe foarte *convingătoare.* Da, e capabil să fie destul de convingător, mai ales cînd minte.

— N-ai fost gelos ?

— Gelos pe biata Liza ? ! Glumeşti, desigur. Ia să mai văd scrisoarea aia.

O reciti mai atent decît prima oară.

— Ce naiba vrea să spună cu catîrii ăia ? Doar nu **e** genul de om care să se ocupe cu agricultura...

— Cred... Fireşte, nu sînt sigur... cînd eram copil, obişnuia să-mi povestească despre Drake — cum acesta ataca la drumul mare convoaiele cu catîri care transportau aur în Panama. **

**

— Panama... convoaie cu aur... nu cumva crezi că...

— A, n-aş crede că mai sînt şi acum convoaie cu aur. E doar un fel de a vorbi... de a spune...

— Ce anume ?

— Cred că el crede... (Era ca şi cum un „cred“ ar fi dat imediat naştere unui alt „cred“, asemenea „cred“- uri se înmulţeau ca iepurii sau ca „mă întreb“...)

— Ce anume crezi ? mă întrebă taică-meu.

— El crede că-i pe cale să facă avere.

— Mă îndoiesc că va face vreodată avere. Să revenim însă la cecul ăla...

— Crezi că ar trebui să-l încasez ? (Iarăşi „cred“, „crede“ !) în caz că ea moare...

— N-aş aştepta pînă atunci. Tu ai putea păstra aceşti bani mai bine decît biata Liza. Dar fii cu băgare de seamă ! El e genul de om care se poate dovedi periculos. Nu ştiu de ce îţi spun asta. Un fel de instinct mă îndeamnă. Şi felul cum s-a purtat cu băiatul ăla, în metrou. în *underground*[††]. El însuşi, e un tip de *underground...*

— Cu toate astea...

— Ai trăit destul alături de Căpitan. Crezi că el ar ezita să încaseze un cec care riscă să fie blocat dacă se întîrzie prea mult ?

Am reflectat la problema asta şi am ajuns la concluzia că Diavolul avea dreptate.

— O s-o vizitezi pe Liza ? îl întrebai eu la ieşirea din Club.

— Nu, îmi răspunse el, sînt sigur că nu i-ar face *ei* nici un bine, iar pe mine m-ar face să mă simt prost.

(3)

AM ÎNCASAT CECUL după oarecari opinteli (cred că agenţia a telefonat în Panama, iar diferenţa de

---

†† în limba engleză „metrou". în sens literal, cuvtntul înseamnă „sub pămînt".

şapte ore a fusului orar nu a facilitat deloc lucrurile). Mă simţeam oarecum vinovat, însă prea puţin ca acest sentiment de culpabilitate să nu se şteargă rapid, după ce i-am achitat Diavolului cele cincizeci de lire. Mi-am oferit apoi, în contul noii mele averi, o masă la un restaurant din Soho, unde am comandat somon afumat şi vin sec de Bordeaux, masă pe care nu mi-aş fi putut permite să mi-o ofer în mod normal ; din păcate, am constatat că acest festin solitar nu mi-a făcut plăcerea la care mă aşteptasem. Asta nu din pricina banilor ci, cred, din cauză că încă nu-i scrisesem Căpitanului pentru a-i spune că Liza e grav bolnavă, probabil pe moarte.

Curînd după acest mic banchet personal, a sosit o nouă scrisoare, cu menţiunea „Expres" pe plic. Mi-a fost înmînată tocmai cînd şedeam la masă pentru a-mi lua micul dejun, alcătuit din ceai şi pîine prăjită, de care nu m-am atins pînă n-am citit de două ori scrisoarea :

,,Scumpa mea Liza, poate c-ar fi totuşi preferabil să nu vii încă aici. Există unele greutăţi — necazuri — şi nu vreau să te simţi prost din vreun motiv sau altul. Sper că ai încasat cecul pe care ţi-l trimisesem, fiindcă deocamdată nu-ţi mai pot trimite un altul, din cauza greutăţilor pomenite. O să-ţi scriu din nou de îndată ce voi putea — îţi jur că nu peste multă vreme ! Spune-i lui Jim să nu-şi facă nici el griji. Catîrii sînt pe drum, dar mai există unele hopuri, neprevăzuta şi, cîteodată, adînci. Cît aş fi vrut ca scrisoarea asta să nu sune ca o scrisoare de afaceri, căci de fapt singura mea dorinţă este să-ţi scriu că-mi lipseşti enorm ! îmi lipseşti în fiece oră din zi. Dar n-o să mai dureze mult. Liza, sînt sigur că n-o să mai dureze mult. Căpitanul tău“.

Urma, fireşte, inevitabilul „post scriptum“ : „Gîndeşte-te la mine înainte de te duci.la culcare !"

Scrisese mai întîi : „Cînd te duci la culcare", apoi îl înlocuise pe „cînd" cu „înainte de", dintr-un motiv misterios, dacă nu cumva dorise poate să evite o cono- taţie sexuală. „N-am fost decît rareori nefericiţi împreună, nu-i aşa ?“ Era o pretenţie foarte modestă pentru un amant, îmi spuneam. Dacă era cu

adevărat un amant. Nu acesta era limbajul pe care eu personal îl asociam cu iubirea. Poate că vorbele acelea erau doar minciunile unui bărbat grijuliu să liniştească o femeie şi s-o ţină la distanţă...

Mi-a venit ideea să fac o comparaţie, aşa că am scos dintr-un dosar de pe biroul meu ciorna unei scrisori pe care-o compusesem cu un an în urmă. De cîte ori compuneam o scrisoare de dragoste, făceam mai întîi o ciornă, iar în cazul de faţă scrisoarea era adresată unei fete pe care-mi închipuiam c-o iubesc pe atunci, o fată pe nume Clara. Mă întrebam (iarăşi verbul acesta !) dacă şi Căpitanul avea obiceiul de a face ciorne şi dacă nu cumva expediase tocmai o ciornă, fiindcă scrisoarea trimisă suna foarte mult ca o ciornă pe care n-ar fi putut avea intenţia s-o expedieze. La urma urmei nu-i nimic rău în obiceiul de a face ciorne. Ori de cîte ori scriam un articol, făceam mai întîi o ciornă. Şi într-un caz şi în celălalt, într-o scrisoare de dragoste ca şi într-un articol, mă străduiam din răsputeri să produc un efect maxim asupra persoanei care citea. Chiar şi un poet, îmi spuneam, face mai întîi o ciornă şi nici un critic nu-l acuză de nesinceritate ! Se întîmplă ca unii poeţi să-şi păstreze ciornele, iar acestea să fie publicate postum. Judecind după versiunea finală — dacă era într-adevăr o versiune finală ! — a scrisorii acesteia, ciornele Căpitanului nu erau cine ştie ce interesante, aşa că n-ar fi putut găsi un editor...

Mi-am recitit propria scrisoare cu oarecare nostalgie. Ea începea aşa : „De cîte ori mă bag în pat“ (am fost uimit să constat cît de mult semăna fraza asta cu cea scrisă de Căpitan) „îmi întind mîna şi încerc să-mi închipui că-ţi ating trupul acolo unde îţi place cel mai mult...“

Scrisoarea mea n-avea desigur nimic poetic — urmărea doar să mă excite, ca să folosesc o expresie vulgară, să mă excite şi pe mine şi pe Clara. în felul meu, fusesem la fel de sincer ca şi Căpitanul, poate chiar şi mai sincer. Nu omisesem nimic de dragul bunului gust. Scrisesem pentru a ne face plăcere şi mie şi fetei, iar cît despre bunul gust, ducă-se naibii !

De ce însă eram atît de furios pe Căpitan, mă întrebam. Şi mi-am dat seama că încercam un sentiment de ruşine comparînd cele două scrisori. Să fi fost oare din pricină că nu mai doream acum să întind mina spre trupul Clarei cînd mă băgăm în pat, şi nici măcar nu mă osteneam să-i scriu ? O părăsisem — mai bine zis ne părăsisem unul pe celălalt — la cîteva săptămîni după ce-i trimisesem acea scrisoare, în propria-mi experienţă, iubirea era ca un soi de gripă de care te vindecai la fel de uşor. Fiece aventură era ca un vaccin : te ajuta să suporţi mai lesne următoarea criză.

Am recitit pentru a treia oară scrisoarea Căpitanului. „îmi lipseşti în fiecare oră din zi“ — în nici un caz fraza asta nu putea fi adevărată. Dar de ce stăruia oare Căpitanul să aştearnă pe hîrtie asemenea minciuni sentimentale cînd nu putea scoate nici un folos de pe urma lor, de vreme ce era atît de departe, în Panama, iar Liza rămînea ţintuită în subsolul ei din Camden Town ? Timp de cîţi ani îi scrisese oare astfel de epistole amăgitoare, pe cînd eu însumi compuseseră asemenea elucubraţii doar vreme de cîteva luni ? Cine minţea mai mult ? Desigur Căpitanul, care-o ţinea pe Liza ostatecă în minciunile lui şi-i răpea libertatea, ca preţ plătit pentru fidelitatea ei.

Iritarea mea împotriva Căpitanului a persistat pînă-n clipa cînd am început să mă-ntreb dacă nu cumva eram mînat de invidie, invidia unui om care n-a iubit pe nimeni cu adevărat.

Am primit apoi un mesaj şi m-am dus la spital. Liza intrase în comă, iar a doua zi a şi murit. Nu-mi rămînea nimic altceva de făcut decît s-o înmormîntez. Nu lăsase nici un testament ; dacă avea cumva bani, îi lăsase într-un cont bancar necunoscut mie. Mi-am spus că, după ce voi achita cheltuielile, nu-i voi mai datora nimic ; peste cîteva zile i-am trimis lui Carver o telegramă pe adresa misteriosului „Ap.“, semnînd-o „Liza“. Era totuşi mai frumos să-i

aduc personal la cunoştinţă vestea Căpitanului. Telegrama suna astfel : „Jim a plecat spre Panama. O să-ţi explice. Ora sosirii, numărul de zbor etc. Cu dragoste". Am şters „cu dragoste" — Liza n-ar fi putut folosi acest cuvînt.

Mă săturasem de gazetărie. Dorinţa de a deveni scriitor renăştea în mine. Am reluat chiar această relatare despre copilăria mea şi am corectat-o pe ici, pe colo. S-ar putea să găsesc un editor, într-o bună zi, îmi spuneam. N-aş putea să prevăd finalul, dar pot cel puţin aduce la zi relatarea, ceea ce am şi făcut. O voi continua, ca şi cum aş ţine un jurnal şi cine ştie ce încheiere îi voi da acestei istorii cînd mă voi afla împreună cu Căpitanul în Panama, acel tărîm necunoscut ?

PARTEA ATREIA

VIII

(i)

M-AM HOTARÎT SA URMEZ sfatul dat de Capitan Lizei, aşa că mi-am cumpărat un bilet de avion spre Panama via Amsterdam. Ar fi fost mult mai uşor şi mai rapid, şi deloc mai scump, să plec via New York, dar am socotit că-i mai bine să urmez instrucţiunile lui. Vorbea de unele dificultăţi, fără să precizeze natura lor, iar cuvîntul acesta m-a cam neliniştit în tot cursul lungii călătorii ; după aterizarea la Caracas şi în timpul escalei interminabile făcute la Cura^ao, am rămas în avion ca să aduc la zi acest vechi manuscris. Nu mă trăgea aţa să cobor nici măcar pentru un ceas în tă- rîmul acela necunoscut.

Călătoria de la Amsterdam în Panama trebuia să dureze douăsprezece ore ; cînd am ajuns la Amsterdam, canalele din oraş erau acoperite de gheaţă, iar cînd am plecat de acolo am văzut zăpadă pe cîmpiile din jur ; după aceea, am zburat cu viteză normală prin beznă spre soare.

Dacă ar fi în stare Căpitanul să citească ceea ce scriu eu acum, ar afla cît de des am continuat să-mi pun întrebări despre el — pentru mine reprezintă un veşnic semn de întrebare, întocmai ca existenţa lui Dumnezeu, neputînd primi răspuns ; drept care,

aidoma oricărui teolog, continui să scriu pentru a întoarce pe toate feţele chestiunea, mereu şi mereu, fără nici o speranţă de a găsi un răspuns.

Acum, nu-mi luam ochii de pe manuscrisul pe care-l ţineam în poală ; cînd pe ecran a fost proiectat un film, mi-am lăsat căştile pe scaunul din dreapta mea fiindcă aveam nevoie de linişte ca să reflectez, era o nevoie imperioasă. Imaginile mute nu-mi tulburau gîndurile deoarece erau mereu aceleaşi ori de cîte ori îmi ridicam privirile spre ecran : nişte bărboşi călare trăgeau în nişte bărboşi ce se ţineau scai de ei, pe jos şi-şi continuau cavalcada sălbatică.

Un mincinos şi un escroc — cam acestea erau calificativele date de Diavol Căpitanului, fără ca vocea lui să trădeze vreo intenţie de condamnare, ca şi cum ar fi descris cu precizie ştiinţifică o formă interesantă de viaţă omenească. Tocmai de acest escroc şi de acest mincinos Liza şi eu însumi depinsesem vreme de ani în şir, iar el nu ne abandonase de fapt nici o singură dată. Fusese pentru mine omul care corespundea cel mai mult noţiunii de ,,tată“, deşi nu simţisem nicicînd nevoia de a avea unul, ba chiar socoteam că mă descurcasem binişor şi fără un tată. în orice caz, acum, nu zburam cu avionul spre un tată, ci spre un convoi de catîri încărcaţi cu aur, undeva pe un drum încîlcit de pe ţărmul Oceanului Pacific ; zburam spre aventură şi, în timp ce avionul survola coasta dinspre Atlantic a Republicii Panama şi impenetrabila pădure Darien, mintea mea se întorcea la cealaltă aventură, singura din viaţa mea de care-mi puteam aminti. încercam din nou aceeaşi emoţie intensă pe care-o simţisem în copilărie, aşteptînd în faţa localului „Swiss Cottage“ să reapară Căpitanul ; revedeam buştenii din şantierul de lîngă Canal, în timp ce avionul mă purta — aidoma plutei pe care visam cîndva s-o folosesc — spre Oceanul Pacific, acolo unde se înălţa desigur cetatea Valparaiso, cu picioarele înfipte în ocean şi cu barurile pline de mateloţi bărboşi. Acum, eram în drum spre ei. Era ca şi cum mi-aş fi retrăit viaţa, de-a-ndoaselea, pentru a-mi regăsi acel vis din copilărie, făurit în ziua cînd am

scăpat pentru totdeauna de condiţia de Amalecit.

Deodată, avionul păru să se încline deasupra unei întinderi lichide şi albastre, care era fără îndoială Pacificul. Pădurea se şterse făcînd loc ruinelor din vechea Panama, distrusă de piratul Morgan ; peste cîteva clipe avionul ateriza lin pe pista aeroportului şi gonea spre clădirile tip ce pot fi văzute în orice aeroport din lume.

După ce am trecut prin vamă şi prin faţa biroului de imigraţie, m-am uitat în jur pentru a-l vedea pe Căpitan, dar n-am zărit pe nimeni care să-i semene. Aveam o valiză grea, aşa că am pus-o jos. Puţini pasageri co- borîseră în Panama (avionul îşi continua drumul spre Lima), în curînd m-am pomenit singur în sala uriaşă, singur şi părăsit. Oare telegrama trimisă de mine pe adresa „Ap. 36 1“ nu sosise la destinaţie ? Sau poate — ceea ce era foarte probabil — Căpitanul se mutase între timp în altă parte...

Trecuseră cred zece minute de cînd aşteptam acolo, întrebîndu-mă ce să fac şi unde să mă duc. începusem să-mi dau seama de prostia pe care-o făcusem pornind într-o asemenea călătorie, cînd deodată o altă persoană apăru în sală, iar după ce şovăi cîteva clipe, se îndreptă spre mine, cu paşi înceţi. în timp ce se apropia am avut răgazul să reflectez că nu văzusem în viaţa mea un om mai înalt şi mai subţiratec. Pantalonii i se lipeau de picioare ca o a doua piele. Era şi strîmt în umeri, ca şi în coapse ; pînă şi ochii i-erau prea apropiaţi unul de celălalt. Semăna cu o caricatură dintr-o bandă desenată.

Cînd ajunse în faţa mea mă întrebă :

— Numele dumitale e Jim ?

— Da.

— Avionul dumitale a sosit cu douăsprezece minute mai devreme, îmi spuse el pe un ton acuzator, ca şi cum eu aş fi fost pilotul avionului.

Aveam să constat ceva mai tîrziu cît de maniac era în privinţa preciziei, mai cu seamă a cifrelor. N-ar fi încredinţat nici măcar unui calculator electronic sarcina de a face o socoteală corectă. Orice om normal ar fi spus „Avionul a sosit cu zece minute mai devreme"...

— Aşa e, i-am răspuns, simţind nevoia să mă scuz, îmi pare rău.

— Numele meu e Quigly. Am fost rugat să te întîmpin.

Vocea lui nazală dădea un vag accent american cuvintelor sale, un soi de ecou al unui tărîm depărtat — un accent pe care l-ar fi putut căpăta după o prea lungă perioadă petrecută departe de ţara lui de baştină, oricare va fi fost aceasta.

— Unde-i Căpitanul ? îl întrebai eu.

— Care Căpitan ? îngînă el şi, fără a-mi lăsa răgazul să-i răspund, adăugă : Domnul Smith m-a rugat să-ţi spun că, spre regretul său, n-a putut veni la aeroport, fiind nevoit să plece pentru cîtva timp din localitate. A reţinut o cameră pentru dumneata.

— Domnul Smith ?

— Mi-a spus că a primit telegrama prin care-i anunţai sosirea.

Nu mă înşelasem presupunînd că bravul Căpitan îşi schimbase din nou numele, de data asta în „Smith “ ! Un nume ce mi se părea mai modest decît Victor, Cla- ridge sau chiar decît Carver. Speram, pentru binele meu, că nu decăzuse pe ultima treaptă a societăţii.

— Va lipsi mult ?

— N-aş putea să-ţi spun, domnule. Două-trei zile ? Două-trei spătămîni ? (Din nou, cifre !) Domnul Smith e un om foarte ocupat.

— Lucrezi cu dînsul ?

Părea să împărtăşească aversiunea Căpitanului pentru întrebări, pentru că nu-mi răspunse.

— Dacă acesta e tot bagajul dumitale, putem pleca.

— Unde ?

— La hotelul Continental. Te sfătuiesc să iei mesele acolo. Domnul Smith a aranjat să le iei pe credit.

Mi-am amintit fără să vreau, cu o nelinişte explicabilă, de valiza aceea încărcată cu două cărămizi, lăsată la Lebăda, însă hotelul Continental se vădi a fi un hotel mai important decît Lebăda, iar reputaţia domnului Smith era şi mai înaltă, căci aveam să fiu

primit ca un oaspete de marcă. în liftul ce ne ducea spre etajul al paisprezecelea, recepţionerul se interesă de sănătatea mea, ca şi de felul cum călătorisem. Domnul Quigly rămase tot timpul tăcut. în faţa camerei mele stătea un tînăr cu un pistol la brîu.

— E omul dumitale de pază, îmi explică domnul Quigly, cu un glas ce mi se păru uşor dezaprobator.

— De ce e nevoie să fiu păzit ?

— înţeleg că aceasta e dorinţa colonelului Martinez.

— Cine naiba e colonelul Martinez ?

— A, îi las domnului Smith sarcina să-ţi explice. Eu unul nu ştiu nimic despre lucrurile astea !

O cheie care nu se potrivea în broasca uşii camerei mele dădu naştere unei dispute, după ce fiecare dintre noi Încercarăm în zadar s-o folosim.

— Ori mi-au dat mie o altă cheie, ori dumitale o altă cameră, îmi spuse domnul Quigly.

Apoi i se adresă tînărului într-o spaniolă îndeajuns de simplă ca să înţeleg şi eu : — Du-te şi spune-le ! Află care e camera !

Tînărul răspunse că e de datoria domnului Quigly să se ducă ; el personal primise anumite ordine — numele colonelului Martinez reveni în discuţie. Trebuia să rămînă pe loc. Cu Senor... Senor... Era omul care mă păzea. I se ordonase să nu-l părăsească pe Senor...

Era limpede că-mi uitase numele...

Am încercat să-i spun, în spaniola rudimentară ce-mi mai rămăsese din lecţiile Căpitanului, că eram dispus să mă duc eu însumi după cheie. Mi-am dat seama că ideea asta îi indispunea pe amîndoi ; în cele din urmă am coborît tustrei de la etajul acela, botezat „al paisprezecelea" din pură superstiţie.

Se dovedi că nu cheia, ci chiar camera fusese greşit repartizată. Numărul cheii se desprinsese din atîrnă- toare şi se pierduse. Mă aştepta o cameră perfect identică cu cealaltă, situată într-un coridor identic cu cel de la etajul inferior ; purta numărul 14 (tot din superstiţie). Domnul Quigly exclamă văzînd interiorul camerei :

— Fireşte, ţi-a dat propria lui cameră ! Uite pata de pe mochetă, în locul unde ţin minte că şi-a vărsat paharul. Bănuiesc că a vrut să se asigure că nici un străin nu va intra aici în absenţa lui !

Era o cameră destul de încăpătoare pentru amîndoi, în cazul cînd aş fi dormi pe canapea, iar Căpitanul pe pat. Am rămas surprins de luxul acestei camere, lux ce părea nepotrivit cu firea Căpitanului, deşi poate că pe vremea cînd se dădea drept colonel...

Exista şi un bar, precum şi un frigider burduşit cu sticle mici ; la vederea lor, am propus să bem un păhărel. Omul meu de pază refuză, poate din motive profesionale, întocmai cum ar fi făcut un şofer de taxi, însă domnul Quigly acceptă numaidecît. Cu un pahar în mînă, părea ceva mai uman. Cu el aşezat pe canapea, şi cu tînărul ce mă păzea ca o sentinelă în faţa uşii, mă simţeam mai degrabă întemniţat decît apărat.

Domnul Quigly goli sticluţa de whisky fără să scoată o vorbă. îşi trecu limba peste buze cu un aer meditativ, iar eu mă îndreptai spre fereastră pentru a privi de sus acel oraş încă necunoscut. N-am prea văzut altceva decît nişte zgîrie-nori ce păreau să se întreacă în înălţime, iar printre ei am numărat patru bănci. Ca să fac conversaţie, i-am spus domnului Quigly :

— S-ar părea că ne aflăm în cartierul băncilor.

— Tot oraşul e un cartier al băncilor, cu excepţia mahalalelor, îmi răspunse. Cred că există o sută douăzeci şi trei de bănci internaţionale.

Mereu cifrele astea exacte !

Urmă o tăcere prelungă. înainte de a o rupe, mi-am terminat de băut sticla.

— Am impresia că-i un hotel foarte scump, domnule Quigly !

— în Panama nu există hoteluri ieftine, îmi răspunse domnul Quigly pe un ton ce mi se păru mai degrabă plin de mîndrie decît de vreo intenţie critică.

Mi-am amintit de cecul care mă adusese aici şi de obişnuita aluzie făcută de Căpitan la convoiul de catîri. M-am pomenit spunînd :

— Căpitanul, vreau să spun domnul Smith, trebuie să cîştige binişor.

— Nu mă întreba *pe mine* cît anume cîştigă. N-am de unde să ştiu. Intreabă-l personal pe domnul Smith ! Cunosc foarte puţin activităţile domnului Smith, adăugă el scuturînd din cap, cu prudenţă, spre omul de pază.

— Şi totuşi, tocmai pe dumneata te-a rugat să ai grijă de mine...

— Sîntem prieteni, dar nu prieteni apropiaţi, răspunse domnul Quigly. Pot să-i fiu de folos din cînd în cînd, iar el apreciază asta. Sînt sigur că prietenia noastră se va adinei cu timpul, pentru că avem interese comune.

— Catîrii ? îl întrebai eu.

— Cum adică, catîrii ?

— A, nimic ! Ai vreo idee cînd urmează să se întoarcă ?

— N-am nici o idee. Dar n-are rost să-ţi faci griji. După cum ţi-am mai spus, a deschis un cont pentru dumneata, la recepţie. Cît timp rămîi la hotel, nu trebuie să cheltuieşti nici un ban. Doar să semnezi un bon.

Trecuseră mulţi ani de cînd nu-l mai văzusem pe Căpitan, dar mi-am amintit din nou de bonul pe care-l semnase în ziua cînd comandase pentru noi doi somon afumat şi oranjadă.

— Şi acum, îmi spuse domnul Quigly, te rog să mă scuzi, dar trebui? să plec. Întîlniri de afaceri. Vei găsi numărul meu de telefon pe această carte de vizită — caută-mă dacă ai vreo problemă.

Şi, după ce-mi întinse degetele lungi şi reci pentru o strîngere de mînă scurtă şi uscată, mă lăsă singur cu tînărul care mă păzea.

Din fericire, acesta ştia puţin englezeşte, iar eu puteam completa rudimentele astea de engleză cu propi i- ile-mi cunoştinţe slabe de spaniolă, astfel încît în cu- rînd am izbutit amîndoi să progresăm din punct de vedere lingvistic în orele petrecute împreună. Era un lucru bun, fiindcă tînărul avea să se ţină scai de mine în zilele următoare. 11 găseam mult mai simpatic decît pe domnul Quigly. Luam

masa împreună cu el la restaurantul hotelului, unde nişte chelneri îmbrăcaţi în costume de marinar serveau fructe de mare, într-un decor din care nu lipseau parîmele. Faptul că Pablo purta la brîu un pistol nu părea să trezească mai multă curiozitate decît costumele de marinar : arma ar fi putut face parte din acelaşi decor romantic care se potrivea, în ochii mei, cu mirificul Valparaiso din visele mele de copil.

Chiar a doua zi am simţit că buna înţelegere dintre noi îmi putea permite să-i pun o întrebare sinceră, mai ales că aveam în faţă un pahar de vin chilian.

— Pablo, de ce mă păzeşti ?

— Ordinul colonelului Martinez.

— Cine-i colonelul Martinez ?

— Şeful meu.

(Folosise cuvîntul englezesc *boss).*

— Dar pentru ce ? Sînt cumva în pericol ?

— Senor Smith are mulţi duşmani.

— De ce ? Ce învîrteşte ?

— întrebaţi-l pe el, cînd se întoarce.

Aveau să treacă pînă atunci multe zile. Pentru a scăpa de plictiseală, i-am cerut lui Pablo nu numai să mă păzească (de ce anume ?), ci şi să-mi arate oraşul. Era un oraş aşezat pe dealuri abrupte, veşnic bîntuit de ploi torenţiale care, deşi nu ţineau nici un sfert de ceas, transformau străzile în Niagare miniaturale, în care maşinile se împotmoleau. Era şi un oraş al cocioabelor, aşa cum îmi spusese domnul Quigly, nu doar un oraş al băncilor. în cartierul botezat ironic Holly- wood, era şocant să vezi barăcile şubrede în care-şi făceau cuib vulturii şi în care se îngrămădeau familii întregi, în intimitatea unei mizerii absolute — la numai cîteva sute de metri depărtare de băncile, ale căror vitrine înalte străluceau în soarele matinal. Şi mai şocant era contrastul dintre acest cartier şi Zona Americană — situată în imediata-i apropiere (trebuia să traversezi o singură stradă !), zonă în care puteai vedea pajişti bine îngrijite şi vile elegante, unde nici un vultur nu cutezase vreodată să-şi facă cuib. Pe partea noastră a acestei străzi —

numită Strada Martirilor (pe cît am înţeles din explicaţiile lui Pablo, fusese botezată astfel în amintirea unei ciocniri de demult, între studenţii localnici şi infanteria marină americană), eram pare-se supus legii panameze, dar dacă aş fi traversat strada, aş fi nimerit în Zona Americană, unde pentru cea mai mică abatere de la legile americane aş fi putut să fiu ridicat şi dus spre a fi judecat la New Orleans. Mă întrebam din ce în ce mai mirat ce-l făcuse pe Căpitan să se stabilească în acest oraş, unde nu se vedeau alte urme de aur în afară de seifurile din băncile internaţionale, şi mă cam îndoiam de capacitatea lui de a sparge vreo bancă.

Într-o zi Pablo mă plimbă cu maşina de-a lungul acestei Zone, de un verde imaculat. Cu şi mai mare ui-

mire am constatat că o asemenea bogăţie putea coexista cu o astfel de mizerie, fără ca vreun vameş sau vreun grănicer să-i împiedice pe locuitorii Hollywood-ului să dea năvală aici. Nu mai ţin minte ce cuvinte am folosit pentru a-mi exprima uimirea, dar îmi amintesc răspunsul lui Pablo :

— Aici nu e doar Panama, ci şi America Centrală. Poate că într-o zi...

Şi, mîngîind teaca revolverului atîrnat la brîu, adăugă :

— Pentru a schimba lucrurile e nevoie de arme mai bune decît un pistol !

Tot stînd la masă cu el, am ajuns să-l cunosc mai bine şi să-l simpatizez din ce în ce mai mult, iar pe măsură ce simpatia mea sporea, constatam că ne puteam aventura, în conversaţia noastră, dincolo de limitele confortabile ale prudenţei. Mi-am dat seama că-l cunoştea destul de bine pe Căpitan, deoarece îl păzise şi pe el, aşa cum mă păzea pe mine acum. Misteriosul colonel Martinez îi dăduse ordin să-l păzească. Se referea la Căpitan numindu-l Senor Smith. Nume pe care l-am adoptat eu însumi.

în timp ce traversam Zona Americană pentru a vedea puţin şi acea regiune rurală din Panama care exista dincolo de această graniţă inexistentă, l-am întrebat brusc :

— Cine sînt duşmanii lui Senor Smith ?

Răspunsul lui a fost unul mut : un gest cu mîna spre clubul de golf unde un grup de ofiţeri americani în uniforme impecabile îi urmărea din ochi pe jucătorii de pe gazonul verde. Pablo nu voia să comenteze acest gest, ca şi cum şi-ar fi spus că atîta vreme cît nu scotea un cuvînt nu dădea în vileag secretele patronului său.

în fiece zi rămînea cu mine pînă seara tîrziu şi n-aveam să aflau niciodată unde-şi petrecea nopţile. Cu siguranţă că nu în faţa uşii mele, căci am verificat. Avînd în vedere că mă prevenise c-ar fi riscant să ies după lăsarea întunericului, era poate încredinţat că mă voi aventura pe străzi după ce-i spuneam „noapte bună“.

— Nu-i chiar aşa grav ca la New York, totuşi e rău, foarte rău ! ţinuse el să-mi spună. La ce te poţi aştepta într-un oraş unde sînt atîţia oameni săraci ?

Pablo avea stofă de revoluţionar autentic, îmi spuneam. Dac-ar avea şi un lider pe măsură...

Domnul Quigly rămînea mult mai enigmatic pentru mine. Simţeam un antagonism între el şi Pablo, iar eu eram instinctiv de partea lui Pablo : acesta, cel puţin, îşi ţinea la vedere arma. Mă îndoiam totuşi că domnul Quigly ar fi putut găsi loc pentru un revolver în strîmtu-i costum american... Mă întrebam de ce Căpitanul îl trimisese pe domnul Quigly în întîmpinarea mea — poate unde vorbea englezeşte, iar Căpitanul, care-mi fusese profesor, ştia că spaniola mea era destul de sumară. Domnul Quigly venea la hotel în fiece dimineaţă, pe la orele opt şi jumătate, măcar ca să-mi audă glasul, de obicei telefonîndu-mi de la recepţie, fără a-mi spune nimic deosebit. Prima oară cînd a venit, mi-a explicat că trece aşa devreme deoarece biroul lui nu era departe de hotel. M-am folosit de prilej pentru a-l întreba cu ce anume se ocupă.

— Sînt consilier, îmi răspunse el, după o clipă de ezitare, la celălalt capăt al firului.

— Consilier ? îngînai eu.

— Da, consilier financiar.

— Tranzacţii cu aur ? îl întrebai eu, amintindu-mi de convoaiele de catîri ale Căpitanului.

— Nu există aur în Panama, îmi răspunse el. N-a existat niciodată — a fost o simplă legendă. Aurul venea de altundeva.

Scurtele noastre convorbiri se terminau totdeauna cu întrebarea lui dacă aveam veşti privind întoarcerea domnului Smith ; dar n-aveam încă asemenea veşti.

Prietenia dintre mine şi Pablo adîncindu-se, m-am încumetat să-i pun cîteva întrebări în legătură cu domnul Quigly.

— Nu-l înţeleg. Nu e genul de om căruia tatăl meu să-i acorde încredere.

Acceptasem legenda potrivit căreia domnul Smith ar fi tatăl meu, de vreme ce atît domnul Quigly cît şi Pablo o socoteau adevărată. Pe paşaportul meu, însă,

figura numele de „Baxter“, dar ei îşi închipuiau probabil că maică-mea se remăritase....

— Senor Smith n-are prea multă încredere în el, am impresia, îmi răspunse Pablo.

— Atunci, de ce l-a rugat pe domnul Quigly să mă întîmpine la aeroport ?

Pablo n-avea nici un răspuns la această întrebare.

Cam la o săptămînă după sosirea mea, domnul Quigly mă invită pe neaşteptate la cină. în seara aceea am avut în faţă un cu totul alt domn Quigly, şi nu doar în ce priveşte starea de spirit. Părea schimbat chiar şi fizic, din pricină că purta o haină ai cărei umeri lăţi îl făceau să pară mai puţin turtit ; pantalonii, la fel, nu mai erau atît de strîmţi pe el. Domnul Quigly îmi spuse o glumă obscură, pe care n-am înţeles-o, dar care-l făcu să rîdă, mai bine zis să chicotească. Prietenia dintre el şi Căpitan mi se păru şi mai inexplicabilă.

— Te duc la un restaurant peruvian, îmi spuse el. Acolo ştiu să prepare un excelent „Pisco Sour“.

— Nu vine şi Pablo cu noi ?

— I-am spus că în seara asta voi fi *eu* gardianul dumitale. I-am promis să nu te slăbesc din ochi.

— Dar ce-o să spună colonelul Martinez ?

— I-am dat lui Pablo un mic bacşiş, iar el a acceptat să-l uite pe colonel, măcar de data asta. Un bacşiş îţi poate deschide larg porţile în Panama, chiar şi spre sferele cele mai înalte.

— Porţi şi dumneata armă ?

— A, nu ! în cazul meu nu-i nici un pericol. Mă consideră un fel de yankeu onorific şi nimeni, mai cu seamă în acest moment, nu doreşte ca un yankeu să păţească ceva.

Nu băusem în viaţa mea un „Pisco Sour“, astfel încît, după ce am dat pe gît şi eu şi el cîte trei pahare, am început să-mi fac o idee mai clară despre efectul acestei băuturi. Chiar şi domnul Quigly devenise aproape jovial.

— Nici o veste de la tatăl dumitale cel bun şi pribeag ? mă iscodi el.

— Păi, Diavolul nu obişnuieşte să scrie, i-am răspuns, ameţit de băutura aceea.

— N-aş merge atît de departe încît să-l consider un diavol, îmi zise domnul Quigly, după ce rămase cîteva clipe pe gînduri. Uneori, poate, niţeluş cam răutăcios.

Mi-am spus că e preferabil să nu-i explic, aşa că i-am spus :

— A, e doar o glumă care circulă în familie...

— Mă înţeleg foarte bine cu el, dar desigur, nu-i pot împărtăşi toate ideile.

— Putem oare spune despre cineva că-i împărtăşim toate ideile ?

Domnul Quigly se feri să-mi răspundă.

— încă un „Pisco Sour“ ? îmi propuse el.

— Ar fi oare cuminte ?

— Nu poţi fi întotdeauna cuminte într-o lume ca asta, nu-i aşa ?

In seara aceea domnul Quigly mi-a fost mai simpatic decît oricînd. După fiecare ,,Pisco Sour“ îmi apărea mai puţin strîmt la trup şi la chip.

— Intenţionezi să rămîi mai multă vreme aici ? mă întrebă el deodată.

Era cea mai directă întrebare pe care mi-o pusese vreodată domnul Quigly ; în momentul acela, abandonasem „Pisco Sour“ pentru a ne adînci într-o sticlă de vin chilian. în scurtele pauze dintre o duşcă şi alta, îmi povestise — vorbind oarecum ca un ghid oficial — despre insulele Coco, pe care mă sfătuia să le vizitez pentru a-i vedea pe băştinaşii indieni, care purtau cercei de aur (aur ? ! am tresărit eu). îmi mai recomanda să mă duc în Zona Americană „Colon", la hotelul Washington, unde garanta pentru calitatea „punciurilor" cu rom, ceea ce nu era cazul „punciurilor" servite pe coasta Pacificului a Republicii Panama. Mi-a vorbit apoi despre o mică localitate plină de farmec din munţii de la miazănoapte, unde mi-aş fi putut petrece un sfîrşit de săptămînă („Aş putea să obţin pentru dumneata condiţii speciale"). A, era cît pe ce să uite să-mi pomenească de una dintre cele mai extraordinare atracţii ale republicii : broaştele aurii, ce puteau fi văzute în- tr-un loc (i-am uitat numele) situat nu departe, în celălalt capăt al

Zonei Americane. Conversaţia lui semăna din ce în ce mai mult cu un ghid turistic, iar mie îmi displăcea profund să fiu tratat drept un turist.

— Dar n-am venit aici în vacanţă, protestai eu. Sper să găsesc o slujbă.

— La domnul Smith, poate ?

— Da, la domnul Smith, poate. Adică la tatăl meu, mă grăbii eu să mă corectez.

— N-am înţeles niciodată prea bine cu ce anume se ocupă tatăl dumitale, dar se pare că e în relaţii bune cu Garda Naţională, judecind după faptul că însuşi colonelul Martinez ţi-a pus la dispoziţie un om care să te păzească.

Domnul Quigly schimbă vorba, revenind la descrierile sale turistice, îmi vorbi despre o insulă pe nume Toboso, vrednică de a fi vizitată, o insulă unde automobilele erau interzise şi unde exista un cimitir anglo- saxon demult uitat, ascuns undeva în junglă. Abia cînd am terminat de băut sticla de vin, a revenit la chestiuni mai personale, spunîndu-mi :

— Lucrez aici în calitate de corespondent al unui ziar american. Corespondent financiar. Panama e un centru foarte util pentru strîngerea de informaţii despre întreaga scenă a Americii Centrale — actualmente se petrec o sumedenie de evenimente în Nicaragua, în Guatemala, în El Salvador, pretutindeni au loc tulburări serioase. în aceste împrejurări, ziarul meu e bucuros să aibă aici un corespondent care să nu fie strict vorbind un american. Din fericire, posed un paşaport britanic, deşi am părăsit Anglia la vîrsta de şaisprezece ani. Americanii nu prea sînt populari pe aceste meleaguri, din cauza Zonei. Domnul Smith mi-a spus că şi dumneata ai lucrat în gazetărie.

— Am lucrat la o gazetă locală, de unde am plecat fără să-i previn, i-am răspuns eu.

— Asta înseamnă că n-au să te primească înapoi, presupun. A fost, cred, cam riscant să vii aici pentru a-ţi regăsi tatăl, nu-i aşa ?

Vinul mă predispunea la confesiuni. Poate că fusesem cam nedrept cu domnul Quigly, îmi spuneam.

— Judecind după scrisorile lui, există aici multe posibilităţi de a face avere. Fireşte, întotdeauna a fost un optimist. Cel puţin, de cînd îl cunosc, adăugai eu,

imprudent.

— Adică, de cînd erai în scutece ? zise domnul Quigly, vădind pentru prima oară un oarecare humor.

Hotărît să fiu sincer, poate şi din pricina vinului, am recunoscut :

— Nu e tatăl meu adevărat, ci un fel de tată adoptiv.

— A, foarte interesant ! exclamă domnul Quigly, deşi nu vedeam ce interes ar fi putut avea pentru el un asemenea detaliu al biografiei mele ; poate că citise în ochii mei o întrebare, căci ţinu să adauge :

— Oricum, cu un asemenea tată adoptiv, nu trebuie să te necăjeşti din pricina acelei afirmaţii nedrepte făcute în ceea ce-mi place să numesc Cartea Nesfîntă : „Păcatele părinţilor vor fi ispăşite de copiii lor“...

Domnul Quigly chicoti sorbind ultima picătură de vin chilian rămasă în paharul lui. Era ca şi cum ar fi găsit în sfîrşit ocazia de a plasa o glumă pe care-o păstra demult în rezervă, şi cred că l-am dezamăgit ne- putînd să rîd.

— Ce-ar fi să mai bem o sticlă de vin chilian ? îmi propuse el.

— Mulţumesc, dar nu pentru mine ! Am băut destul.

— A, eşti un om înţelept ! Cred că ai dreptate, cu toate că...

Mi se părea că sosise momentul ca, profitînd de efectul vinului, să încerc a-i smulge anumite informaţii.

— M-am întrebat de ce tatăl meu — hai să-i zicem aşa — te-a rugat tocmai pe dumneata să mă întîmpini ?

Mi-a dat exact răspunsul la care mă aşteptasem cînd îi pusesem şi lui Pablo aceeaşi întrebare :

— Credea că nu ştii suficient spanioleşte ca să te poţi înţelege cu omul pus să te păzească... Vezi dumneata, eu, cu relaţiile mele de ziarist, l-am putut ajuta din cînd în cînd. A avut şi el destule probleme, ce-i drept, nu de ordin lingvistic.

Mi-am amintit de sfatul dat de Căpitan Lizei — să nu ia avionul spre Panama via New York, deşi ar fi

fost mai simplu şi mai puţin costisitor.

— Probleme cu americanii ?

— A, dar şi altele ! După cum ţi-am mai spus, nu ştiu precis cu ce se ocupă.

— In tot cazul, are o cameră de hotel foarte scumpă.

— Asta nu-i un criteriu. Există aici anumite activităţi pentru care e profitabil, pe termen scurt, să trăieşti pe picior mare. Sper cu toată sinceritatea că-ţi va găsi un serviciu convenabil. Şi bine plătit. La urma urmei, principalul e să fie bine plătit.

Donmul Quigly se uită la ceas şi spuse cu obişnuita-i precizie :

— Zece şi şaptesprezece !

Apoi îl chemă pe chelner şi-i ceru să-i facă socoteala, pe care-o semnă după ce examină cu atenţie cifrele, punînd la îndoială numărul de „Pisco Sour“ consumate.

— Le trec în contul cheltuielilor mele, îmi spuse el, chicotind. înainte de a ne despărţi, adăugă el, aş dori să-ţi spun cît de mult am apreciat compania dumitale. A unui compatriot englez ! Cîteodată te simţi cam izolat pe aceste meleaguri străine. E bine să auzi vorbindu-se limba maternă...

— Păi, ai desigur destui americani pe aproape, în Zonă.

— Da, da, însă nu-i chiar acelaşi lucru, nu găseşti ? Vreau să-ţi spun că dacă-ţi va fi greu să găseşti o slujbă, te-aş putea ajuta puţin, ţi-o spun fără ocol, şi nu doar sub influenţa vinului chilian ! Sau dacă vei avea nevoie de un cîştig suplimentar. în munca pe care o fac, nu pot fi totdeauna la faţa locului, acolo unde izbucnesc unele evenimente. Un asistent mi-ar fi de folos. Un „negru“, cum se spune în lumea gazetărească din care provii, care să lucreze doar jumătate din timp, nu mai mult. Fireşte, nu vreau să mă amestec în proiectele pe care domnul Smith le-a făcut în legătură cu dumneata...

Cînd ajunse la intrarea hotelului ţinu să adauge :

— Ai numărul meu de telefon. Cheamă-mă ori de cîte ori doreşti !

Ceva din tonul vocii sale mă făcu să simt că-mi

dezvăluise în sfîrşit adevăratul scop urmărit prin această seară petrecută împreună. N-ar fi trebuit totuşi să recurgă la atîtea „Pisco Sour“ pentru a atinge acest scop. Ştiam prea bine că voi avea nevoie de ajutor atunci cînd Căpitanul va afla de moartea Lizei.

(2)

DOUĂ SERI mai tîrziu, sătul să tot cutreier stră-zile din Panama City în compania lui Pablo şi să trec mereu prin faţa aceloraşi bănci (vreo douăsprezece din totalul de o sută douăzeci şi trei), am rămas singur în camera de hotel. N-aveam chef să mă mai duc nici în cartierul de cocioabe botezat Hollywood, unde fusesem urmăriţi de un drogat care ar fi vrut să ne vîndă droguri pentru dolari... Pablo se întoarse numaidecît pentru a-mi spune că domnul Smith sosise în localitate şi că va fi la hotel peste o jumătate de ceas. Drept care, misiunea lui Pablo, de a mă păzi înceta :

— Senor Smith se va ocupa personal de matale. Colonelul Martinez m-a rechemat.

Trecuseră mulţi ani de cînd îl văzusem pentru ul-tima oară pe Căpitan şi aveam acum sentimentul că aştept un străin, sau un personaj existent doar în paginile acelui manuscris la care continui de altfel să lucrez, deşi l-am început încă în anii tinereţii. El dăinuia pe hîrtie mai bine decît în memoria mea. Bunăoară, dacă încercam să-mi amintesc de cîte ori mă dusese la cinema, îmi venea în minte doar filmul *King Kong,* deoarece înregistrasem în scris amintirea. Cînd mă gîn- deam la întoarcerile Căpitanului după o absenţă îndelungată — atît de dese în timpul convieţuirii noastre —, revedeam mereu scena apariţiei neaşteptate a unui personaj cu barbă, pentru că o descrisesem în textul meu ; sau scena discuţiei purtate de un necunoscut cu directorul şcolii mele — acelaşi necunoscut care avea să-mi ofere mai apoi somon afumat, la un restaurant. încă o dată,

amintirea era vie pentru că încercasem să reconstitui acest personaj în stîngacea mea tentativă de a deveni un „scriitor autentic".

Aşa şi acum, cînd uşa camerei se deschise, am avut sentimentul că mă aflu din nou la Lebăda şi mă aşteptam să văd un bărbat mult mai tînăr, care să ceară ca valiza lui, umplută cu două cărămizi, să-i fie trimisă în cameră. N-aş fi deloc surprins să aflu că valiza grea, aşezată acum pe pat, conţinea tot nişte cărămizi ; ceea ce mă surprindea, era aerul bătrînicios al Căpitanului — avea o faţă zbîrcită, de moşneag. N-avea nici barbă, nici mustaţă, iar lipsa lor părea să facă şi mai vizibile ridurile adînci care-i brăzdau pielea. Cît despre păr, era cărunt şi pe alocuri alb de-a binelea.

— Jim ! exclamă el întinzîndu-mi o mînă vădit sfioasă. Ce bine-mi pare să te revăd după atît amar de vreme, dar aş fi preferat să nu fii singur !

Iar cînd adăugă : „Arăţi parcă mult mai în vîrstă", cuvintele astea îmi sunară în auz ca un ecou al propriului meu gînd.

— E ciudat, urmă el, că Liza nu-i şi ea de faţă ca să ne pregătească o ceaşcă de ceai, dar presupun că ai ajuns să preferi o băutură ceva mai tare, nu-i aşa ? Whisky ? sau gin ?

— Prietenul tău, domnul Quigly, m-a învăţat să beau „Pisco Sour“, însă aş prefera un whisky.

(Amintindu-mi de trecutul îndepărtat, era cît pe ce să spun „un gin cu apă tonică"...)

Căpitanul merse la bar.

— Quigly e o cunoştinţă de-a mea, nu ceea ce aş numi un prieten, îmi răspunse el, apoi, în timp ce pregătea cele două pahare cu whisky, mă întrebă, fără a se întoarce cu faţa spre mine, poate pentru a nu mă lăsa să-i citesc neliniştea din ochi :

— Cum o duce Liza ?

Cred că nimeni nu mi-ar putea reproşa faptul că atunci n-am avut curajul să-i spun adevărul adevărat : „Liza a murit". Probabil că în chiar acel moment am luat primejdioasa hotărîre de a amîna cît mai mult cu putinţă comunicarea tristei veşti.

în definitiv nu-i datoram nimic. Oare nu se intere-

sase el de mine mînat exclusiv de dorinţa de a-i oferi Lizei ceea ce ea n-ar fi fost altfel în stare să aibă — şi anume, un copil ? îmi dădeam însă prea bine seama de dificultăţile ce mă aşteptau. Nu ştiam cît de des obişnuia Liza să-i scrie — cum aş fi putut să explic de aci înainte tăcerea ei absolută ? Mai devreme sau mai tîrziu adevărul trebuia să iasă la iveală, dar înainte ca el, Căpitanul, să afle ceea ce se ascundea sub minciuna mea, trebuia să-mi cuceresc o poziţie solidă în această lume străină.

— N-o duce prea bine, i-am spus.

— Cum adică ?

— A avut un mic accident. A fost lovită de o maşină. Pe cînd se ducea la brutărie. A trebuit să fie dusă la spital.

— Un accident grav ?

I-am oferit o versiune modificată a adevărului, fără urmările accidentului.

— Şi ai venit aici, lăsînd-o singură la spital ?

Era cît pe-aci să-i răspund E obişnuită să stea singură “, dar m-am oprit la timp, auzindu-l că-mi spune :

— Erai singurul om apropiat de ea.

Mi-am amintit că ea nu-i pomenise niciodată în scrisorile ei că mă mutasem, ca să nu-i dea un motiv de îngrijorare, sau ca să nu-i creeze impresia că face presiuni asupra lui să se întoarcă. Am continuat aşadar să mint, cu mare grijă :

— M-a îndemnat să plec. Mi-a dat şi banii de călătorie pentru că ea personal nu putea pleca. De altfel are de gînd să mă urmeze de îndată ce medicii vor fi de acord.

Minciunile şi omisiunile începeau să se înmulţească şi nu reuşeam să le ţin sub control.

— Nu mă aşteptam ca ea să vină. I-am scris să nu vină deocamdată, ci să mai aştepte puţin. Din cauza unor dificultăţi.

— îşi spunea că ţi-aş putea fi de folos.

— Nu-mi place ideea că ea zace în spital, bolnavă şi singură !

— Probabil că la ora asta e din nou acasă.

— Da, „acasă“, cum zici. în subsolul ăla lugubru !

— A fost fericită acolo. în felul ei. Aşteptînd întoarcerea ta.

— Te avea pe tine, slavă Domnului, dar aoum... Dacă aş putea să iau avionul spre Europa, dar nu pot! Am promis... Peste o lună, poate c-o să fiu liber, dar o lună e al dracului de mult pentru un om singur şi bolnav !

După ce sorbi o duşcă de whisky, adăugă :

— De obicei, tu te duceai să cumperi pline. Unde te aflai în momentul cînd s-a produs accidentul ?

— La serviciu.

— A, da, desigur ! Ai căpătat slujba aceea la ziar. Liza mi-a scris ce bucuroasă era că nu mai tăndăleşti toată ziua. îi plăcea să te aştepte să te întorci seara acasă...

Niciodată pînă atunci nu mă gîndisem la dimensiunile minciunii pe care şi Liza şi eu îl silisem s-o creadă. Săpaserăm amîndoi o groapă în care vîrîsem adevărul, mai adînc decît ar fi fost în orice mormînt. Dar un asemenea adevăr sfîrşeşte prin a fi dezgropat mai devreme ori mai tîrziu — mă refer la moartea Lizei. Ea n-ar fi putut să lase mereu fără răspuns scrisorile lui... Am băut, dar whisky-ul nu m-a ajutat să dezleg enigma.

Căpitanul şi-a umplut pentru a doua oară paharul de whisky, apoi mi-a spus :

— Nu mai beau ceai. Nu că mi-ar fi plăcut vreodată cu adevărat. Pentru mine, ceaiul e legat de un singur loc din lume, locul *ei.*

încerca, cred, să reducă încordarea dintre noi, pe care o atribuia pesemne neliniştilor ce ne frămîntau pe fiecare în parte, poate chiar unei schimbări în relaţiile noastre. Nu mai eram ceea ce fusesem cîndva : un bărbat şi un băieţaş. Devenise un om mult mai în vîrstă, iar eu încetasem să mai fiu un băieţaş.

— Ce părere ai despre numitul Quigly ? mă întrebă el.

— Nu mi-am putut forma o părere clară. Dar mă întreb de ce l-ai trimis tocmai pe el să mă întîmpine ?

— Pablo ştie foarte puţin englezeşte, iar cît despre spaniola ta — ei bine, n-am ajuns prea departe în lecţiile noastre, nu-i aşa ? Quigly era măcar în măsură

să-ţi explice unele lucruri...

— Nu mi-a explicat nimic !

— Mă refer doar la hotel, la camera asta, la modul de folosire a creditului meu personal, la ceea ce se poate mînca în oraşul ăsta blestemat. N-am putut să-ţi ies în întîmpinare. Eram ocupat cu o afacere importantă. Era mare nevoie de prezenţa mea.

— Nu cumva la poliţie ? îl întrebai eu, viind să fac o glumă în legătură cu acel trecut tulbure pe care Liza şi cu mine îl trăisem alături de el.

— A, nu, acum n-am dificultăţi cu poliţia !

— Mai ai totuşi unele dificultăţi ?

— Totdeauna sînt dificultăţi. Viaţa n-ar merita să fie trăită în lipsa lor. Mă tem că acum, cînd m-am întors, va trebui să dormi pe canapea...

— M-am obişnuit să dorm pe o canapea în Camden Town. O canapea mai puţin confortabilă ca asta de aici.

— Presupun că, de data asta, ai o pijama ?

M-am bucurat că şi el se ducea cu gîndul la acel trecut îndepărtat, despre care voiam să scriu. în acel trecut, nu existau capcane ce trebuiau ocolite, şi fiecare îi putea vorbi deschis celuilalt.

— Am o pijama şi nu e portocalie, slavă Domnului !

— Dar ai purtat totuşi una portocalie, în acea primă noapte !

— De îndată ce s-a făcut linişte în casă, mi-am scos pijamaua şi am dormit gol...

— Şi presupun că, a doua zi, ai mototolit-o, pentru ca Liza să nu bage de seamă, nu-i aşa ?

— Am reuşit chiar s-o rup, ca nu cumva să mai trebuiască s-o port după ce Liza ar fi spălat-o !

— Da, ţin minte că Liza era furioasă pentru că a trebuit să mai cumpăr una. Nu eram singurul care ducea o existenţă dublă, iar tu ai început-o mai devreme chiar decît mine...

— Tu, însă, ai continuat s-o duci, replicai eu. Ce fel de afaceri învîrteşti ?

— Nu-s convins că ar fi bine să ştii, deocamdată.

— Bine, pentru cine ?

— Pentru amîndoi.

— Dar domnul Quigly ştie ?

Vorbind de Quigly, îmi venea greu să renunţ la „domnul". Titlul acesta părea să-l ţină la o anumită distanţă de mine. Era ca un epitet dispreţuitor.

— A, i-ar face plăcere să afle, dar nu se poate avea încredere într-un ziarist, dacă e într-adevăr ziarist...

(j — Şi eu am fost ziarist, pînă acum o săptămînă...

— Nu însă un ziarist de teapa lui Quigly, sper !

— Ce fel de ziarist e domnul Quigly ?

— îşi zice „corespondent financiar", dar e ahtiat de tot soiul de informaţii. Nu sînt sigur că le foloseşte totdeauna pentru ziarul lui. E un tip pe care nu trebuie să-l slăbeşti din ochi !

— Vrei ca *eu* să fiu cu ochii pe el ? Asta să fie slujba pe care te gîndeai să mi-o procuri ?

—> Poate că da. Cine ştie ? în orice caz, e prea tîr- ziu acum ca să vorbim despre asta, şi sîntem amîndoi obosiţi. Hai să mai bem un whisky şi pe urmă să mergem la culcare. *Tu,* cel puţin, o să poţi dormi. Cît despre mine, vreau mai întîi să-i scriu Lizei, ca să-i spun c-ai ajuns cu bine.

O clipă, era cît pe-aci să cred că mă punea la încercare, ca să vadă pînă cînd o să continui să-l mint în privinţa Lizei, dar fireşte nu avea astfel de intenţii.

— Totdeauna încerc să-i scriu înainte de culcare, chiar dacă nu-i expediez totdeauna scrisoarea, adăugă el. La capătul fiecărei zile, pot să dau uitării dificultăţile şi să mă gîndesc numai la ea...

Am sfîrşit prin a adormi, auzind scîrţîitul pe care-l făcea peniţa stiloului lui pe hîrtie.

(3)

CHIAR A DOUA ZI DIMINEAŢA l-am întîlnit pe domnul Quigly, ca din întîmplare, după cum mi s-a părut atunci. Cînd m-am trezit, patul în care dormise Căpitanul era gol, iar pe scaunul de lîngă pat am zărit scrisoarea către Liza, într-un plic încă neînchis şi nefrancat, poate unde avea de gînd s-o continue seara la întoarcerea de la treburile lui — ce fel de treburi or fi fost ? Sau poate că nu voia cîtuşi de puţin s-o tri-

mită. M-am simţit o clipă ispitit s-o citesc, dar citisem în ultimul timp atîtea scrisori ale sale, încît aproape că ghiceam conţinutul *acestei* scrisori. Fără îndoială că aş găsi aceleaşi sentimentalisme neconvingătoare ! Mă simţeam chiar oarecum mîndru de mine pentru puterea de a mă împotrivi ispitei ; era un sentiment care atenua întrucîtva conştiinţa vinovăţiei pentru minciuna cea mare.

Abia ieşisem din hotel, fără alt scop decît acela de a face să treacă timpul, că domnul Quigly îmi şi veni în întîmpinare. Cum în imediata apropiere, pe o rază de circa o sută de metri, se aflau patru bănci, coincidenţa mi s-a părut explicabilă — oricum, chiar aşa mi-a explicat-o însuşi domnul Quigly :

— Tocmai am încasat nişte bani pentru cheltuielile curente, în care te-am inclus şi pe dumneata.

— Pe mine ? Nu pricep !

— Aş dori să-ţi ofer un mic aconto.

— Pentru ce anume ?

— Mă poţi ajuta în legătură cu un material pe care-l scriu pentru ziarul meu.

— Nu văd cum.

— Aşa cum un ziarist îl poate ajuta pe un altul.

— Are cumva vreo legătură cu... (ezitasem să-i pronunţ numele) domnul Smith ?

— Nu în mod direct.

— Regret, nu te pot ajuta, i-am spus şi am pornit, foarte supărat, fără a-i accepta banii.

0)

SCRIIND ACESTE RÎNDURI, încep să-mi dau seama că există o mare omisiune în istoria asta. Ar fi trebuit desigur ca moartea Lizei să-mi stîrnească oarecare mîhnire. Ea îşi jucase rolul de mamă adoptivă în toţi anii de după neaşteptata mea apariţie împreună cu Căpitanul, îl jucase foarte corect şi cu o afecţiune ce părea firească, ba uneori chiar cu o iritare la fel de firească ; oricum, cu mai multă pricepere decît vădise vreodată mătuşă-mea. Nu puteam să mă plîng de viaţa pe care-o dusesem alături de ea. Căpitanul

era convins că doar un copil putea să-i aducă Lizei fericirea deplină şi să-i uşureze singurătatea resimţită în timpul numeroaselor lui absenţe. Greşise poate, şi nu făcuse altceva decît să-şi mai ia pe cap o răspundere. Cum poate cineva fi sigur de ceea ce simte altcineva ? Un lucru e cert : Liza nu s-a arătat niciodată posesivă, şi chiar în copilăria mea cred că am apreciat asta, fără a fi pe deplin conştient. Tocmai această atitudine a ei mi-a permis să o părăsesc fără scrupule, cînd a sosit momentul să zbor cu propriile mele aripi, deşi am continuat să joc rolul fiului conştiincios, vizitînd-o o dată pe săptămînă, dacă nu mi se ivea ceva mai plăcut. Şi iată că, acum, mă văd nevoit să înfrunt adevărul ascuns în această omisiune din povestea mea. în clipa cînd mi s-a comunicat, la spital, vestea morţii ei, n-am fost mai mişcat decît atunci cînd plecasem de la ea după una din vizitele mele săptămînale, pentru a mă întoarce în camera mobilată din Soho. Dacă am simţit ceva atunci, a fost un sentiment de uşurare, de datorie împlinită.

Liza a lăsat totuşi în urma ei la spital un lucru, şi anume, o scrisoare adresată Căpitanului, însă numai cu numele lui, nu şi cu adresa, pentru că uitase probabil numărul de apartament. Era cît pe aci s-o deschid, dar un soi de raţiune rece m-a împiedicat. Doar urma să plec la Căpitan, aşa că nu-i puteam arăta o scrisoare deschisă. îmi spuneam de asemeni că, înmînîndu-i scrisoarea aceea, i-aş fi dat a înţelege, poate, că Liza murise şi aş fi justificat în acelaşi timp faptul că încasasem cecul, pentru a putea întreprinde călătoria. Acum însă era prea tîrziu : după ce am aflat vestea, am rupt scrisoarea, fără s-o fi citit, şi am aruncat bucăţelele rupte într-un coş de hîrtii din faţa spitalului.

(5)

MĂ PRIPISEM poate repezindu-l atît de brutal pe domnul Quigly, fiindcă singurătatea începuse şă mă cam apese în oraşul acesta, unde eram un străin. Aş fi fost bucuros chiar de revenirea lui Pabloj şi apoi, dacă

misteriosul colonel Martinez socotea că rolul de înger păzitor al persoanei mele fusese preluat de Căpitan, de ce oare acesta era din nou absent, îndată după întoarcerea lui ? Şi, în definitiv, ce rost avea să fiu păzit ? Nu mă simţeam cîtuşi de puţin în pericol în acest cartier al băncilor internaţionale, am şi intrat în una dintre ele ca să schimb o parte din banii mei, mai bine zis din banii Lizei, atîţia cîţi mai rămăseseră. Băncile şi paznicii personali nu păreau să facă parte din lumea mea, nici din lumea Căpitanului. Poate că doar domnul Quigly se simţea la largul lui în amîndouă aceste lumi.

N-aveam însă să fiu lăsat multă vreme singur. Căpitanul ţinu chiar să se scuze pentru absenţa lui, cînd intră în camera unde mă lăsase :

— A trebuit să rezolv cîteva probleme. Acum ne putem destinde fără nici o grijă, iar în curînd îţi voi arăta unele din splendorile oraşului Panama.

— Dar nu şi băncile, te implor ! Nici cocioabele. Am văzut destule, şi din unele şi din celelalte. Există oare „splendori" cu adevărat ?

— Splendoarea ruinelor. Ruinele ne învaţă o lecţie.

— Ce fel de lecţie ?

— Ca să-ţi spun adevărul, nu ştiu prea bine.

Expresia „ca să-ţi spun adevărul" era una din expresiile preferate ale Căpitanului. De cîte ori schimbasem cu Liza priviri ironice la auzul ei, fiindcă adevărul şi Căpitanul nu prea se potriveau. Totuşi, în cazul de faţă el căuta poate un răspuns adevărat, căci rămase mult timp într-o tăcere respectuoasă, printre ruinele vechiului oraş, distrus cu peste trei secole în urmă de către Sir Henry Morgan.

— Tu le găseşti splendide, i-am spus ca să rup tăcerea. Dar ce altceva sînt ele decît un morman de pietre sparte ?

Niciodată nu-l mai văzusem atît de tăcut.

— Ce spuneai ?

— Găseşti că ruinele acestea sînt splendide ? Desigur, presupun că ele sînt efectiv mai frumoase decît toţi zgîrie-norii ăştia care adăpostesc bănci, dar „splendide" ?

— Gîndeşte-te la toate eforturile depuse în acele zile pentru a transforma în ruine clădirile astea. Ce risipă de timp ! în zilele noastre aş putea demola în cîteva secunde biserica asta, dacă e cu adevărat o biserică.

— Cum ai putea ?

— Păi, din văzduh, cu cîteva bombe.

— Dacă ai avea un avion ! Sir Henry Morgan n-a avut...

— De fapt (de data asta, nu mai era „ca să-ţi spun adevărul" !) am un avion, unul mic. De ocazie, fireşte.

Mă întrebam dacă pentru Căpitan cuvîntul „fapt" nu era sinonim cu „adevăr", ambele cuvinte fiind la fel de puţin demne de încredere.

Nu i-am răspuns nimic.

— Eu unul îl prefer pe Drake lui Morgan, urmă Căpitanul, privind cu oarecare melancolie ruinele, după cum mi s-a părut. Drake a pus mîna pe aur şi a ucis cîţiva spanioli, dar n-a distrus un oraş. Aş putea să-ţi arăt palatul spaniol al trezoreriei, din Portobello : e exact aşa cum fusese pe vremea lui Drake.

— Dar ia spune, ce-i cu avionul tău ?

— A, nu te mai gîndi la el ! N-avusesem intenţia să-ţi vorbesc de avion. A fost o scăpare. N-are nici o importanţă. E doar o mică jucărie de-a mea. Orice om are un *hobby*...

Mie mi se părea că un avion e un *hobby* foarte costisitor şi mă întrebam cum ajunsese să-l cumpere ? Semnase oare din nou un petec de hîrtie ?

Ceea ce numise „o scăpare" se dovedi în aceeaşi seară a fi un lucru mai important decît mi se păruse la început : mi-am dat seama de asta în clipa cînd conversaţia noastră a luat o întorsătură foarte primejdioasă. Totul fusese în ordine la început. Trecutul era un teren sigur şi amîndoi păream să ne descoperim din nou, după atîţia ani de absenţă, într-o conversaţie inofensivă şi prietenească. M-am încumetat chiar să scormonesc puţin în zona acelor ani dubioşi şi a vizitelor nemotivate ale poliţiei, de care îmi aminteam foarte bine.

— Ţii minte perioada aceea, cînd ai lipsit cîteva

luni, după care te-ai întors cu o barbă ?

— Da ! rîse el. De data aceea i-am dus de nas straşnic !

— Pe urmă a apărut articolul acela în „Telegraph"...

— Ce memorie ai !

— Păi, acum cîţiva ani m-am apucat să aştern pe hîrtie multe din lucrurile întîmplate atunci, voiam să mă fac scriitor. După accidentul Lizei, am găsit manu-scrisul şi l-am recitit. Am dat şi peste povestea cu jaful şi cu hoţul căutat de poliţie...

— Un om „cu o înfăţişare de militar Da, am citit şi eu articolul ăla. Era să mor de rîs, zău ! Acum n-ar mai spune acelaşi lucru despre mine, nu-i aşa ? Cu toate că, în felul meu, am redevenit un combatant. Erau vremuri bune, măâar că întîmpinam destule greutăţi. Pe atunci lucram împreună cu alţi trei băieţi. Nu erau demni de încredere, erau gata oricînd să te înşele, dar n-aveam cum să-mi aleg partenerii. Trebuia să iau ce găseam. Voiam s-o scot pe Liza din subsolul ăla mizer şi să-i ofer o locuinţă ca lumea, îmi face rău să mă gîndesc că ea se va întoarce acolo cînd va ieşi din spital !

Am încercat să-i abat gîndurile de pe acest făgaş primejdios.

— Vasăzică, tu erai omul despre care se vorbea în „Telegraph“ ?

— Fireşte că eu eram !

— Şi erai urmărit pentru furt ?

— Cînd e vorba de bijuterii în valoare de aproape trei mii de lire, nu mai e vorba de furt, ci de jaf.

— Erai aşadar un tîlhar ?

— Ca şi Drake, pe vremuri. Drake, nu MorganJ N-am distrus oraşe. N-am făcut nimănui vreun rău cu adevărat.

— Nici bijutierului ?

— Păi, n-a păţit nimic. Am avut noi grijă, cînd l-am legat fedeleş. Afacerile îi mergeau prost, aşa că a fost bucuros să încaseze banii de asiguare. Tipii ăştia sînt totdeauna bine asiguraţi. în tot Gazul, trebuia să fac ce-am făcut.

— De ce ?

— Aveam răspunderi grele. Tu şi Liza.

— Liza ştia ?

— E o fată deşteaptă şi cred că ghicea o mulţime de lucruri. N-aveam multe secrete faţă de dînsa. Doar secrete mărunte, ca să o scutesc de griji. Singurul meu ţel este ca ea să fie fericită şi jur că într-o bună zi va fi !

— De ce îţi tot schimbai numele ?

— Pe vremea aceea o făceam mai degrabă în glumă, decît în serios. Chiar în copilărie, voiam să-i păcălesc pe copoi. Nu pot să-i sufăr !

— Ce nume purtai cînd te-ai născut ? îl întrebai eu, de data asta cu un interes real.

— Brown.

— Iar acum, te numeşti Smith ! exclamai eu, amuzat. Te apropii astfel de adevăr, de simplul adevăr.

— De data asta, nu eu, ci prietenii mei mi-au ales numele. Voiau un nume pe care să şi-l poată aminti. Carver li se părea dificil, dar şi Smith e cam greu de pronunţat. Latinilor nu le place th-ul.

După ce se ridică pentru a umple din nou paharele cu whisky, urmă :

— Vorbesc mult mai mult decît s-ar cuveni. Pesemne că am fost prea multă vreme atît de singur !

— Cine-s prietenii ăia ai tăi ?

— Nişte băieţi buni. încerc să-i ajut, dar ne străduim să nu ne vedem prea des. Acum sîntem pe punctul de a face o treabă cu adevărat importantă şi fiecare din noi lucrează mai tot timpul de unul singur. In afară de cei care se bat efectiv...

— Pentru a pune mîna pe convoaiele de catîri ?

.; — Da, pentru convoaiele de catîri.

: I — Domnul Quigly e şi el amestecat ?

— Lasă-l pe Quigly, nu aş avea încredere în el pentru o treabă ca asta.

— Am impresia că nici unul dintre voi n-are încredere în celălalt. De ce sînteţi prieteni ?

— Ţi-am mai spus : nu sîntem prieteni! E vorba de un joc. Un joc serios — ca şahul sau tablele. Schimbăm piese — piese fără importanţă — deşi, fireşte, totul poate duce la ceva important pentru prietenii lui sau ai mei. Hai, termină-ţi whisky-ul! E timpul să te duci la cSlcare, pe canapea^ adică. Eu o să mai scriu cîteva rîn- duri pentru Liza. E un obicei pe care n-aş vrea în ruptul capului să-l pierd.

M-am culcat, dar n-am putut adormi decît tîrziu. Mă uitam la Căpitan — scria un rînd, apoi se oprea, începea alt rînd şi iar se oprea, semăna mai degrabă

cu un copil care scrie un exerciţiu dificil, decît cu un bărbat în toată firea care-i scrie unei femei iubite — în cazul lui, unei femei moarte...

(6)

CEL MAI MULT MĂ INTRIGA povestea cu avionul şi-mi spuneam că, abordînd acest subiect, puteam să amîn clipa cînd Căpitanul va afla, printr-o întîmplare, de moartea Lizei. Nu era exclus ca însuşi domnul Quigly să fie de folos în această privinţă. Cînd m-am trezit, Căpitanul plecase din nou, lăsîndu-mi un bileţel prin care-mi recomanda să pun pe socoteala hotelului mesele şi, eventual, cumpărăturile pe care voiam să le fac. „Mă întorc pînă seara. Doar un zbor scurt, fuliginos". Vîrîse în plic o sută de dolari, ceea ce mă făcu să-mi amintesc de sumele acelea misterioase, primite de Liza în copilăria mea şi anunţate prin soneria de la intrare, într-un anumit cod. Nu simţeam acum nici o recunoştinţă — ba chiar eram furios, fiindcă n-aveam cîtuşî de puţin dorinţa să cumpăr ceva pe banii lui. Preferam să cîştig eu însumi ceva bani, într-un fel sau altul, fie şi prin mijlocirea domnului Quigly. Nu-i ştiam adresa ; în cartea de vizită pe care mi-o dăduse figura doar numărul de telefon. Cît despre Căpitan, pînă şi folosirea .greşită a acelui cuvînt absurd — „fuliginos" — mă scotea din sărite.

în furia mea, m-am pomenit comandînd, prin telefon, cel mai mare breakfast imaginabil. Aveam să-l las pe jumătate neconsumat. M-am dus apoi în holul hotelului, unde l-am văzut pe domnul Quigly — tocmai se ridica dintr-un fotoliu de lîngă intrare.

— Ce coincidenţă fericită ! exclamă el. Tocmai intrasem ca să mă odihnesc un pic. Pe căldura asta... Tatăl, dumitale e acasă ?

— La hotel nu eşti „acasă", i-am răspuns eu, înbă: prost dispus. A plecat într-un „scurt zbor", după spusele lui.

— A, zborurile astea ale lui! Uneori e destul de greu să-l găseşti !

— Voiai să-l găseşti ?

— Totdeauna îmi place să stau de vorbă cu el. Are unele idei care mă interesează. Chiar cînd nu sîntem de acord.

I-am arătat bileţelul Căpitanului.

— Ce naiba înseamnă „fuliginos“ ? exclamă domnul Quigly.

— Am ştiut cîndva, dar am uitat. Nu iau niciodată eu mine un dicţionar. Oricum, un dicţionar n-ar folosi la nimic în cazul de faţă. Cred că-l interesează doar sonoritatea cuvintelor. Le cam încurcă sensurile.

I-am povestit domnului Quigly întîmplarea auzită de la Diavol în legătură cu dicţionarul pe jumătate distrus al prizonierilor de război.

— Nu foloseşte prea des asemenea cuvinte cînd vorbeşte, dar ele par să domine, cînd scrie.

— Ca un poet ? întrebă domnul Quigly.

— Nu prea seamănă cu un poet, i-am spus.

Deodată, însă, mi-am pus întrebarea : nu cumva tocmai de la Căpitan moştenisem dorinţa aceea enervantă de a deveni scriitor ? în orice caz, n-o moştenisem de la Diavol sau de la maică-mea ! începusem să mă ruşinez la gîndul că l-aş putea trăda, în folosul domnului Quigly, pe omul care, într-un anume sens, fusese tatăl meu. Oare veşnica mea dorinţă de a găsi cuvinte nu semăna cu veşnica lui căutare de catîri cu poveri de aur ?

Domnul Quigly îmi întrerupse firul gîndurilor :

— Află că mă gîndeam să te caut. Ieri am luat legătura cu cei de la ziar. Ei sînt de acord în principiu (domnul Quigly sublinie cuvîntul „principiu") ca să te angajez ca asistent pentru suma de şase sute de dolari pe lună, plătibilă la fiecare zi de întîi a lunii. Acest aranjament poate fi anulat de oricare dintre noi, ori- cînd, fără nici un preaviz.

— Nu înţeleg. Ce anume ar urma să fac ?

— A, e vorba de nişte întîmplări mărunte, de care ai putea lua cunoştinţă şi care ar încăpea într-un sfert de coloană de ziar. Cîteodată sînt nevoit să absentez cîteva zile, în care timp te-aş ruga să nu pierzi din ochi situaţia. Intr-un loc ca ăsta, un eveniment poate izbucni în orice moment. Panama e o ţară ciudată. Un

inie stat capitalist, condus de un general socialist, şi tăiat în două de americani. Dumneata şi eu însumi, fiind englezi, putem înţelege problemele complexe care se pot ivi aici. E ca şi cum în Anglia, nordul ar fi despărţit de sud, avîndu-i la mijloc pe americani... Adevărul e că americanii nu pot să priceapă de ce trezesc atîtea resentimente, din moment ce aduc atîta bănet. Fără ei, Panama ar fi foarte săracă, aşa că se aşteaptă să fie iubiţi, dar în loc de asta au numai duşmani. Banul aduce şi duşmani, nu numai prieteni.

Am băgat de seamă pentru prima oară că pronunţa unele cuvinte cu un vag accent american — chiar cuvîn- tul „american", de pildă.

— Eşti chiar englez ? îl întrebai.

— Poţi vedea asta în paşaportul meu. Născut la Bri- ghton. Mai englez decît atît nici că se poate.

— Scuză-mă, i-am spus (căci în definitiv, omul încerca să mă ajute !), dar uneori accentul dumitale...

— Un accent transatlantic, recunoscu el. Explicaţia e că am petrecut ani de zile în Statele Unite pentru a-mi învăţa meseria.

— Meseria ?

— Meseria de corespondent financiar. în această calitate, mă aflu acum într-o ţară cu o sută douăzeci şi trei de bănci, dar condusă de un general socialist. O situaţie care-ar putea lesne să-l transforme pe un corespondent financiar într-un corespondent politic, ba chiar într-un corespondent de război, aşa, peste noapte ! Ar fi deci foarte util pentru ziarul meu să aibă doi cetăţeni ai unui stat neutru care să relateze despre evenimentele de aici.

— De ce nu-l angajezi pe Căpitan ? A dobîndit o mare experienţă în cursul călătoriilor sale prin lume.

— Care Căpitan ?

— Aşa îi spuneam noi, vreau să zic tatăl meu.

— A, e destul de ocupat şi aşa, cu afacerile lui, oricare ar fi ele. Şi cu avionul ăla al lui. Ştii cumva unde anume îşi ţine avionul ?

— Presupun că la aeroport.

— Şi eu zic la fel. Iartă-mi întrebarea, o întrebare stupidă. N-am văzut niciodată avionul ăla. Există, fireşte, două aeroporturi. Cel naţional şi cel interna-

ţional. Eu unul frecventez de obicei aeroportul internaţional.

— Ai dori să-l întreb ?

— Nu, las-o baltă. Te-am întrebat doar din curiozitate. Ca să-ţi spun drept, nu o curiozitate deşartă. în meseria mea, se poate întîmpla oricînd să am trebuinţă de un mic avion. Pot plăti bine, vreau să spun că ziarul poate plăti bine, iar aici se găsesc atît de puţine avioane particulare !

— I-ai cerut lui ?

— într-o bună zi o să-i cer, dacă o să am efectiv nevoie, şi sînt sigur că el o să fie gata să mă ajute. în definitiv, e un englez, compatriot de-al nostru, iar eu aş avea încredere mai degrabă într-un englez decît într-un yankeu, într-o regiune ca asta...

— De ce ? Doar lucrezi pentru yankei !

— A, nu mă refer la colegii de la ziar ! Pe aceste meleaguri, gazetăria nu-i o treabă prea uşoară. Un reportaj bun poate fi uneori cam primejdios. Sînt unii oameni care ar prefera poate să nu-l vadă publicat, tocmai de aceea e reconfortant într-un fel să ai un compatriot care...

Conversaţia noastră părea „într-un fel“ să evolueze în cercuri. în orice caz, dintr-un motiv sau altul, mi-am dat seama că nu cred o vorbă din tot ce-mi spunea domnul Quigly. Acesta mi-a simţit, pare-se, neîncrederea, căci a ţinut să adauge :

— A, îţi tot spun o mulţime de fleacuri, în loc să-mi văd de treburi ! Am o mulţime de treburi astăzi.

— Care anume ?

— Păi, un reportaj, fireşte. Totdeauna e vorba de un reportaj. Dacă n-ai pentru ei un reportaj în fiece săptămînă, îşi spun că nu merită să te plătească ! Uneori îmi spun că-i preferabil să născocesc o poveste...

îi înţelegeam raţionamentul, fiindcă eu însumi căpătasem prima mea slujbă tocmai în acest fel! întrezăream poate pentru prima oară posibilitatea unei anumite camaraderii între mine şi domnul Quigly. Mi-ar fi făcut plăcere să-l ajut, dacă mi-ar fi spus mai precis ce doreşte. Am făcut un pas spre recepţie, pentru a lăsa cheia camerei şi i-am auzit glasul în spatele meu — „Pe curînd“ — dar cînd m-am

întors, dispăruse, nu însă în văzduh, căci aerul din Panama e prea umed ca să te evapori în el, din cauza ploilor ce cad zilnic.

(7)

— AM CEVA SĂ-ŢI ARĂT, îmi spuse Căpitanul* Se tăiase bărbierindu-se şi-şi examina rana lipin- du-şi de oglindă obrazul. Mi-am amintit de tăietura pe care şi-o făcuse pe vremuri, cînd îşi răsese barba.

— Ar fi trebuit să-ţi păstrezi barba de odinioară, i-am zis. N-ai mai fi nevoit acum să te bărbiereşti..*

— Sînt mulţi ani de atunci, şi în tot cazul, Lizei nu-i plăcea barba mea. Cînd m-am întors, mi-a spus că arăt cu totul altfel, ca un necunoscut !

— Nu cred că barba o deranja...

— Ai dreptate. Dar sînt uimit că ai observat asta, la o vîrstă atît de fragedă !

— Liza se temea că, fără barbă, poliţia te-ar putea prinde...

— Da, încă o dată, ai dreptate. Acum însă lucrurile s-au schimbat simţitor. Nu mai am de a face cu nişte poliţişti englezi. Acolo, poliţiştii sînt obişnuiţi cu tre-burile simple, cum ar fi un omor sau un furt de biju-terii. Aici, poliţiştii nu pot fi amăgiţi de o barbă, sau de o tunsoare. Sînt nevoit să fiu mult mai prudent. Aici totul e politică.

După ce se depărtă de oglindă, Căpitanul adăugă :

— Aici, slavă Domnului, nu risc să înfund puşcăria. Singurul risc e moartea.

— Dumnezeule, de ce ?

— Păi, ce rost are să te temi de moarte ? Oricum, moartea nu poate fi evitată, aşa că ce-mi pasă ? Iar dacă totul o să meargă bine, Liza o să fie bogată după moartea mea !

— Niciodată n-a dorit să fie bogată.

— A, renunţă la cuvîntul „bogată[44] ! Vreau s-o ştiu la adăpost de nevoi dacă mi se întîmplă ceva, asta e tot !

Simţeam o strîngere de inimă ori de cîte ori Căpitanul pomenea de Liza, fiindcă mă gîndeam că va trebui să afle de moartea ei pînă la urmă. încă o dată, regretam că nu i-o adusesem la cunoştinţă de la bun

început.

— Aici joc pe mize mai mari decît un pumn de bijuterii în valoare de o mie de lire, aşa că şi pedepsele sînt mai aspre, urmă el în timp ce continua să se bărbierească. Mai aspre, în orice caz, pentru cei care consideră că moartea e o pedeapsă mai grea decît închisoarea. Eu însă ştiu ce înseamnă închisoarea. în timpul războiului am făcut această experienţă şi mi-a ajuns !... Ei, drace, iar m-am tăiat ! Dă-mi, te rog, creionul hemostatic !... N-aş fi ieşit niciodată din lagărul ăla nemţesc dacă aş fi crezut că puşcăria-i preferabilă morţii !

— Atunci, povestea aia era adevărată ?

— Fireşte că da ! De ce întrebi ?

— Taică-meu era de părere că multe din poveştile tale erau minciuni !

— A, minciunile îi plăceau Diavolului,, nu mie. Şi află că te-am cîştigat la table, nu la şah !

— Dar toată povestea aia cu fuga prin Pirinei şi cu călugării spanioli ?

— Păi, dacă n-ar fi fost adevărată, cum aş fi putut să te învăţ puţina spaniolă pe care-o ştii ? Şi cum aş fi putut să mă descurc fără ea aici ?

— Dar istoria cu catîrii ?

— Astăzi, rosti el depărtîndu-se de oglindă cu un aer solemn şi ridicînd briciul cam la fel cum un preot ridică azima, îţi voi arăta unul din acei catîri, în propriu-i grajd. Tu şi cu mine vom fi singurii oameni care vor şti unde anume e grajdul, vor mai şti şi cei cîţiva prieteni adevăraţi, care, sper, nu mă vor trăda niciodată!

îşi şterse briciul şi mă privi din nou, adăugind :

— E o mare taină ! Tu *eşti* unul din prietenii mei adevăraţi, nu-i aşa ?

Mi se poate oare reproşa că i-am răspuns : ,,Fireşte că da“ ? Căci, dacă nu-mi era el prieten, cine altcineva putea fi, acum, cînd Liza murise ?

(8)

AM LUAT MAŞINA Căpitanului, un Renault nu

prea scump, şi am ieşit din oraş, dincolo de cartierul băncilor şi de cel al cocioabelor, pentru a pătrunde, nestingheriţi, în Zona Americană, cu terenurile-i de golf, cu cazărmile şi cu bisericile ei. Căpitanul îmi dezvălui numele cîtorva dintre aceste biserici în timp ce treceam pe lîngă ele — Biserica congregaţiei Coco Solo, Biserica Bibliei de la Răscruce, Biserica Nazariteană, Biserica Sfinţilor din Ziua de apoi, Biserica Adevăratei Evanghelii... — Peste şaizeci, preciză el, confirmînd socoteala matematică făcută de Pablo. Totuşi, nu chiar atît de multe ca băncile...

— Coco Solo, pe *asta* cred c-ai inventat-o ! protestai eu, gîndindu-mă la Coca Cola.

— N-am inventat-o, dar s-ar putea să-ţi fi arătat altă biserică. O fi fost Biserica Martorilor lui Iehova sau cea a Primului Corintian. Yankeii ăştia sînt un neam foarte religios. Am uitat să-ţi arăt Librăria Arca — e ceva unic. Singura librărie din Zonă. Desigur, cu atîta religie, ca să nu mai vorbesc de obligaţiile lor militare, ei au foarte puţin timp pentru lecturi.

Ieşind din Zonă, am cotit spre stînga, la fel de nestingheriţi ca la intrare, ne-am îndreptat apoi — era să spun spre nord, dar punctele cardinale pot fi confundate în Panama chiar şi de un geograf. Cine ar putea ghici de pildă că, între Atlantic şi Pacific, Canalul urmează mai mult sau mai puţin linia vest-est ? Singurul lucru de care-mi amintesc acum în legătură cu excursia noastră e un panou uriaş de pe marginea şoselei, pe care se vedea planul unui oraş ce urma să fie construit în apropiere de Banca Boston şi ale cărui lucrări încă nu începuseră. Se vedeau doar bornele luminoase plantate de-a lungul unor şosele de beton care nu duceau nicăieri — decît spre un şir de cocioabe de pe ţărmul Pacificului.

— Aici o luăm la dreapta şi te-aş ruga să uiţi unde sîntem, îmi spuse Căpitanul, precipitat, în timp ce maşina trecea peste un şanţ, înfundîndu-se apoi într-o mare de iarbă şi buruieni, înaltă pînă la umeri. Am ieşit din ea pe o pistă scurtă, care mi se păru, pînă şi mie, care eram un profan, extrem de uzată.

— Am ajuns, zise Căpitanul cu o evidentă mîndrie în glas, oprind maşina şi arătînd spre un mic avion aşezat pe terenul accidentat.

— Arată cam vechi, remarcai eu.

— Treisprezece ani, dar e destul de sigur. Numai să fie lăsat în pace !

Rămase tăcut un timp — îmi spuneam că se gîndeşte poate la acei „ei“ — cine vor fi fost aceştia — dar mă înşelam, căci adăugă :

— Să nu cumva să-i pomeneşti de el cînd îi scrii *ei!*

— De cine să nu-i pomenesc ? îl întrebai eu, încurcîndu-mă în toate aceste pronume.

— De avion, fireşte ! S-ar necăji, săraca !

Cum să te necăjeşti din pricina unui avion ? mă întrebam.

Căpitanul rămase cîtva timp tăcut la volan, iar mie mi-era frică să rup tăcerea, această tăcere fiind mai sigură pentru mine în situaţia în care mă aflam. In cele din urmă, îmi spuse :

— O să fie bine !

— Doctorul zicea...

Nu mi-am sfîrşit fraza, căci mi-am dat seama că, de data asta, Căpitanul se referise la avion, nu la Liza. Din fericire, nu părea să fi auzit cuvintele mele, nişte cuvinte periculoase, care ar fi putut să deschidă poarta pentru a lăsa să intre adevărul.

— îl verific după fiecare zbor. Nu că m-aş teme de ceva, dar nu-mi pot permite să-i decepţionez pe ceilalţi.

— Ceilalţi ?

Nu mă auzi nici acum, pentru că gîndurile lui luaseră o altă direcţie.

— I-ai scris ? mă întrebă el. I-ai comunicat că ai sosit cu bine aici ?

— Da, i-am scris, răspunsei eu, fiindcă acum era clar că nu vorbea despre avion.

— Cînd ai învăţat să pilotezi ? îl întrebai.

— Cînd m-am întors în Anglia. Mă plictisisem pînă-n gît de infanteria aia blestemată, dar din păcate războiul s-a terminat tocmai cînd îmi dădeam examenele pentru brevet. N-am zburat cu adevărat. Şi n-am crezut niciodată că-mi va folosi la ceva, pînă n-am ajuns aici. Dar în ţara asta, mi-am dat seama că voi avea nevoie de un avion.

— Pentru ce ?

— Pentru a deveni realmente folositor prietenilor mei. Aveau nevoie de un avion ! Pentru a transporta nişte lucruri absolut necesare în locuri unde nu se poate ajunge pe şosea. Vrei să facem un tur ?

Privind aparatul acela de ocazie, vechi de treisprezece ani, aş fi vrut să spun răspicat „Nu !“ N-am avut însă curaj, aşa că am dat din cap.

Cu cît ne apropiam de avion, cu atît mai vechi şi mai fragil îmi părea. Carlinga ar fi putut adăposti cel mult trei persoane, afară de pilot. Cînd am ajuns în faţa aparatului, Căpitanul se opri, apoi făcu un pas înapoi. Se uita la avion cu veneraţie, ca la un obiect sacru, în stare să-i împlinească rugăciunile, sau cum se uită un bărbat la o femeie care a îmbătrînit alături de el, dar încă îi inspiră sentimente de admiraţie, prin modul cum s-a priceput să înfrunte asaltul timpului.

— Ştii ce mi-ar fi plăcut să fac ? mă întrebă el.

— Nu. Ce anume ?

— Mi-ar fi plăcut să-i vopsesc aripile, aşa cum cei de aici obişnuiesc să vopsească autobuzele. Le-ai văzut desigur pe stradă, desfăşurîndu-şi peisajele colorate, în mijlocul cărora poţi vedea uneori chiar şi cîte o Madonă la care să te rogi. Nu că aş fi credincios, dar spune şi tu dacă nu-i frumos ?

— De ce nu-l pictezi ?

— Imposibil ! Ar fi prea uşor de depistat. Poate că într-o bună zi, după ce-o să mă retrag din toată povestea asta şi n-o să-l mai folosesc pentru afaceri, o să-l vopsesc. Parc-o văd pe Liza şezînd aici, lîngă noi, în carlingă, sau pe scaunul pilotului, privind la copacii pictaţi pe aripile avionului şi rugîndu-se Madonei pentru noi ! Ar fi un peisaj pe o aripă şi o Madonă pe cealaltă...

— Spui că ai vrea să te retragi — din ce anume ?

Dar nu-mi răspunse la *această* întrebare.

— Am putea face un tur împreună, aşa ca să ne distrăm, îmi spuse. Nu e nimeni în preajmă ca să ne vadă decolînd.

în ciuda temerilor mele, avionul a sfîrşit prin a-şi lua zborul, după multe opinteli.

Voi păstra o amintire foarte clară a acestui zbor,

mult mai clară decît amintirea întîmplărilor relatate pînă acum, care au fost adesea retuşate de imaginaţia mea. Am zburat în tăcere peste pădurea Darien, ca peste un uriaş covor verde, fără nici o fisură la suprafaţă. O dată, Căpitanul scutură din cap arătînd — spre est ? vest ? sud ? imposibil de spus în confuza geografie pa- nameză :

— Acolo poţi vedea Columbia, unde a început totul.

N-aveam nici o idee ce anume voia să spună prin „totul".

Ajunşi la Atlantic, am făcut cale întoarsă şi am zburat razant deasupra unui sătuc de pe ţărm.

— Nombre de Dios ! îmi spuse Căpitanul.

Am zărit un tun vechi îngropat în iarbă şi o ceată de ţărani care fugeau, nefiind pesemne obişnuiţi cu avioanele : doar un helicopter ar fi putut ateriza în locul acela.

— Locul unde e îngropat Drake ! exclamai eu.

— Nu, e îngropat ceva mai departe, la Portobello.

— Bine, dar eu am învăţat la şcoală o poezie — „Cu-o ghiulea de gît, azvîrlit în golful Nombre de Dios“...

— Poeţii încurcă lucrurile mereu. Drake zace în apele adinei din largul portului Portobello, nu departe de locul unde spaniolii îşi ţineau ascuns aurul.

Ne-am îndreptat din nou spre Oceanul Pacific şi nici unul din noi n-a scos mult timp vreun cuvînt. Mă întrebam pe unde îi rătăceau gîndurile, dar cînd am început să coborîm, mi-am dat seama că o luaseră într-o direcţie foarte periculoasă pentru mine. Tocmai ajunsesem în apropierea ruinelor cînd Căpitanul a rupt tăcerea :

— Sînt îngrijorat din cauza Lizei. Ar fi trebuit să mai primesc o scrisoare.

— Poşta din Panama e foarte înceată.

— Nu-i chiar aşa înceată. Uneori o scrisoare ajunge în două săptămîni. Au adresa mea, în caz că se în- tîmplă ceva ?

— Despre cine vorbeşti ? îl întrebai eu după o clipă de ezitare.

— Despre doctori, fireşte. Şi despre surori.

Tocmai treceam deasupra marelui pod al Americilor, unde o sumedenie de nave aşteptau să intre în Canal.

— Da, o au, i-am răspuns, amintindu-mi doar de „Ap", nu şi de numărul apartamentului.

Simţeam că mă apropii în mod periculos de capătul acelui drum de minciuni pe care păşisem cu atîta nesăbuinţă.

— Dacă VFei, o să-i telegrafiez unui prieten ca să se intereseze.

— Da, telegrafiază-i !

Din păcate, n-aveam nici un prieten îndeajuns de la curent cu situaţia pentru a mă ajuta să-mi continui înşelătoria. M-am gîndit chiar să apelez la domnul Quigly. De fapt, căutam să cîştig timp, destul timp ca să mă eliberez cumva de dependenţa mea faţă de Căpitan.

Avionul se lăsă pe pista năpădită de ierburi.

— Fă-o cît mai repede, îmi spuse Căpitanul. Fă-o de îndată ce ajungi la hotel!

— Da, mă duc drept la poştă !

— Nu-i nevoie. Acolo e veşnic coadă. Trimite telegrama de la hotel !

Simţeam că-mi creşte furia, furia împotriva propriei mele laşităţi. De-a lungul întregului drum spre hotel am simţit-o fierbînd în mine, întocmai ca apa care dă în clocot într-un ceainic pe o sobă cu gaz. Gîndul că nu mi se acorda încredere mă înfuria cu atît mai tare cu cît mă ştiam nedemn de încredere. De ce nu-s demn de încredere ? mă întrebam, încercînd să-mi găsesc scuze. Un om căutat atît de des de poliţie la el acasă, pentru fărădelegile lui, şi angajat acum Dumnezeu ştie în ce afaceri criminale, în această ţărişoară stranie, plină de bănci şi de cocioabe mizere, merita oare să i se acorde, încredere ?

La hotel, Căpitanul merse cu mine la recepţie şi ceru un formular de telegramă : în timp ce-l completam, rămase proţăpit în spatele meu. Socoteam că mă pot bizui pe poşta britanică să nu returneze în Panama o telegramă neexpediată ; dar

ce nume să indic ? îmi veneau în minte toate pseudonimele Căpitanului : Victor, Carver, Cardigan, Smith, iar ele îmi blocau imaginaţia.

Căpitanul îşi cam pierduse răbdarea.

— Nu cunoşti pe nimeni ? N-ai nici un prieten la Londra ?

„Browne“ scrisei eu, aducîndu-mi aminte de numele lui adevărat : Brown. Scris cu un e la urmă, numele devenea parcă mai plauzibil. Am adăugat strada şi numărul casei unde-mi aveam propriul apartament. Telegrama îi cerea lui „Browne“ să treacă pe la spital şi să-mi trimită la hotelul de aici veşti despre starea sănătăţii Lizei. Căpitanul continua să privească peste umărul meu.

— Nu e bine ? îl întrebai eu, fără să-mi ascund iritarea.

— Ba da. Cred totuşi că putea fi mai glabru...

Cuvîntul acesta îmbrăca pentru el o sumedenie de înţelesuri, care nu-mi erau cunoscute.

Am urcat în camera lui pentru a oficia inevitabilul ritual de seară, care începea cu scoaterea din frigider a sticluţelor de whisky.

— Trebuie să-mi termin scrisoarea către Liza, îmi spuse el.

Şi atunci, sub înrîurirea whisky-ului, prudenţa mă părăsi o clipă.

— Sper că ea va mai fi în stare s-o citească, m-am pomenit spunînd, cu gîndul de a-i oferi o explicaţie pentru lipsa scrisorilor Lizei.

— Ce naiba vrei să spui ? exclamă el. Doar ziceai că a fost un mic accident !

Mîna îi tremura atît de tare, încît îşi răsturnă paharul.

— Da, aşa mi se păruse, un mic accident.

— Cum adică, ţi se *păruse ?*

Am încercat s-o dreg :

— Păi, şocul... Ştii cum e... La vîrsta ei...

— Nu-i deloc bătrînă ! protestă el pe un ton fioros, încît mi-am dat seama că, în ochii lui, bătrîneţea nu putea să înceapă decît mult mai tîrziu ; fără îndoială că lungul răstimp în care trăiseră despărţiţi unul de celălalt nici nu exista pentru el.

— Nu, nu asta voiam să spun, i-am răspuns.

Dar mînia creştea în mine. în definitiv, nu mă apăram numai pe mine, ci îl apăram şi pe *el* împotriva adevărului. Dacă însă voia să afle adevărul...

— N-ar fi trebuit s-o laşi pe Liza singură, acolo, dacă e-ntr-o stare mai gravă decît mi-ai spus, rosti el.

— Ţinea neapărat să vin aici. Mi-a cerut asta !

— Se gîndea la mine. Niciodată nu se gîndeşte la ea însăşi. N-ar fi trebuit să vii...

— Dacă nu mă vrei...

Habar n-aveam cum să închei fraza, dar o încheie *el* pentru mine :

— Trebuie să te întorci. Numaidecît. Mîine îţi voi procura biletul de avion. Poimîine e o cursă.

— Şi dacă nu vreau să plec ?

— Nu-ţi dau un sfanţ dacă rămîi aici. Locul tău e alături de Liza !

— N-am nevoie de banii tăi : mi s-a oferit o slujbă !

— O slujbă ? ! exclamă el, neîncrezător, ca şi cum aş fi spus „o comoară". Cine ţi-a oferit-o ?

— Un prieten de-al tău.

— Tu nu cunoşti pe nici unul din prietenii mei.

— Domnul Quigly...

— Quigly ! îţi interzic...

Făcu un pas în direcţia mea, gata gata să mă lovească, pe cît mi s-a părut. Am pornit spre uşă, de unde i-am azvîrlit în obraz adevărul, ca pe o sticlă cu vitriol:

— Nu mai am la cine să mă întorc. Liza a murit I

(9)

N-AM AŞTEPTAT SĂ-I VĂD FAŢA stupefiată. Nu doream cîtuşi de puţin să-l compătimesc, aşa că m-am repezit spre scări, fără să mai aştept liftul, în cazul cînd m-ar fi urmărit. Mi-era frică de el, dar nu mă simţeam deloc vinovat. Am coborît scările patru etaje, iar la etajul opt am avut norocul să găsesc uşa deschisă a unui lift. Tot ce făcuse Căpitanul pentru mine, cu excepţia acelei zile de demult cînd venise la şcoală, făcuse numai de dragul Lizei. Nu aveam deci

nici o obligaţie faţă de el. Minţisem ca să-mi dobîndesc independenţa, dar el ? Cîte minciuni nu spusese pentru a şi-o do- bîndi pe-a lui, admiţînd că acum era independent cu adevărat ?

în holul hotelului am pus mina pe telefon şi, pentru prima oară, am format numărul pe care mi-l dăduse domnul Quigly. Mi-a răspuns însă o voce necunoscută, cu un autentic accent american.

— Domnul Quigly e acolo ?

— Cine întreabă ?

— Smith. Jim Smith.

A urmat o pauză, apoi aceeaşi voce a revenit la celălalt capăt al firului — o voce neprietenoasă, pe cît

mi s-a părut : pesemne că întrerupsesem o conversaţie confidenţială.

— Vă va suna în cursul dimineţii.

— Dacă-i acolo, aş dori să-i spun un cuvînt. Vă rog, spuneţi-i că-i urgent !

După o lungă pauză, îmi răspunse chiar domnul Quigly :

— Da, domnule Smith, ce se întîmplă ?

— Nu e domnul Smith, sînt eu, Jim !

— Jim ?

— Da, fiul domnului Smith !

Relaţiile dintre noi deveneau tot mai complicate.

— A, dumneata erai !

— Da, eu sînt !

— Ce-i aşa de urgent ?

— Nu pot să-ţi spun la telefon. Aş putea veni să te văd ? N-am însă adresa dumitale.

— Mi-e greu să te primesc aici. Uite ce e — aşteaptă un moment, să mă gîndesc. Da, vino la restaurantul acela, peste un sfert de oră. Restaurantul unde am băut ,,Pisco Sour“. Acolo putem sta de vorbă între patru ochi.

Am pus receptorul în furcă şi am ieşit afară, în noapte, nesigur de calea pe care urma s-a pornesc şi de propriul meu viitor. Băncile se înălţau în jurul meu ca nişte uriaşe pietre funerare ; doar etajele inferioare păreau luminate graţie vilelor mici ale bogătaşilor pitulate între ele. Am greşit de cîteva ori drumul, temîn- du-mă să nu mă pomenesc deodată traversînd strada în cealaltă Panama, cea a murdăriei, a mizeriei şi a drogurilor, sau chiar într-o altă ţară, şi anume, Statele Unite ale Americii ! Lasă că nu-mi aminteam nici numele acelui restaurant. Taxiurile erau foarte rare, nu se vedeau cozi, şi doar repetînd în faţa mai multor trecători cuvintele „restaurant" şi „Peru" am izbutit să ajung în cele din urmă la locul de întîlnire. Domnul Quigly încă nu venise. Mi-am comandat un „Pisco Sour" cu puţinii bani rămaşi de la Liza şi am aşteptat plin de nerăbdare şi nelinişte. Restaurantul era a- proape pustiu, iar pe străzi se vedeau foarte puţini oameni — de altfel Pablo mă avertizase că agresiunile erau frecvente în timpul nopţii. Deşi mi-am băut încet

9 — Căpitanul şl inamicul

coctailul, paharul mi-era demult golit cînd domnul Quigly apăru în pragul restaurantului, după ce coborî din- tr-un taxi. Coctailul nu făcea casă bună cu whisky-ul în stomacul meu, astfel încît domnul Quigly îmi apăru mai turtit decît oricînd.

-— Scuză-mă pentru întîrziere, începu el. în branşa mea eşti mereu la cheremul imprevizibilului.

Părea să-şi aleagă cuvintele cu încetineala unui edi- torialist de la un ziar de prestigiu.

— Văd că ai şi luat un „Pisco“. Pot să-ţi ofer încă unul ?

— Am făcut o greşeală. „Pisco“ nu merge cu whis- ky-ul.

— Atunci, un alt whisky. O să beau poate şi eu un whisky. N-am pus în gură nici un strop, toată seara.

— Nu, nu iau nimic. Voiam să-ţi spun că m-am certat cu Căpitanul.

— Căpitanul ?

— Omul căruia îi spui „Smith“.

Domnul Quigly rămase cîteva clipe tăcut. Părea cufundat în gînduri, iar cînd îmi răspunse în sfîrşit, o făcu pe un ton de reproş :

— Trebuia neapărat să te cerţi ?

— Mă alungă de aici. Vrea să plec cu primul avion.

— Şi dumneata ?

— Nu vreau să plec. I-am spus că mi-ai oferit o slujbă.

— Iar el ce-a răspuns ?

— Era furios. Mi-a fost frică de el şi-am plecat !

Domnul Quigly păru să se adîncească din nou în gînduri. Nu era un om impulsiv, ştiam asta acum. Poate că-şi calcula totul în cifre, aşa cum făcuse la aeroport, afirmînd că avionul aterizase cu douăsprezece minute mai devreme.

— îţi mărturisesc că nu prea mai înţeleg, îmi spuse în cele din urmă. De ce era aşa furios ? Am impresia că te-ai cam pripit vorbindu-i de slujba aceea... Deocamdată nu-i nimic stabilit. La urma urmei, e tatăl dumi- tale ! Are un anumit drept...

— Nu-i deloc tatăl meu ! M-a cîştigat la o partidă

de table, sau la una de şah — Diavolul spunea că la şah.

— Cine naiba mai e şi Diavolul ?

— Adevăratul meu tată.

— Doamne, Dumnezeule ! exclamă domnul Quigly. Cred că înainte de a ne înţelege în legătură cu slujba, va trebui să-mi explici puţin situaţia. Doar ştii că nu eu am ultimul cuvînt. Mai sînt şi alţii, pe care trebuie să-i conving.

I-am vorbit aşadar, foarte pe scurt, despre mine şi Liza, precum şi despre viaţa noastră împreună cu Căpitanul şi despre frecventele lui dispariţii şi schimbări de nume. I-am vorbit şi de moartea Lizei şi de felul cum îl minţisem pe Căpitan.

După ce am încheiat, m-a surprins cu comentariul lui :

— Dar e o adevărată poveste de dragoste !

— în ce priveşte dragostea, nu ştiu mare lucru, i-am zis.

— în; tot cazul, au avut nevoie unul de celălalt, pe cît se pare. Presupun că asta se poate numi dragoste...

Domnul Quigly vorbea ca un om care avea la fel de puţină experienţă ca şi mine în această privinţă, şi care se bizuia pe ceea ce auzea de la alţii.

— După părerea dumitale, cu ce anume crezi că se ocupa ca să vă întreţină pe amîndoi ? Un bărbat neînsurat, care-şi ia răspunderea unei familii, nu-i o treabă uşoară.

— N-am ştiut niciodată precis ce făcea, dar poliţia părea mereu interesată de persoana lui.

— M-am întrebat şi eu, adeseori, ce anume învîr-teşte. Cîştigă, se pare, mulţi bani cu avionul ăla al lui. Transporturi de mărfuri, presupun. Dar ce fel de măr-furi ? Ei bine, cred că am răspunsul la această între-bare. în primul rînd, însă, cum şi-a procurat avionul ?

— Mi-a spus că totul a început în Columbia.

— Da, am aflat cîte ceva despre asta, de la un co-leg de-al meu din Caracas. Droguri, probabil. Nimic grav, îmi închipui. Nu droguri tari. Doar marijuana. Hapuri pentru copii. Presupun că a trebuit să renunţe grabnic, aşa că a venit aici. Poate că era prea

periculos, ori poate conştiinţa... Dar oare are o conştiinţă ? în tot cazul, mă îndoiesc că şi-a plătit avionul, fiindcă ştiu — tot prin colegul meu — că, dacă există vreo ţară în care nu va mai pune niciodată piciorul, e tocmai Columbia. Cred că s-ar putea ca foştii lui tovarăşi să-l pîndească acolo.

— Ştii o mulţime de lucruri, se pare. Credeam că eşti doar un corespondent financiar...

Domnul Quigly izbucni într-un rîs sec, un rîs la fel de strimt ca el însuşi, un rîs lipsit de humor sau, dacă avea vreun pic de humor, era un humor mărginit şi îngust ca şi pantalonii lui.

— Finanţele sînt prezente peste tot, spuse el. In politică, în război, în căsătorie, în crime, în adulter. Tot ce există în această lume are legătură cu banii. Pînă şi religia. Preotul trebuie să-şi cumpere pîinea şi vinul, iar criminalul trebuie să-şi cumpere arma sau avionul...

— Ai impresia că nu se mai ocupă cu traficul de droguri ?

— Sînt sigur de asta. Nu s-ar bucura de protecţia colonelului Martinez dacă s-ar îndeletnici cu traficul de droguri, şi se bucură efectiv de această protecţie !

— Cine-i colonelul Martinez ?

— Păi, e greu de spus cu exactitate. în tot cazul, un ofiţer important din Garda Naţională.

— Eşti şi dumneata sub protecţia lui ?

— N-aş putea spune că mă bucur de protecţia lor, dar fireşte că se interesează de persoana mea. Doar lucrez pentru uri ziar american... iar aici tot ce e american e privit cu suspiciune...

— La ce poate folosi un avion vechi ca al Căpitanului ?

— A, poate desigur transporta material foarte greu, dar nu de material greu au nevoie partizanii.

— Partizani ? în Panama ?

— Nu, nu în Panama, dar cunoşti zicala : „Duşmanii duşmanului meu sînt prietenii meiOamenii de aici urăsc Zona. în Nicaragua luptă contra lui Somoza, iar în Salvador contra escadroanelor morţii. Atît Somoza cît şi escadroanele morţii sînt sprijinite de Statele Unite.

— Iar dumneata, unde te situezi în toată povestea asta ?

— Ţi-am mai spus. Sînt un simplu corespondent financiar. Ziarul meu nu-i foarte important, dar sînt convins că informaţiile mele sînt citite chiar în redacţia lui „Wall Street Journal“. Bineînţeles, sînt cetăţean englez. Sînt neutru, dar ştirile sînt ştiri. Chiar cînd privesc armamentul uşor. Armele astea uşoare trebuiesc cumpărate de undeva. Yankeii afirmă, fireşte, că ele provin din Rusia sau Cuba. După ei, oricine luptă contra unui dictator controlat de ei, e un comunist. E un fel comod de a explica opiniei publice situaţia — poate că au şi dreptate. Ar fi penibil să spună că Israelul, prietenul lor, e dispus să-i vîndă cîteva tancuri dictatorului, prieten cu *el.* Finanţele, finanţele, peste tot ! Eu sînt un corespondent financiar şi am nevoie de informaţii.

Domnul Quigly mă uimea. îmi făcea pentru prima oară impresia că-i sincer, dincolo de toate ocolişurile şi abstracţiunile la care recurgea.

— Şi eşti dispus să-mi oferi o slujbă ? l-am întrebat, sfidător.

— Deocamdată un mic avans, înainte de a-l consulta pe redactorul meu şef. Ce-ai zice de încă un whisky ?

Am acceptat, gîndindu-mă că tocmai whisky-ul îi dezlegase limba domnului Quigly. Ţinînd paharul în mînă, fără să-l ducă la buze, îl privea ţintă, întocmai ca un vizionar care caută o imagine într-un glob de cristal. în cele din urmă — poate că văzînd imaginea căutată — spuse :

— Văd în tatăl dumitale, adică în domnul Smith sau Căpitanul, cum îl numeşti, un prieten pe care speram să-l cunosc mult mai bine. Ajutîndu-te, mă gîndeam c-aş putea să-l ajut şi pe el, indirect. Ne putem ajuta unii pe alţii, făcîndu-ne mici servicii. îmi pare realmente rău că v-aţi certat. în definitiv, adăugă el pe un ton neaşteptat de brutal, face tot ce face, la fel ca şi mine, mînat de dorinţa de a cîştiga bani, încît am putea lesne ajunge să colaborăm. Cînd stai să te gîndeşti, totul e doar o chestiune de bani. Prietenii mei l-ar putea plăti mult mai bine decît partizanii. I-ai

văzut a- vionul ?

’— Da, m-a plimbat cu el.

— M-am tot întrebat unde anume şi-l ţine ? Ai putea să-mi furnizezi un indiciu ?

— Ceea ce aş dori *eu* să ştiu este unde anume miaş putea petrece noaptea. Presupun că există chiar şi în Panama hoteluri ieftine.

încă mă mai simţeam dezorientat şi nu cred că doar whisky-ul mă zăpăcise.

— Nu te-aş sfătui să tragi la un hotel ieftin din Panama. Dar nu e cazul să-ţi faci griji. Ca să fiu sincer, mă îngrijorează chiar domnul Smith. E capabil să acţioneze în chip nechibzuit. Aş vrea să-l văd pe tatăl dumitale, adică domnul Smith, şi să încerc să aplanez această ceartă inutilă. Poate că şi-a luat zborul într-o stare de furie. Dacă nu cumva e încă la hotel. Unde spui că i-ai văzut avionul ?

Nu-i spusesem nimic, dar acum i-am explicat cît am putut mai clar. Ceea ce i-a reţinut atenţia a fost planul viitorului oraş.

— A, exclamă el, ce ciudat ! Ce fel de adăpost ar putea avea acolo ?

— Păi, e un fel de colibă.

Băuturile îmi dezlegaseră şi mie limba, trezindumi totodată curiozitatea :

— Ce nu înţeleg este cum aţi putea colabora voi doi. Deşi nu mi-ai făcut nici o mărturisire, pot să jur că faceţi parte din două tabere opuse !

— Nu există tabere opuse acolo unde sînt în joc bani. El nu lucrează pentru o cauză. Lucrează, pentru mama dumitale adoptivă, care acum e moartă ! Nu mai are nevoie de bani pentru ea. N-are nevoie de bani nici pentru dumneata. Eu însă îţi pot oferi toţi banii de care ai nevoie. Fireşte, are şi el nevoie de ceva bani, şi aş putea să-l ajut, dacă ar vrea să masculte.

— Cum adică ?

— I-aş plăti gras fiece informaţie pe care mi-ar furniza-o.

Am observat că domnul Quigly folosea întotdeauna cuvîntul „informaţie", evitînd să vorbească de „spionaj". îl socotea, desigur, inofensiv.

— Eşti de acord să mă duc să-i vorbesc mîine di-

mineaţa la prima oră ? mă întrebă el. între timp va fi avut răgazul să reflecteze. Situaţia nu mai e aceeaşi. Mama dumitale — cum o cheamă ? Liza a murit...

— Poţi face tot ce doreşti. Nu-ţi va folosi la nimic. El nu mă va ierta niciodată pentru minciunile mele !

— Poate că-l voi face să le privească într-o altă lumină...

— N-are încredere în dumneata.

— In mine poate că nu, dar cînd e vorba de finanţe, ai totdeauna încredere în banca ta. Eu aş putea fi banca lui.

Aceste două cuvinte — „bancă“ şi „finanţe" mă oboseau. Voiam să dorm.

Domnul Quigly se dovedi pînă la urmă extrem de îndatoritor : îmi găsi o cameră oarecare, nu departe de hotel, achitînd anticipat costul unei nopţi. înainte de a ne despărţi, mă rugă să-i spun Fred :

— Numele meu e Cyril, dar prietenii mei adevăraţi îmi spun Fred.

Era ca şi cum şi-ar fi pus semnătura — reală sau falsă — pe un contract şi nu m-am putut opri să-mi spun că Cyril i se potrivea mult mai bine decît familiarul Fred.

(10)

AM FOST TREZIT pe la orele zece de un apel telefonic.

— Aici Fred...

Cîteva clipe, nu mi-am putut aminti cine era Fred.

— Quigly ! urmă glasul, cu iritare. Sînt la hotelul Continental. Te rog să vii numaidecît acolo !

— Nu pot veni numaidecît. Nu sînt îmbrăcat...

— Atunci te rog să te-mbraci repede !

Vorbea ca şi cum ar fi fost deja patronul meu.

L-am găsit în holul hotelului, aşteptîndu-mă. Mă trase ceva mai încolo, ca să nu fim auziţi de portar.

— A plecat ! începu el.

— Unde a plecat ?

— E ceea ce aş dori să ştiu. Portarul a primit o scrisoare pentru el. Cu o marcă englezească pe plic.

Interesant. Roagă-l să ţi-o dea. Spune-i că te duci după el. Mai cere-i şi cheia camerei lui. *Mie* n-au să mi-o dea, dar ştiu că dumneata ai locuit îni camera aceea. Care continuă să-i fie rezervată.

— Ce rost are să cer cheia — eu sau dumneata ?

— în cameră se găsesc poate unele indicii.

— Privitoare la ce ?

— La ceea ce pune la cale.

— Credeam că ştii — ceva în legătură cu nişte arme.

— Ca ziarist, am, nevoie de detalii, rosti el, agăţîndu-se de această mască neverosimilă.

— Detalii de ordin financiar, presupun, i-am replicat eu, ironic. Ele ar putea să-i intereseze pe cei de la „Wall Street Journal"...

— Da, finanţele lui prezintă un mare interes, ca şi întrebarea : *cine* îl finanţează ? urmă domnul Quigly, nesesizînd ironia mea. Cred că scrisoarea asta ne-ar putea oferi un indiciu.

Capitulînd, m-am dus să cer scrisoarea şi cheia. N-a fost deloc greu. Portarul credea probabil că-mi petrecusem noaptea la hotel. De îndată ce am intrat în cameră, domnul Quigly începu să o cerceteze cu luare aminte.

— N-a putut pleca prea departe, spuse el. Se întoarce la noapte.

Şi-mi arătă o pijama care stătea, nedespăturită, pe canapea.

— E pijamaua mea, i-am spus. Eu dormeam pe canapea.

— A, exclamă el, cîtuşi de puţin dezamăgit, fiindcă între timp întorsese pe cealaltă parte o pernă de pe pat. Pijamaua *asta* e a lui ! Aşa că e totuna. Are de gînd să revină la hotel.

— Şi îţi convine ?

— Da, pentru că e mult mai uşor să-l ţii sub ochi — aici. Presupun că va urma itinerarul obişnuit. Va survola Costa Rica, apoi va trece graniţa şi va. arunca armele undeva în regiunea Esteli, unde sînt concentrate forţele sandiniştilor.

— Nici măcar nu ştiu despre ce ţară vorbeşti.

— Uită-te în dulap, în timp ce eu o să cercetez coşul de hîrtii.

Am făcut ce mi-a spus. Treaba asta începuse să mă intereseze. Niciodată n-avusesem ca acum prilejul de a urmări atît de îndeaproape activităţile Căpitanului, graţie cărora Liza şi eu însumi putusem să trăim atîţiâ ani într-un relativ confort. Singura ocazie cînd avusesem sub ochi ceva ce semăna oarecum cu ceea ce domnul Quigly numea „informaţie", îmi fusese oferită de ştirea aceea din „Telegraph" despre un om „cu înfăţişare de militar", care-l întrebase pe un bijutier încotro s-o ia ca s-ajungă pe Baxter Street. Baxter Street şi Esteli,' două tărîmuri misterioase, care ieşeau la suprafaţă, despărţite de atîţia ani !

— Unde e Esteli ? l-am întrebat pe domnul Quigly.

— Ţi-am mai spus : într-o regiune unde Garda Naţională a lui Somoza e cea mai slabă, iar forţele sandiniste sînt cele mai puternice.

— Despre ce ţară e vorba ?

— Pari să fii cam ignorant. Nu ştii că în Nicaragua are loc un război civil ? Dă-mi măcar o mină de ajutor şi caută în dulap !

— Acolo nu-i nimic. Doar un costum şi cîteva cămăşi.

— în buzunare e ceva ?

— Nimic !

Minţeam, căci de fapt era o scrisoare, pe care o vîrîsem chiar eu într-unul din propriile mele buzunare, fără să fi privit adresa de pe plic. încă nu eram un slujbaş al domnului Quigly, îmi spuneam. Faptul că-mi plătise o cameră pentru o noapte, fără măcar un cît de anemic mic dejun, nu-mi crea nici o obligaţie.

— E limpede că vrea să se întoarcă, zise domnul Quigly. Dar poate că l-am putea opri înainte de a-şi lua zborul. Mi s-a spus că a plecat de aici abia acum o jumătate de ceas. Cu rabla aia de Renault, n-a putut s-ajungă prea departe. Şi n-a putut lua cu el o cantitate prea mare de arme. Probabil, doar cîteva grenade. Nu că astea ar fi bune la ceva contra tancurilor lui Somoza, furnizate de SUA. Să nu dispreţuieşti informaţiile financiare : sînt admirabil de

complexe. Timbrul acela englezesc... Cine-o fi autorul scrisorii, dacă zici că femeia aceea a murit ? Dar să lăsăm asta deocamdată. Trebuie să ne grăbim. Dacă-l putem prinde cu grenadele anti-tanc în avionul lui, nu văd cum ar putea colonelul Martinez să-l ia sub aripa sa fără să iasă scandal. Iar un scandal le-ar conveni de minune yankeilor — şi ziarului meu, fireşte. Orice ziar se dă în vînt după scandaluri.

— Dar unde anume vrei s-o porneşti ?

— La avionul lui, fireşte. Doar ştii unde şi-l ţine ! O noapte petrecută într-o cameră încinsă dintr-un mic hotel, cu o pernă aspră şi o fereastră ce nu se deschidea, îmi ţinuse intactă furia împotriva Căpitanului, aşa **că** n-am stat pe gînduri. Voiam să-mi cîştig pîinea !

Mercedesul domnului Quigly m-a impresionat pentru prima oară. în ziua cînd mă întîmpinase la aeroport, fusesem prea obosit, ca să-l observ. M-am aşezat alături de domnul Quigly şi am început să-l ghidez — cu oarecare şovăială — peste podul cel mare, dincolo de instalaţiile cochete, apoi din nou în Panama, pînă am ajuns în faţa machetei oraşului imaginar.

— încetineşte, i-am spus. Urmează un cot.

Domnul Quigly se supuse, era însă cu gîndul în altă **parte.**

— Dacă-l prindem, zise el, scandalul ar putea să torpileze Tratatul privitor la Canal. Senatul ar fi fericit...

— Care tratat ?

<— Şi Congresul, la fel, urmă domnul Quigly, igno- rîndu-mi ignoranţa. Şi adăugă : Scrisoarea aceea cu timbru englezesc pe plic. Ai putea să mi-o citeşti în timp ce conduc maşina.

— Nu cred că ar fi bucuros şă-i înmînez o scrisoare gata deschisă.

— Am impresia că venim prea tîrziu. S-ar putea să nu-l mai vedem niciodată. Bine. Fă cum vrei — ţine plicul închis pînă cînd vom ajunge la... cum i-ai zis ? — **pista** de aterizare. Mai bine zis de evadare ! Dacă nu-l vom găsi acolo, nu văd nici un motiv de a nu deschide plicul. Chiar dacă se întoarce, n-o să ştie

niciodată că a existat o scrisoare.

Scrisoarea asta nu te-ar putea interesa. Cunosc scrisul de pe plic. E de la o femeie moartă.

— O* femeie moartă ?

— Liza.

— Bine, atunci las-o baltă ! El ştie cît de mult face **o** scrisoare pînă ajunge în Panama.

— Opreşte aici ! Sînt aproape sigur că ăsta e locul !

Cercetînd cu privirea tufişurile, am văzut urmele lăsate de trecerea Renault-ului. Am pornit pe aceste urme, pînă ce am dat de pistă şi de hangarul gol.

— Dumnezeule ! exclamă domnul Quigly (nu l-am auzit niciodată folosind o interjecţie mai ,,tare“). E cam zgrunţuroasă pista, nu găseşti ? Nu mi-ar plăcea să aterizez aici — ori să decolez, poate şi cu o încărcătură de rachete anti-tanc !

După ce rămase o clipă cu ochii în gol, apăsă pe accelerator şi-mi spuse :

— Trebuie să mă întorc şi să dau o depeşă.

— Informaţii financiare ?

— N-ai greşit prea mult numindu-le astfel, îmi răspunse el, cu obişnuita-i precauţie.

Pe drumul de întoarcere, domnul Quigly conducea adîncit într-o tăcere posacă, iar eu mă întrebam dacă Sn depeşele sale folosea vreun cod — poate un cod la fel de simplu ca „cifrul“ despre care citisem cîndva, în copilărie, într-un roman de spionaj. Spionul şi oamenii lui de legătură alegeau o frază dintr-o carte stabilită dinainte, de pildă operele complete ale lui Shakespeare, unde puteau găsi un material bogat pentru asemenea jocuri, iar codul se baza tocmai pe fraza aceea şi pe ordinea cuvintelor ei. Am încercat să-mi imaginez ce fel de carte ar fi putut alege domnul Quigly şi americanii lui. în nici un caz una a lui Updike. Updike **e** un prozator prea concis pentru a nu prezenta unele riscuri. S-ar fi întors poate la un roman-fluviu, gen *Pe aripile mutului...*

La hotelul Continental, domnul Quigly rupse tăcerea :

— Nu există nici un motiv pentru a renunţa la com- fort. Camera continuă să fie rezervată. Poţi

chiar folosi patul. îţi voi telefona de îndată ce voi avea vreo veste de la el.

Am luat cheia de la portar, care mi-a spus :

— Cineva a telefonat un mesaj pentru tatăl dumneavoastră.

Am citit în ascensor mesajul telefonic : „Rugăm telefonaţi la biroul colonelului Martinez". Ei bine, mi-am zis, colonelul Martinez va trebui să aştepte mult timp răspunsul la acest mesaj !

Cele două scrisori încă necitite îmi apăsau sufletul. De îndată ce am rămas singur, am deschis-o pe prima, care-mi era adresată personal. Din plicul deschis ieşi mai întîi un cec, apoi un bilet de avion. Scrisoarea mă uimi prin lungimea şi prin conţinutul ei. După atîţia ani de discreţie desăvîrşită, ceva îl făcea să vorbească în sfîrşit, iar acest *ceva* era moartea Lizei.

„Jim, tu m-ai minţit încă din ziua cînd ai venit aici şi numai Dumnezeu ştie de ce n-ai continuat. Bănuiesc că aşteptai să-ţi găseşti mai întîi o slujbă ca să te apuci să trăieşti pe spinarea mea aşa cum ai trăit în toţi aceşti ani. Te-am întreţinut de dragul Lizei, dar Liza a murit. Nu mai vreau să-ţi văd niciodată mutra — e prea încărcată de amintiri despre Liza. Ai aici un bilet de avion pentru Londra şi un cec care-ţi va permite să subzişti cîteva săptămîni dacă-l vei încasa aici înainte de a pleca, timp în care ţi-ai putea găsi o slujbă la Londra. Aici n-ai ce căuta. Dar ultimul sfat pe care ţi-l dau — şi ultima răspundere faţă de tine — este să te avertizez să te fereşti de individul acela, pe nume Quigly. Regret că i-am cerut ajutorul ca să te întîmpine la aeroport, dar era la îndemînă şi e totdeauna dispus să-mi facă mici servicii. E felul lui de a ţine legătura cu mine şi e plătit pentru asta de patronii lui, lua-i-ar naiba pe toţi ! De la mine, n-au scos niciodată ceva care să valoreze măcar un gologan !

N-ai nici un motiv să-mi acorzi încrederea ta. Ştiu asta prea bine. Am fost şi eu un mincinos, dar pe tine nu te-am minţit niciodată, şi nici pe Liza, orice ţi-o fi spus Diavolul ăla bătrîn, i-am minţit doar pe copoi. Ştiu că-i o poveste fuliginoasă. La început, nu furam

ca să mă îmbogăţesc. Furam fără vreun scop anume. Era un joc periculos, cu ruleta. In timp de război, ajungi să guşti pericolul. în lagărul ăla nemţesc eram sătul pînă-n gît de liniştea asigurată prizonierilor, iar cînd am trecut graniţa şi am intrat în mînăstirea aia spaniolă, pacea dintre zidurile ei m-a scos din sărite. Reîntors în Anglia, mi-a venit foarte uşor să învăţ să pilotez, la fel de uşor ca obţinerea unui permis de conducere auto. Pacea a venit aproape imediat după ce începusem să zbor. Nici un pericol. Gata cu emoţiile glabre. Aşa că m-am apucat de furturi. A fost destul de amuzant, pînă l-am întîlnit pe Diavol şi am văzut-o pe biata Liza în spitalul unde copilul pe care şi-l dorise atît a fost ucis în pîntecele ei, din ordinul Diavolului ! Nu ştiu dacă ea m-a iubit vreodată cu adevărat. Era o fată cinstită şi cred că nu i-ar fi plăcut niciodată să folosească fără rost cuvîntul „iubire". Începînd de atunci m-am jucat cu pericolele doar de dragul ei, pentru ca într-o bună zi, cînd eu nu voi mai fi lîngă ea, să fie la adăpost de griji. Cînd mi-ai spus că a murit, mi-am zis că ea nu mai are nevoie de mine. După ce am întîlnit-o pe Liza, nu mi-am mai asumat riscuri, riscuri serioase, dar acum răspunderile mele încetează. Ii mulţumesc lui Dumnezeu, dacă există, că mi-a dat în sfîrşit această dezlegare. Nu sînt nefericit, ştiu că de aci înainte nu i se mai poate întîmpla nimic rău Lizei, e liberă, ca şi mine, sînt liber chiar de tine ! Am evadat din nou din lagărul de prizonieri ! Acum, cînd Liza s-a dus, un singur lucru mai pot face în folosul prietenilor mei, şi-mi pot asuma cîte riscuri doresc. Pentru tine, am făcut destul ! Nu vreau să-mi răspunzi. N-o să citesc nici o scrisoare de-a ta ! Ai trădat-o pe Liza. Cînd vei primi această scrisoare, nu mă mai aştepta ! Pleacă şi nu te mai întoarce niciodată !"

Scrisoarea era semnată : Căpitanul, Colonelul, Maiorul, Sergentul, Senor Smith — cu cîte un semn de exclamaţie după fiecare din aceste nume... Mă întrebam de ce nu adăugase numele său adevărat — poate din pricină că voia să-şi menţină măcar unul din nume intact. In definitiv, nu fusesem niciodată altceva

decît un străin pentru el, începînd din acea zi cînd comandase gin cu apă tonică şi-mi oferise somon afumat. îl interesase numai Liza. Şi iată că acum, ironia soartei făcea să am sub ochi o scrisoare a ei, sosită prea tîrziu pentru el, o scrisoare care ar fi putut să-i anunţe moartea într-un fel mai puţin brutal decît mă pricepusem s-o fac eu însumi. îmi părea foarte rău, chiar dacă propria lui scrisoare nu-mi prea plăcuse.

Am deschis aşadar scrisoarea Lizei, pe care el n-avea s-o citească niciodată. Liza nu avea obiceiul să scrie scrisori lungi, iar aceasta era din cale afară de scurtă :

„Dragă Căpitane, ştiu că doctorul şi infirmiera încearcă să-mi ascundă adevărul că voi muri în curînd. Aşa că-ţi scriu acum ceea ce n-am avut niciodată curajul să-ţi mărturisesc. Te-am iubit din ziua cînd ai venit la spital să mă vezi împreună cu Diavolul. îţi lipsea un nasture la cămaşă, iar pantofii tăi ar fi avut nevoie de o perie. Eşti cel mai bun om pe care l-am cunoscut vreodată. Liza“.

Scrisoarea m-a surprins. Aşadar, între ei fusese totuşi un fel de dragoste ! Orice ar fi însemnat acest cuvînt, fusese o relaţie mai trainică decît raporturile sexuale ocazionale pe care le avusesem eu însumi. întins pe canapeaua din camera Căpitanului, în aşteptarea somnului care întîrzia, am simţit împunsătura geloziei. A-ţi aminti de lipsa unui nasture în toţi aceşti ani de absenţe nemotivate, iată un lucru ce-mi depăşea imaginaţia şi-mi crea un teribil complex de inferioritate, care mă scotea din sărite. Mă simţeam din nou exclus, din nou un Amalecit ! Am păstrat totuşi scrisoarea : s-ar fi putut să-i facă plăcere şi să-i potolească mînia, dacă s-ar fi întors. Eu însă, am adormit furios pe amîn- doi, ca şi pe lumea enigmatică pe care-o reprezentau.

Am avut un vis ciudat : se făcea că merg pe un drum lung şi accidentat, spre o pădure deasă şi întunecata, ce se depărta pe măsură ce înaintam. Din nu ştiu ce pricină, trebuia neapărat să intru în pădurea aceea, eram însă din ce în ce mai epuizat, pînă cînd, deodată, m-am trezit auzind telefonul de

lîngă patul Căpitanului. N-aveam chef să ridic receptorul. Mă temeam că era Căpitanul, dar nu vocea lui am auzit-o, ci vocea domnului Quigly :

— Dumneata eşti, Jim ?

— Da.

— Sun de mult ! De patru minute şi jumătate.

Mereu precizia aceea în materie de cifre. Era poate o deformare profesională, sau o virtute a vocaţiei de financiar.

r —Dormeam.

— M-a sunat colonelul Martinez. Nu m-a mai sunat pînă acum. Trebuie să fie ceva important. Vrea să te vadă. A trimis pe cineva în locul unde te-am cazat deunăzi, dar nu erai acolo. Mă asculţi ?

— Da. De unde ştia unde anume mi-am petrecut noaptea ?

— Intreabă-l pe el ! E treaba lui şă ştie. Pablo va veni să te caute. Nu-i spune nimic !

— Lui Pablo ?

•— Nu lui, ci colonelului Martinez, bineînţeles !

Auzind o bătaie în uşă, am pus receptorul în furcă. Eram sătul de domnul Quigly. Am deschis uşa : Pablo era acolo.

(11)

SE PĂREA CĂ PESTE TOT erau sentinele cărora Pablo trebuia să le arate permisul lui special — la porţile sediului central al Gărzii Naţionale, la uşa prin care am intrat în clădire, în pragul sălii de aşteptare unde am fost introduşi. Pablo nu scotea un cuvînt, şe-dea lîngă mine, tăcut. Pistolul lui îmi apăsa neplăcut coapsa, încît devenisem nervos.

— Colonelul Martinez pare să fie un om ocupat, i-am zis, dar Pablo nu mi-a răspuns.

Cînd mi-a venit rîndul într-un tîrziu, Pablo m-a condus pînă la uşă. Mi-am îndreptat privirea spre colonel, plin de curiozitate. Nici un poliţist nu l-ar fi putut descrie ca pe un om cu „înfăţişare de militar". Avea o faţă amabilă, palidă şi neliniştită, iar cînd s-a ridicat ca să mă întîmpine, am putut vedea oă e scund şi ni- ţeluş cam rotofei.

— îmi pare rău, domnule Smith, că te-am făcut să aştepţi, rosti el, într-o englezească domoală Şi îngrijită, dar cu acel accent yankeu, pe care îl capeţi probabil trăind o viaţă întreagă în vecinătatea Zonei Ame**ricane.**

— Baxter, îl corectai eu, iar Colonelul răsfoi nişte hîrtii de pe biroul lui şi se corectă el însuşi : „Domnule Baxter“. Urmă o pauză lungă. Uitase cumva motivul convocării mele aici, aşa cum uitase şi numele meu adevărat ? Oricum, mi-era mult mai simpatic decît domnul Quigly. Părea să aibă o inocenţă pe care cu greu o puteam asocia cu uniforma unui militar sau a unui poliţist.

— Ia loc, domnule Baxter. Sîntem cam îngrijoraţi în legătură cu domnul Smith, din cauza neaşteptatei sale dispariţii. Trebuia să ne facă un mic serviciu, dar a dispărut parcă în neant.

Colonelul suferea de o mică tuse, de care am profitat ca să nu-i răspund.

— Noi ştim, fireşte, că eşti un prieten al domnului Quigly, urmă el, folosind un plural care părea să acopere întreaga Gardă Naţională.

O clipă, faptul că-şi dăduseră atîta osteneală ca să ia în seamă un străin oarecare, m-a uimit, dar mi-am adus aminte de Pablo : fără îndoială că îşi făcuse raportul privitor la mine.

— Nu chiar un prieten, protestai eu.

— Domnul Quigly e un excelent ziarist şi, lucrînd pentru un ziar *gringo* [‡‡], foloseşte surse de informaţii care ne sînt inaccesibile nouă. Ne-am întrebat dacă nu cumva ţi-o fi spus dumitale vreun cuvînt care-ar putea să indice... Sîntem nerăbdători să aflăm veşti despre domnul Smith !

M-amjJîndit la scrisoare, dar amintindu-mi de sfatul domnului Quigly i-am spus :

— N-am nici o veste.

— Amîndoi aţi fost văzuţi ieri dimineaţă la hotelul Continental şi am presupus că încercai să-l vezi pe tatăl dumitale. Şi că poate ţi-o fi spus ceva...

Trecînd peste mica eroare pe care-o făceau

---

‡‡ Termen dispreţuitor folosit în America Latina pentru a-i desemna pe nord-americani.

privind relaţia dintre mine şi Căpitan, i-am răspuns Colonelului :

— Nici un cuvînt. Nu era acolo. Plecase.

— Da, da, a plecat, ştim asta, a plecat cu avion cu tot. Dar credeam că ceva mai devreme ţi-o fi dat poate vreun indiciu... Te asigur că sîntem îngrijoraţi — îngrijoraţi de securitatea lui, domnule Baxter !

Şi, plecîndu-şi ochii spre hîrtiile de pe birou, adăugă

■ cu un glas stins, ca şi cum i-ar fi fost ruşine că trebuie

■ să divulge o informaţie preţioasă :

— A fost văzut decolînd, dar a luat-o într-o direc- ; ţie greşită.

— Direcţie greşită ?

— Adică nu direcţia pe care i se ordonase s-o ia. Urmă o lungă tăcere — colonelul Martinez îşi cerceta hîrtiile : nu cumva pornise şi el într-o direcţie greşită ?

îndoielile mă asaltau şi căutam să le alung, printr-o întrebare directă care în încăperea aceea tăcută îmi

• suna în auz chiar şi mie, prea directă şi vulgară.

— Cine i-a dat ordin ? Dumneavoastră, ori domnul Quigly ?

Colonelul Martinez îşi ridică ochii spre mine şi . scoase un mic suspin, ca un om căruia i s-a luat de pe

• umeri obligaţia de a fi discret.

— Da, domnul Quigly ! Ce anume ştii dumneata despre domnul Quigly ?

— Ştiu că mi-a oferit o slujbă.

— Şi intenţionezi s-o primeşti ?

— Domnul Smith mi-a lăsat o scrisoare însoţită de un cec. Ar dori să mă întorc imediat în Anglia.

— Şi vei face asta ?

— Vreau să discut mai întîi cu el despre planurile mele.

— Sper, pentru binele nostru al tuturor, că va fi posibil, zise colonelul Martinez.

— Nu înţeleg ce vreţi să spuneţi, replicai eu, complet pierdut. A făcut cumva ceva rău ? E cumva la în- < chisoare ?

— Fireşte că nu. Doar e prietenul nostru ! Punem . mare preţ pe tot ce a făcut pentru noi. Avem nevoie de el.

Iarăşi cuvîntul ăla blestemat, „nevoie" !

— Şi unde anume se situează domnul Quigly în i toată povestea asta ?

— Ei bine, nu l-aş socoti pe domnul Quigly un prieten al său.

— Dar domnul... Smith (ezitam mereu să-i rostesc numele) l-a trimis tocmai pe domnul Quigly să mă întîmpine în ziua sosirii mele aici !

— A, noi eram foarte mulţumiţi ca domnul Smith să aibă un oarecare contact cu domnul Quigly. Noi nu avem nimic împotriva domnului Quigly. Dacă te hotărăşti să lucrezi pentru domnul Quigly, e treaba dumitale, însă în acest caz am putea să-ţi dăm unele sfaturi. Sfatul pe care ţi-l pot da chiar acum este să aştepţi. Nu lua nici o hotărîre pînă cînd nu vei fi stat din nou de vorbă cu tatăl dumitale, ceea ce sperăm să se în- tîmple.

Şi, atingînd cu degetele hîrţiile de pe birou, se ridică surîzînd prieteneşte, ca pentru a-mi arăta că întrevederea noastră a luat sfîrşit — întrevederea sau interogatoriul ?

— Fireşte că de îndată ce vom avea veşti despre tatăl dumitale ţi le vom comunica.

(12)

DAR NU COLONELUL MARTINEZ a fost primul care mi-a dat aceste veşti, ci domnul Quigly, şi anume, cu două ore mai tîrziu — sau, aşa cum ar fi precizat desigur el însuşi, cu două ore şi douăsprezece minute mai tîrziu. Mă întorsesem în camera de hotel a Căpitanului, căci n-aveam unde să mă duc. M-am întins pe canapea, dar nu puteam să adorm. Pentru a-mi trece vremea, îmi rămîneau doar gîndurile — o, ce gînduri ! întorceam pe toate feţele lucrurile, în mintea mea chinuită şi sucită. Era ca şi

cum mi-aş fi ţinut pumnul întins, cum făcusem de multe ori în copilărie, pentru Liza — ca să înfăşoare în juru-i un ghem de lînă ; e.u însă mă mişcăm mereu, nefiind atent, aşa că lîna se încurca.

De ce >îi neliniştea oare atîta absenţa Căpitanului — o absenţă de numai cîteva ore ? Nu fusese oare toată viaţa hii o suită de absenţe, începînd cu acea primă absenţă, desooperită de gardienii lagărului german de pri-

zonieri — dacă povestea asta o fi fost adevărată ? Se temeau oare domnul Quigly şi colonelul de o trădare ? Dar ce altceva fusese întreaga lui viaţă decît un lung şir de trădări ? Pretindea c-o iubeşte pe Liza, dar o părăsea mereu, din motive pe care nu le explica niciodată. Cine era acel Somoza, despre care pomenise colonelul Martinez, şi cine erau sandiniştii ? îmi dădeam seama de profunda mea ignoranţă în ce priveşte evenimentele ce se puteau întîmpla în aceste regiuni necunoscute. Activitatea mea de ziarist fusese limitată la un colţişor din Anglia. Odată plecasem pînă la Ipswich ca să scriu un reportaj despre un hoţ, o poveste bizară şi cam hazlie. Şi Căpitanul era un hoţ. Gîndurile îmi rătăceau încolo şi încoace, încurcînd din ce în ce mai mult ghemul de lînă. Dar domnul Quigly ? Cine era el ? Sau ce anume era ?

Tocmai cînd îmi puneam aceste întrebări — la care era cel mai greu de răspuns — am auzit sunînd telefonul. Am ştiut numaidecît ce-mi spune vocea de la celălalt capăt al firului (va rosti numele de cod ,,Fred“), aşa că l-am lăsat să sune. Intr-un fel, sunetul acesta era o binefacere : întrebările încetară să mă mai fră- mînte, lîna îmi căzu de pe mîini.

în cele din urmă telefonul amuţi, iar peste cîteva momente ceea ce prevăzusem se adeveri : auzind o bătaie în uşă, m-am dus să deschid şi, bineînţeles, în prag stătea domnul Quigly.

— Am sunat de jos, îmi spuse. Mi-au zis că eşti în cameră. De ce n-ai răspuns ?

— Eram prins de gînduri, domnule Quigly. Sau preferi să-ţi spun Fred ?

— Nu-i de glumit, Jim ! Am aflat veşti, veşti proaste. Tatăl dumitale, adică domnul Smith, e mort!

M-a fulgerat gîndul că domnul Quigly nu vrea să cîştige timp, aşa cum încercasem eu atunci cînd Căpitanul îmi vorbise de Liza. I-am fost recunoscător, măcar pentru acest lucru. Vestea păru în mod paradoxal să însenineze atmosfera. Nu eram nevoit să simulez **o** durere pe care n-o simţeam.

io*

— Eşti sigur ? îl întrebai eu. Colonelul Martinez mi-a spus că-mi va comunica veştile despre el.

— Probabil că încă nu le-a aflat nici dînsul. Domnul Smith a luat-o într-o direcţie greşită...

Erau exact cuvintele folosite faţă de mine de colonelul Martinez.

— Vrei să spui că, dacă ar fi pornit în direcţia cea bună...

— Colonelul Martinez ar fi ştiut unde se află domnul Smith, iar acesta ar mai fi în viaţă...

— Care era direcţia greşită ?

— O direcţie aproape sinucigaşă. A ştiut probabil că nu se va putea întoarce. Cred că nici n-a vrut să se mai întoarcă. A vrut doar să-şi ajute prietenii şi apoi să moară !

— Cum putea moartea lui să-i ajute prietenii ?

— Prin simplul fapt că, o dată cu el, ar fi murit şi Somoza.

— Somoza ?

Aveam să încetez oare vreodată să fiu un străin în această parte de lume, unde nu izbuteam nici măcar să ţin minte numele importante ?

— A, preşedintele Somoza a scăpat cu viaţă — ceea ce le-a făcut plăcere prietenilor *mei!*

Aşadar, totul s-a sfîrşit acum : atît cearta dintre noi, cît şi viaţa lui !

— N-avea de ce să se teamă de noi, urmă domnul Quigly. Noi doream să-l ştim în viaţă. Măcar ca să putem afla unde anume îşi lansa armele.

— Ce înseamnă „direcţia greşită" despre care tot vorbiţi dumneata şi ceilalţi ? Cum a murit ?

— Avionul lui s-a prăbuşit în apropiere de bunkerul din Managua, unde Somoza îşi petrece nopţile,, de la o vreme. Avionul era probabil încărcat la maximum cu explozibil, dar n-a reuşit decît să se omoare pe sine şi să spargă cîteva geamuri la hotelul Intercontinental, peste drum de bunker. Nimeni altcineva în afară de el n-a fost omorît.

— A, n-a fost omorît! replicai eu. Căpitanul a scăpat, de mine, de Liza, de toţi ceilalţi !

— Ceilalţi ?

— Toţi cei care-aveau nevoie de el.

— Moartea lui e o pierdere inutilă. în felul lui, ne era folositor un pic chiar şi nouă... Ce ai de gînd să faci acum, Jim ?

Şovăise o clipă înainte de a-mi rosti numele.

— Mi-a lăsat destui bani ca să mă întorc acasă.

— Şi te vei întoarce ?

— Eu n-am o „casă", i-am răspuns, nu pentru că m-aş fi compătimit, ci pur şi simplu pentru că aşa stăteau lucrurile. Eram ca un om lipsit de paşaport, înzestrat doar cu un permis de şedere.

— Sînt aproape sigur că aş putea să-ţi aranjez situaţia, în caz că ai rămîne aici. Doar ştii bine, Jim, că ai o anumită valoare.

De data asta nu mai şovăise deloc înainte de a-mi rosti numele.

— La urma urmei ţi-a fost tată, adăugă el. Poate că, prin dumneata, am reuşi să intrăm în contact cu unii dintre vechii săi prieteni şi să stăm de vorbă cu ei!

— Dar nu era tatăl meu !

— A, da, uitasem ! Nu trebuie totuşi, Jim, să dai noţiunii de „tată" o interpretare prea literală !

— Dar colonelul Martinez ?

— Sînt sigur că şi el îţi va fi prieten, dacă-i vei oferi prilejul. Nu trebuie să alegi între noi. Va trebui să discutăm despre asta. Ne-ai putea fi de folos şi unora şi altora. Sînt convins că, dacă rămîi aici, totul se poate aranja în mod satisfăcător.

Mă simţeam pierdut în toate ambiguităţile lui : ele semănau cu un drum de ţară sinuos, mărginit de numeroase borne rutiere dar de mult abandonat de maşini. M-am pomenit o clipă regretînd autostrăzile largi şi vuietul camioanelor grele.

— Pleacă, domnule Quigly ! i-am zis. Lasă-mă-n pace !

Domnul Quigly îmi răspunse, cu şovăială în glas :

— Dar noi sîntem prieteni, Jim ! Am venit la dumneata ca prieten !

— Bine, bine ! i-am spus, fără convingere, ca să scap de el.

Şi chiar a plecat, nu însă înainte de a-mi spune, după ce lăsă pe pat un plic :

— Pentru eventualitatea c-o să ai din nou nevoie...

Şi dispăru încă o dată în oraşul cu o sută douăzeci şi trei de bănci... Desfăcînd plicul, mă gîndeam : „Aşadar, chiar şi prietenia se cumpără aici cu bani gheaţă !“

Am vîrît banii în buzunar — cinci hîrtii de cîte două sute de dolari. Deodată am auzit din nou telefonul. De data asta era Pablo :

— Colonelul Martinez vrea să te revadă. Are veşti pentru dumneata.

— Nu e nevoie să se deranjeze. Am şi primit veş-tile. Prin domnul Quigly.

La celălalt capăt al firului se aşternu tăcerea. Mi-l imaginam pe Pablo în biroul colonelului, comunicîndu-i acestuia vorbele mele şi aşteptînd un răspuns. Acesta veni în cele din urmă :

— Colonelul Martinez spune că e totuşi important să vii să-l vezi. Numaidecît. Mă trimite cu o maşină să te aduc.

(13)

IN AŞTEPTAREA LUI PABLO, îmi petrec timpul încercînd să închei această povestire. Ce rost ar mai avea s-o continui, acum, cînd Căpitanul e mort ? îmi dau seama mai mult ca oricînd că nu sînt un scriitor autentic. Ambiţia unui scriitor autentic nu moare o dată cu personajul său principal...

Şi acum ? Am un bilet de întoarcere pentru Lon-dra (e drept că aş putea să-l schimb) precum şi dolarii primiţi de la Căpitan şi de la domnul Quigly. Să urmez sfatul domnului Quigly şi să intru într-o lume **de** mistere şi primejdii, care m-ar duce nici eu nu ştiu unde anume ? Nu mă simt vinovat. Doar Căpitanul e de vină. El ştia ce vroia cînd fura bijuteriile, şi chiar cînd se prăbuşea cu avionul lui. Uneori, cînd mă gîn- desc la Căpitan, îmi închipui că într-o bună zi voi avea, într-un chip ciudat, dovada că a fost tatăl meu real, măcar prin această aplecare

spre clandestinitate, pe care am moştenit-o de la el şi care mi-a intrat în sînge. Mă gîndesc din nou la visul pe care l-am avut noaptea trecută, înainte ca domnul Quigly să mă trezească, îmi amintesc şi un amănunt pe care-l uitasem. Ceea ce mi-a rămas în minte cînd m-am trezit, era cărarea întunecoasă pe care mergeam spre o pădure adîncă ; acum, însă,- îmi amintesc şi motivul plimbării mele. Mergeam pe urmele a doi catîri care se opreau din cînd în cînd ca să pască iarbă. Nu purtau nici o povară, iar eu n-aveam habar de ce mergeam pe urmele lor. Căpitanul ar fi ştiut, desigur, îmi vorbise de atîtea ori despre aceşti catîri, dar în versiunea lui ei purtau întotdeauna saci cu aur.

Oricine îşi poate urî tatăl, şi chiar dacă m-aş hotărî să calc pe urmele lui, tot ură aş nutri împotriva lui. în comparaţie cu Liza, eu nu însemnam nimic pentru el. De Liza a avut grijă pînă la moartea ei, însă mie mi-a lăsat doar*această moştenire rece : un bilet de întoarcere într-un loc pe care-l părăsisem pentru totdeauna. Iar dacă voi rămîne aici, sînt sigur de un lucru, şi anume, că nu voi mai scrie... Aud soneria de la uşa camerei mele. E cu siguranţă Pablo, care vine să mă ia la colonelul Martinez. Ce voi face după aceea ? Să-i spun domnului Quigly ce s-a petrecut între mine şi colonel ? Să primesc banii domnului Quigly ? Colonelul îmi va oferi oare bani — sau doar sfaturi ? Căpitanul m-ar fi putut sfătui, cu experienţa lui vastă, dar el a murit, e la adăpost de griji acum, şi în orice caz, aş fi putut oare avea încredere în el'? N-o iubea decît pe Liza — dacă a iubit vreodată pe cineva. Şi eu şi Liza am fost o povară pentru el... Mi-am amintit apoi de *King Kong* şi de cuvintele pe care mi le spusese Căpitanul în momentul cînd îl priveam pe monstru cu povara lui — o povară care-l lovea zdravăn cu picioarele, încît mă întrebam de ce n-o lasă să cadă în strada de dedesubt : „O iubeşte, băiete,,nu pricepi ?“ — Poate că nu înţelesesem niciodată esenţa dragostei. Poate... Aş fi vrut să-l mai văd o dată, sau măcar să nu-l fi minţit de la bun început...

(14)

CÎND M-AM ÎNTORS în această cameră după vizita la colonelul Martinez, am găsit în bucătărie, în coşul pentru hîrtii, cîteva petice de hîrtie pe care nici eu nici domnul Quigly nu le observasem pînă atunci. Domnul Quigly îşi spunea desigur că orice document cu adevărat important ar fi fost ars ori rupt în bucăţele. Era un profesionist !

Cred că aceste bucăţele de hîrtie făceau parte din scrisoarea pe care Căpitanul o pregătise pentru mine ; socotise poate că ele îi dădeau prea mult în vileag slăbiciunea. Le-am lipit laolaltă şi le transcriu aici ca o încheiere pentru cartea asta neizbutită, pe care nimeni nu o va publica sau citi vreodată :

„Am eu oare nevoie de ceva ? De ce naiba tocmai de mine par ceilalţi să aibă nevoie ? O dată, la Manchester, pe o stradă, m-a acostat o bătrînă iar eu aveam mult mai multă nevoie decît ea de puţinul pe care-l aveam, deşi nu cred că era vina ei că nu simţea asta, pe cînd eu simţeam că are nevoie. Totuşi, nu e firesc. Dacă aş fi avut forţa lui King Kong...“.

Ultima frază era aproape ilizibilă. Ce ciudat că-şi adusese şi el aminte de King Kong !

Dar destul cu prostiile astea ! Am peste o mie zece dolari (i-am numărat, întocmai ca domnul Quigly), fără a mai vorbi de banii pe care mi i-a lăsat Căpitanul şi de biletul de avion, pe care l-aş putea vinde. Trag o linie sub acest manuscris, înainte de a-l azvjrli în acelaşi coş de hîrtii, unde să-l poată găsi cine vrea. Linia înseamnă „sfîrşit". Acum sînt pe propriile mele picioare şi-mi urmez propriii catîri pentru a-mi descoperi propriul viitor.

PARTEA A PATRA

IX

(i)

COLONELUL MARTINEZ îi spuse domnului Quigly, aruncîndu-i o privire amuzată :

— De data asta am ajuns înaintea dumitale în camera domnului Smith. Pachetul a fost găsit în coşul pentru hîrtii. Să-l fi aruncat oare tînărul, chiar din cauză că nu mai avea intenţia să scrie ? Dar de ce nu l-o fi distrus ? Mă îndoiesc că vom afla vreodată adevăratul motiv. Tînărul *a* plecat, nu ştiu unde. Translatorul meu n-a avut răgazul să citească decît ultimele pagini, partea care începe cu sosirea tînărului în Panama. Abia acolo unde te întîlneşte pe dumneata, manuscrisul devine interesant. Tînărul pare să fi fost înzestrat cu un anumit talent şi e păcat că nu a perseverat, fiindcă scrisul e o îndeletnicire sigură. Am vrut să te văd pentru că eşti pomenit de atîtea ori în acest, să-i zicem, roman, nu-i aşa, Senor Quigly ?

— Păi, eram prieten cu tatăl lui…

— Avem motive să credem că nu un prieten prea apropiat…

— Am putut să-i fac destul de des unele mici sertvicii. Ca de pildă atunci cînd l-am primit pe Jim la aeroport.

— Şi ai aflat de moartea domnului Smith mai devreme decît noi, aşa că s-ar putea, Senor Quigly, ca

noi să nu te fi luat îndeajuns de în serios. I-ai informat pe oamenii lui Somoza, la Managua, despre itinerariul de zbor al domnului Smith ?

— Cum aş fi putut să-l cunosc ?

— Intr-adevăr. Tare-aş dori să pot răspunde la întrebarea asta. Mai am o întrebare : Cine a fost King Kong ?

— King Kong ?

— O fi un nume de cod ?

— Cum aş putea să ştiu ? ! Noi nu folosim nici un cod la ziarul pentru care lucrez.

— Şi n-ai fireşte nici o idee unde ar putea să fie Jim acum ? Mă tem că i-a urmat prea îndeaproape exemplul domnului Smith...

— L-am văzut o singură dată după moartea tatălui său.

— De obicei eşti foarte riguros în materie de cifre, Senor Quigly. Mai gîndeşte-te !

Domnul Quigly se mai gîndi şi spuse :

— Ar fi trebuit poate să spun de două sau de trei ori...

— I-ai oferit o slujbă, nu-i aşa ?

— Nimic nu era încă stabilit definitiv. O muncă de negru. Avea prea puţină experienţă.

— Te mai întreb o dată : cine era King Kong ?

— Un soi de maimuţă, pe cît îmi amintesc.

— Maimuţă ?

— Poate o gorilă — nu-mi amintesc precis.

Colonelul Martinez scoase un suspin, era poate un semn de descurajare, nu de uşurare.

— Posezi, cred, un paşaport britanic, Senor Quigly.

— Aşa e.

— Şi ai o viză americană ?

— Da, din cînd în cînd trebuie să mă prezint la sediul din New York al ziarului.

— Ai aflat desigur că luna viitoare preşedintele Carter şi generalul Torrijos vor semna Tratatul privitor la Canal, şi atunci aproape întreaga Zonă Americană va fi în mîinile noastre.

— Generalul vostru a făcut o treabă bună, pentru care vă felicit.

— E important ca înainte de semnarea Tratatului la Washington, să nu intervină nici o problemă care să complice lucrurile în mod stupid. Noi avem destui inamici acolo. Sînt sigur că vei înţelege acest lucru.

— Desigur.

— Simt totuşi o anume responsabilitate. Aşa-zisul său tată... presupun că e răspunzător, în parte, de ceea ce i s-ar fi putut întîmpla tînărului. Dar şi dumneata, şi eu avem partea noastră de responsabilitate.

— Eu nu sînt răspunzător pentru nimic.

— Probabil că i-aţi plătit, din cînd în cînd, tatălui său, după cum şi eu, cum ştiţi desigur, i-am plătit.

— Aş prefera să nu-i mai ziceţi „tată“ domnului Smith...

— Scuză-mă. Amîndoi sîntem cam inexacţi. Adevăratul nume al domnului Smith era, fireşte, Brown.

— Oricum, domnule colonel, care este problema ? Probabil că Jim e acum în drum spre Londra. Mi-a mărturisit că s-ar putea să se întoarcă acasă. Smith i-a lăsat un bilet de avion.

— Se pare că nu prea mai are o casă. Hai să fim sinceri unul cu altul, Senor Quigly ! Ştiai, nu-i aşa, că Smith a luat ceea ce am numit eu o direcţie greşită...

— Cum aş fi putut să ştiu ?

— Cred că ai făcut-o oarecum pe prostul cînd ai pornit în căutarea avionului lui. Doar preveniseşi deja Garda Naţională şi pe Somoza ! Avionul a fost doborît de ei înainte de a fi ajuns la bunker ! De ce ? Ar fi trebuit să ştie că sandiniştii nu posedă nici un avion !

— Aici greşiţi, domnule colonel ! Ar fi trebuit să ştie de avionul lui Smith ! Acesta lansa de multă vreme arme în regiunea Esteli.

— Mă întreb dacă dumneata eşti cel care i-a prevenit... Dar nu mai contează acum. Decît dacă...

Colonelul Martinez îşi plecă ochii spre manuscrisul de pe birou şi spuse :

— Păcat că nu ştiu mai bine englezeşte ! Presupun că va trebui să dau la tradus tot manuscrisul ăsta. S-ar putea ca King Kong să fie important !

— Sînt un om ocupat, domnule colonel ! Dacă n-

aveţi şi alte întrebări...

— Nu, nu mai am alte întrebări. Doar un sfat, Senor Quigly. O dată cu semnarea Tratatului privitor la Canal, de care ne despart doar cîteva săptămîni, noi sîntem preocupaţi, după cum ţi-am mai spus, să evităm orice încurcături. E adevărat că dumneata nu eşti cetăţean american, însă ştii bine cît de dificil poate fi Senatul din Washington. Ar fi fericit să găsească un pretext ca să torpileze Tratatul, şi chiar pe propriul lor preşedinte ! De aceea, aş vrea să-ţi cer o favoare. Pentru propria dumitale securitate, ca şi pentru a noastră, fii bun şi fă-ţi bagajele şi traversează Bulevardul Martirilor, intrînd pe teritoriul care încă mai aparţine Statelor Unite. Altfel, colegii mei ar putea crede că vor trebui luate unele măsuri — vorbesc, fireşte, de un aecident...

Colonelul Martinez scoase un suspin de uşurare aproape imperceptibil, văzînd că domnul Quigly se ridică, fără să mai discute. Ştia prea bine că domnul Quigly nu-i un om curajos.

(2)

DUPĂ CE DOMNUL QUIGLY ieşi, colonelul Martinez îl chemă pe translatorul de serviciu şi se aşeză din nou la birou, pentru a cerceta paginile manuscrisului în care căuta răspunsurile la trei întrebări : din ordinul cui luase domnul Smith, cu armele sale, „direcţia greşită", zburînd adică spre Managua în loc s-o ia spre Nord ? Unde se afla acum fiul său ? Şi de ce acesta lăsase în urma lui acest manuscris voluminos (Colonelul nu izbutea să reţină numele de Baxter). Tînărul ştia că Pablo fusese trimis să-l aducă. Intenţionase oare ca Pablo să găsească manuscrisul în coşul pentru hîrtii, unde-l aruncase ? Ultima parte a manuscrisului, aceea care începea cu o relatare despre sosirea tînărului în Panama, era singura care-l interesa pe colonel. Chiar cu

englezeasca lui sumară, înţelesese îndeajuns de mult, răsfoind filele, pentru a-şi da seama că partea cea mai interesantă a manuscrisului o constituiau contactele dintre tînăr şi domnul Quigly. Manuscrisul semăna cu însemnările făcute în urma unui lung examen de conştiinţă, iar ciudatul nume King Kong îi atrăsese numaidecît atenţia. Acum, avea sub ochi traducerea spaniolă a acestei ultime părţi. La prima vedere, nu răspundea la nici una din întrebările sale, iar de la Senor Quigly nu te puteai aştepta să binevoiască a-l identifica pe King Kong : vorbise de o maimuţă, de o gorilă... Era poate o mică glumă, deşi domnul Quigly nu avea humor.

O bătaie în uşă îi întrerupse reflecţiile. Pablo intră în încăpere, salutîndu-l pe colonel, şi-i spuse :

— I-am găsit urma, domnule !

— Urma cui ?

— A lui Baxter, zise Pablo, care avea o mai bună memorie a numelor străine decît Colonelul.

— E în viaţă ?

— Da, e în viaţă. După ce a obţinut viza, şi-a rezervat un loc într-un avion cu destinaţia Valparaiso, cu schimbare la Santiago.

— Valparaiso ? Ce idee bizară ! Chile nu ne interesează. Şi nici tatăl lui n-a avut nimic de a face cu Chile, sînt sigur de asta. Pe cîte ştim, nici numitul Quigly n-a avut, cu toate că, desigur, americanii îl sprijină pe Pinochet. Ei n-ar trimite însă niciodată acolo un amator ca tînărul acela... Şi totuşi şi-a căpătat viza fără nici o dificultate ! Mă întreb dacă n-ar fi •cazul să-i permitem domnului Quigly să mai rămînă aici... Ba nu, adăugă el după o clipă de şovăire, sînt .bucuros să scap de el. S-ar putea ca viitorul corespondent financiar să fie mai uşor de combătut. Mă întreb totuşi: de ce tocmai Valparaiso ?

Şi colonelul atinse cu mîna filele de pe birou, ca şi cum prin simpla lor pipăire ar fi putut căpăta un răspuns la întrebarea ce-l frămînta.

— King Kong ! rosti el cu glas tare. E un nume care mă obsedează ! King Kong ! E singurul indiciu

de care dispunem. Să fie cumva un nume de cod, dintr-un cod elementar, singurul pe care l-ar fi putut da pe mîna unui amator ca tînărul nostru ? Poate că-i numele unui personaj din Shakespeare. Sau vreun vers celebru, pe care l-ar recunoaşte chiar şi un *gringo !...* Oricum, tînărul a plecat. Nu ne mai poate face nici un rău. Cu toate astea... Tare-aş vrea să-i aflu codul... King Kong...

în gura colonelului Martinez, acest nume ajunsese să semene c-un crîmpei de cîntec.

— Nu sînt un expert în materie, dar n-ar fi oare posibil ca noi să avem aici o cheie a codului secret folosit de domnul Quigly în toate depeşele trimise de el ziarului său ? Avem o sumedenie din depeşele astea în dosarele noastre. în tot cazul, acest manuscris merită să fie păstrat. într-o bună zi s-ar putea să ne fie folositoare publicarea lui. în cazul cînd, după semnarea Tratatului, vom avea nevoie să-i demascăm pe Senor Quigly şi pe patronii săi *gringo,* dacă vor încerca să încalce acordul, ceea ce mai mult ca sigur că vor face !

Fulgerat de un gînd, colonelul adăugă, chicotind

— Ce surprins ar rămîne tînărul, dacă şi-ar vedea cartea publicată în spanioleşte ! Cine ştie, i-ar putea aduce chiar un mare premiu în Cuba, ca cea mai bună cartea publicată în spanioleşte ! Cine ştie, i-ar putea

Ideea unui premiu cubanez îi plăcea atît de tare, încît nici nu auzi telefonul.

— Sînt sigur că dacă generalul i-ar recomanda lui Fidel cartea... a, destul cu asta !

Şi colonelul ridică receptorul. Faţa i se adumbri. Puse receptorul în furcă şi rămase tăcut o clipă. Apoi îi spuse translatorului, cu tristeţe în glas :

— Fiul l-a urmat pe tată.

.— Dar tatăl e mort !

— La fel şi fiul ! Nu va vedea niciodată Valparaiso ! Un accident în drum spre aeroport — dacă a fost realmente un accident, ceea ce mă îndoiesc... Devine cu atît mai important să continui traducerea, oricît de nesemnificative ar putea să pară capitolele anterioare. Problema vitală rămîne : ce, sau cine e

King Kong ?

Redactor : DENISA COMANESCU
Tehnoredactor : ELENA DINULESCU

Bun de tipar : 16 august 1991
Coli de tipar : 10

Comanda nr. 10256
Tiparul executat la
Regia Autonomă a Imprimeriilor
Imprimeria „CORESl* Bucureşti
ROMANIA